

Faunabeheerplan Noord-Holland 2009-2013

Faunabeheereenheid Noord-Holland
Bezoekadres: Fonteinlaan 5, 2012 JG HAARLEM
Postadres: Postbus 649, 2003 RP HAARLEM
T 023 - 5162287

E info@fbenoordholland.nl
I www.fbenoordholland.nl

Op 20 maart 2009 door het bestuur van de Faunabeheereenheid vastgesteld.
Op 17 maart 2009 door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland goedgekeurd
voor een periode van 5 jaar.

Inhoudsopgave

1	Algemeen	7
1.1	De beheerorganisatie	7
1.2	Werkgebied (art. 10 lid a).....	9
1.3	Duur van het faunabeheerplan (art. 11)	9
1.4	Leeswijzer	10
1.5	Gehanteerde begrippen.....	10
2	Beleid, wet- en regelgeving	11
2.1	Natuurbeschermingswet	11
2.1.1	Natura2000 gebieden in Noord-Holland	11
2.1.2	Beschermde soorten uit Natura2000 gebieden waarmee rekening is gehouden in het FBP.....	12
2.2	Flora- en faunawet	13
2.2.1	Flora- en faunawet in Faunabeheerplan.....	13
2.2.2	Beschermingsprincipes in het faunabeheerplan.....	13
2.2.3	Soorten die landelijk schade aanrichten (Besluit beheer en schadebestrijding)	14
2.2.4	Soorten die in delen van het land schade aanrichten (Besluit beheer schadebestrijding)	14
2.3	Provinciaal beleid	14
2.3.1	Beleidsnota Flora- en faunawet.....	15
2.3.2	Beschermde inheemse diersoorten	15
2.3.3	Beleidsregels voor soorten in de Provincie Noord-Holland	15
2.3.4	Effecten van schadebestrijding op soorten uit Natura2000 gebieden.....	16
2.3.5	Beleidsregels voor overige diersoorten	17
2.3.6	Beleidsregels voor verwilderde dieren	17
2.3.7	Soorten waarvoor een faunabeheerplan nodig is in Noord-Holland	17
2.3.8	Schadebestrijding en beheer.....	18
2.4	Beleidsuitgangspunten Faunabeheereenheid.....	18
2.5	Uitvoeringsregels Faunabeheereenheid.....	19
2.5.1	Integrale benadering grondgebied, inclusief 'witte vlekken'.....	19
2.5.2	Gebruik ontheffingen van de Faunabeheereenheid.....	20
2.5.3	Monitoring door de Faunabeheereenheid.....	20
2.5.4	Schade in de faunabeheereenheid	20
2.6	Visie op Faunabeheer FBE	21
2.6.1	Taken van faunabeheereenheid	21
2.6.2	Visie van partijen in de Faunabeheereenheid	21
3	Gegevens	24
3.1	Algemeen	24
3.2	Kwantitatieve gegevens (art. 10 lid c)	24
4	Doelstellingen	26
4.1	Algemeen	26
4.2	Duurzaam beheer (besluit faunabeheer art 10 lid c).....	26
4.2.1	Beheer op basis van belangen en schade	26
4.2.2	Provinciaal soortenbeleid	28
4.2.3	Uitgangssituatie voor duurzaam beheer	28

5	Beheer	29
5.1	Soorten, beheer en schadebestrijding	29
5.1.1	Indeling soorten	29
5.2	Overwinterende ganzen	30
5.2.1	Algemeen (Art 10 lid c)	30
5.2.2	Voorkomen in Nederland	31
5.2.3	Leefgebied.....	34
5.2.4	Provinciaal beleid	35
5.2.5	Beheer (art 10 lid d en e)	36
5.2.6	Beheermaatregelen (art.10 lid g)	37
5.2.7	Plaats en periode inzet beheermaatregelen (art 10 lid j).....	37
5.2.8	Effectiviteit van beheermaatregelen (art 10 lid L)	38
5.2.9	Uitvoering beheermaatregelen (art 10 lid I ged.).....	39
5.2.10	Monitoren van beheermaatregelen (art 10 lid I ged).....	39
5.3	Smient	40
5.3.1	Algemeen (Art 10 lid c)	40
5.3.2	Voorkomen (art 10 c.).....	40
5.3.3	Leefgebied.....	41
5.3.4	Provinciaal beleid	42
5.3.5	Doelstelling beheer (art 10 lid d en e)	42
5.3.6	Beheermaatregelen (art.10 lid g)	42
5.3.7	Plaats en periode inzet beheermaatregelen (art 10 lid j).....	43
5.3.8	Effectiviteit van beheermaatregelen (art 10 lid l)	43
5.3.9	Uitvoering beheermaatregelen (art 10 lid H ged.).....	44
5.3.10	Monitoren van beheermaatregelen (art 10 lid I ged).....	44
5.4	Meerkoet.....	45
5.4.1	Algemeen (Art 10 lid c)	45
5.4.2	Voorkomen en leefgebied	46
5.4.3	Provinciaal beleid	46
5.4.4	Doelstelling beheer (Art 10 lid d en e)	46
5.4.5	Beheermaatregelen (Art 10 lid g).....	47
5.4.6	Plaats en periode inzet beheermaatregelen (Art 10 lid j)	47
5.4.7	Effectiviteit van beheermaatregelen (Art 10 lid k)	48
5.4.8	Uitvoering beheermaatregelen (Art 10 lid l ged.).....	49
5.4.9	Monitoren van beheermaatregelen (Art 10 lid l ged.).....	49
5.5	Jaarrond verblijvende ganzen (overzomerende).....	50
5.5.1	Algemeen (Art 10 lid c)	50
5.5.2	Voorkomen	51
5.5.3	Provinciaal beleid	53
5.5.4	Doelstelling beheer (art 10 lid d, e en f).....	54
5.5.5	Beheermaatregelen (art 10 lid g en j).....	57
5.5.6	Effectiviteit van beheermaatregelen (art 10 lid k)	60
5.5.7	Uitvoering beheermaatregelen (art 10 lid l ged.)	62
5.5.8	Monitoren van beheermaatregelen (art 10 lid l ged.)	62
5.6	Knobbelzwaan.....	63
5.6.1	Algemeen (Art 10 lid c)	63
5.6.2	Voorkomen en leefgebied	63
5.6.3	Provinciaal beleid	65
5.6.4	Doelstelling beheer (Art 10 lid d en e)	65
5.6.5	Beheermaatregelen (Art 10 lid g).....	66
5.6.6	Plaats en periode inzet beheermaatregelen (Art 10 lid j)	68
5.6.7	Effectiviteit van beheermaatregelen (Art 10 lid k)	68
5.6.8	Uitvoering beheermaatregelen (Art 10 lid l ged.).....	69
5.6.9	Monitoren van beheermaatregelen (Art 10 lid l ged.).....	69
5.7	Vos.....	70
5.7.1	Algemeen (Art 10 lid c)	70
5.7.2	Voorkomen	70
5.7.3	Leefwijze	70

5.7.4	Provinciaal Beleid.....	70
5.7.5	Doelstelling beheer (art 10 lid d , e en f).....	71
5.7.6	Beheermaatregelen (art 10 lid g).....	72
5.7.7	Plaats en periode inzet beheermaatregelen (art 10 lid j).....	73
5.7.8	Effectiviteit van beheermaatregelen (art 10 lid k).....	74
5.7.9	Uitvoering beheermaatregelen (art 10 lid l ged.).....	74
5.7.10	Monitoren van beheermaatregelen (art 10 lid l ged.).....	74
5.8	Ree	75
5.8.1	Algemeen (art. 10 lid c).....	75
5.8.2	Voorkomen en leefgebied	75
5.8.3	Provinciaal beleid reeën.....	77
5.8.4	Doelstelling (art. 10 lid d en e).....	77
5.8.5	Draagkracht	77
5.8.6	Gewenste stand (art. 10 lid f)	78
5.8.7	Biotoop (art. 10 lid i gedeeltelijk).....	79
5.8.8	Beheermaatregelen (art. 10 lid g)	79
5.8.9	Plaats van afschot (art. 10 lid j)	81
5.8.10	Effectiviteit van de beheermaatregelen (art. 10 lid k).....	81
5.8.11	Uitvoering beheermaatregelen (art. 10 lid l gedeeltelijk)	82
5.8.12	Monitoren van beheermaatregelen (Art 10 lid l ged.).....	82
5.9	Damhert.....	83
5.9.1	Algemeen (art. 10 lid c).....	83
5.9.2	Provinciaal beleid damherten	83
5.9.3	Doelstelling (art. 10 lid d en e).....	83
5.9.4	Draagkracht (art. 10 lid i gedeeltelijk)	84
5.9.5	Gewenste stand (art. 10 lid f)	86
5.9.6	Biotoop (art. 10 lid i gedeeltelijk).....	86
5.9.7	Beheermaatregelen (art. 10 lid g)	86
5.9.8	Plaats van afschot (art. 10 lid j)	87
5.9.9	Effectiviteit van de beheermaatregelen (art. 10 lid k).....	87
5.9.10	Monitoren van beheermaatregelen (artikel 10 lid l gedeeltelijk)	89
5.10	Haas.....	90
5.10.1	Algemeen (Art 10 lid c)	90
5.10.2	Leefgebied.....	90
5.10.3	Provinciaal Beleid.....	90
5.10.4	Doelstelling beheer (art 10 lid d, e).....	90
5.10.4.1	Belangen van grondgebruikers	91
5.10.5	Beheermaatregelen (art 10 lid g)	91
5.10.6	Plaats en periode inzet beheermaatregelen (art 10 lid j).....	91
5.10.7	Effectiviteit van beheermaatregelen (art 10 lid k)	92
5.10.8	Uitvoering beheermaatregelen (art 10 lid l ged.)	93
5.10.9	Monitoren van beheermaatregelen (art 10 lid l ged.)	94
5.11	Wilde eend	95
5.11.1	Algemeen (Art 10 lid c)	95
5.11.2	Provinciaal beleid	96
5.11.3	Doelstelling beheer (Art 10 lid d en e)	96
5.11.4	Beheermaatregelen (Art 10 lid g).....	97
5.11.5	Plaats en periode inzet beheermaatregelen (Art 10 lid j)	97
5.11.6	Effectiviteit van beheermaatregelen (Art 10 lid k)	98
5.11.7	Uitvoering beheermaatregelen (Art 10 lid l ged.).....	99
5.11.8	Monitoren van beheermaatregelen (Art 10 lid l ged.).....	99
5.12	Beheer overige soorten	100
5.12.1	Algemeen	100
5.12.2	Wilde niet Europese ganzen	100
5.12.3	Verwilderde gedomesticeerde gans	102
5.12.4	Konijn.....	103
5.12.5	Ekster.....	104
5.12.6	Zwarte Kraai	105

5.12.7	Fazant	106
5.12.8	Holenduif	107
5.12.9	Woelrat.....	107
5.12.10	Vlaamse gaai.....	108
5.12.11	Verwilderde duif	108
5.12.12	Verwilderde huiskat	108
6	Monitoren	110
6.1	Algemeen	110
6.2	Monitoren fauna en beheermaatregelen.....	111
6.3	Monitoren door Faunabeheereenheid	112
6.4	Specificatie monitoren	114
6.5	Evaluatie	114

Bijlage 1: Bijlagen

Bijlage 2: Bijlage 1 Kaart Wildbeheereenheden in de Provincie Noord-Holland

Bijlage 3: Bijlage 2 Relatieve dichtheid vos in Noord-Holland

Bijlage 4: Bijlage 3 Relatieve dichtheid weidevogels in Noord-Holland

Bijlage 5: Bijlage 4 Uitvoeringskaart vos

Bijlage 6: Bijlage 5 Model van Haaften

Bijlage 7: Bijlage 6 Plan van aanpak Integraal beheer rondom luchthaven Schiphol

1 Algemeen

1.1 De beheerorganisatie

De Faunabeheereenheid (FBE) heeft op grond van artikel 29 Flora- en faunawet de taak om invulling te geven aan planmatig faunabeheer, bestaande uit:

- het planmatig beheer van diersoorten;
- het voorkomen en bestrijden van schade aangericht door dieren.

De FBE is samengesteld uit de volgende organisaties op het gebied van natuurbeheer, landbouw, het particuliere eigendom en de jachtsector:

- Land- en Tuinbouw Organisatie Noord, Noord-Holland (LTO Noord);
- Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV);
- Staatsbosbeheer (SBB);
- Stichting Landschap Noord-Holland (LNH);
- Vereniging Natuurmonumenten (NM);
- Waternet;
- PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN);
- Stichting Gooisch Natuurreservaat (GNR);
- Hollands Particulier Grondbezit (HPG).

De Faunabeheereenheid Noord-Holland draagt zorg voor een gedegen afweging van belangen van de participerende partijen in dit gezamenlijke faunabeheerplan voor de periode 2009 - 31 december 2014. Het faunabeheerplan is geschreven in het kader van artikel 30 Flora- en faunawet.

Artikel 30

Voor zover krachtens de artikelen 67 of 68 faunabeheerplannen worden geëist, behoeven deze de goedkeuring van gedeputeerde staten, gehoord het Faunafonds. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld waaraan faunabeheerplannen dienen te voldoen teneinde voor goedkeuring in aanmerking te kunnen komen.

De regels, bedoeld in het tweede lid, betreffen in ieder geval:

- *de omvang en begrenzing van het gebied waarop het faunabeheerplan betrekking heeft;*
- *het duurzaam beheer van diersoorten in dat gebied;*
- *de aard, omvang en noodzaak van de te verrichten handelingen ten aanzien van die diersoorten;*
- *de wijzen waarop en de perioden waarin, onderscheiden naar die diersoorten, die handelingen worden verricht.*

Faunabeheerplannen die de goedkeuring van gedeputeerde staten behoeven, worden door gedeputeerde staten voor een ieder ter inzage gelegd op het provinciehuis.

De basis voor dit Faunabeheerplan is het Faunabeheerplan 2004-2008. Bij het opstellen van het Faunabeheerplan is het provinciaal beleid, zoals neergelegd in de Beleidsnotitie Flora- en faunawet van december 2007, leidend geweest. Het FBP bevat de uitwerking en praktische invulling van dit beleid.

Bij het opstellen van het plan is het bestuur van de FBE begeleid door een begeleidingscommissie bestaande uit:

H. de Jong	voorzitter
T. Rinsma / P. Pilkes	(KNJV Gewest Noord-Holland)
J.C. Ghijssels	(Land- en Tuinbouw Organisatie LTO Noord)
E. Aertsen	(Hollands Particulier Grondbezit HPG)
D. Tanger	(Landschap Noord-Holland)
F. Heijmans / P. de Nobel	(Natuurmonumenten)
A. Smit	(Staatsbosbeheer)
E. van Liempd	(Provincie Noord-Holland)
P.B. van Houten	(ambtelijk secretaris FBE Noord-Holland)
R. Borst	(IPC Groene Ruimte)

Deze commissie is ingesteld om op basis van inhoudelijke en praktijkgerichte inbreng een zo groot mogelijke afstemming tussen partijen en instemming met het plan te bewerkstelligen.

De grondslag voor de inhoudelijke uitwerking van dit Faunabeheerplan zijn de artikelen 8 t/m 11 van het besluit faunabeheer. Artikel 10 van dit besluit is hierna als leidraad ten behoeve van het lezen van dit faunabeheerplan onverkort overgenomen.

De Provincie Noord-Holland heeft op het gebied van faunabeheer de volgende organisatiegraad:

- De Faunabeheereenheid draagt zorg voor de planvorming, centrale registratie van gegevens en aansturing van de uitvoerders, merendeels vertegenwoordigd in de Wildbeheereenheden.
- De 28 Wildbeheereenheden* (WBE's) dragen, veelal op vrijwillige basis, zorg voor de uitvoering van de beheermaatregelen en registratie en terugmelding van gegevens (zie de WBE-kaart, bijlage 1).
- De handhavers van de Provincie dragen zorg voor het toezicht op het naleven van de voorwaarden zoals gesteld in de verleende ontheffing en/of aanwijzing.

* De WBE's Amstelland, Noorderpark en Gooi & Vechtstreek hebben hun werkgebied voor een (kleiner) deel in de provincie Utrecht. De Utrechtse WBE De Eem valt voor een (klein) deel in Noord-Holland.

De WBE's vormen een belangrijke geconsulteerde informatiebron en vormen ook de 'gebieds- en organisatie-eenheid' waarop het faunabeheerplan is afgestemd.

Artikel 10

Het faunabeheerplan bevat ten minste de volgende gegevens:

- a. de omvang van het werkgebied van de faunabeheereenheid;
- b. een kaart waarop de begrenzing van het werkgebied van de faunabeheereenheid is aangegeven;
- c. kwantitatieve gegevens over de populatie van de diersoorten ten aanzien waarvan een duurzaam beheer noodzakelijk wordt geacht, met inbegrip van gegevens over de aanwezigheid van de populaties in het betrokken gebied gedurende het jaar;
- d. een onderbouwing van de noodzaak van een duurzaam beheer van de in onderdeel c bedoelde diersoorten, waaronder een onderbouwde verwachting van de belangen als bedoeld in artikel 68, eerste lid, van de wet die zouden worden geschaad indien niet tot beheer zou worden overgegaan;
- e. een beschrijving van de mate waarin de in onderdeel d bedoelde belangen in de vijf jaren voorafgaand aan het ter goedkeuring indienen van het faunabeheerplan zijn geschaad;
- f. de gewenste stand van de in onderdeel c bedoelde diersoorten;
- g. per diersoort een beschrijving van de aard, omvang en noodzaak van de handelingen die zullen worden verricht om de gewenste stand, bedoeld in onderdeel f, te bereiken;
- h. per diersoort en gewas een beschrijving van de handelingen die in de periode, bedoeld in onderdeel e, zijn verricht om het schaden van de in onderdeel d bedoelde belangen te voorkomen, alsmede, voor zover daarover redelijkerwijs kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een beschrijving van de effectiviteit van die handelingen;
- i. voor zover het plan betrekking heeft op het beheer van edelherten, damherten, reeën of wilde zwijnen, een beschrijving van het voedselaanbod, de relatie tussen dit voedselaanbod en de grootte van de populatie van de betrokken dieren alsmede de mogelijkheden van uitwisseling met aangrenzende terreinen;
- j. een beschrijving van de plaatsen in het werkgebied van de faunabeheereenheid waar en de perioden in het jaar waarin de in onderdeel g bedoelde handelingen zullen plaatsvinden;
- k. de mogelijkheid en de voorwaarden om gebruik te maken van een aan de faunabeheereenheid verleende ontheffing op gronden van jachthouders die niet bij de faunabeheereenheid zijn aangesloten, mits die gronden binnen het werkgebied van de faunabeheereenheid vallen en voor zover die gronden plaatsen als bedoeld in onderdeel j omvatten waar planmatig beheer noodzakelijk is;
- l. voor zover daarover kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een onderbouwde inschatting van de verwachte effectiviteit van de in onderdeel g bedoelde handelingen;
- m. een beschrijving van de wijze waarop de effectiviteit van de voorgenomen handelingen zal worden bepaald.

1.2 Werkgebied (art. 10 lid a)

Het werkgebied waarop dit faunabeheerplan betrekking heeft is de gehele Provincie Noord-Holland.

“Witte vlekken”

In het werkgebied bevinden zich een aantal “witte vlekken” die niet in eigendom en/of beheer zijn bij de partijen in de FBE. In hoofdzaak zijn dit gebieden van: Provincie, Waterbeheerders, Defensie, Nederlandse spoorwegen/Pro-rail, vliegveld Schiphol, Nutsbedrijven en grondeigenaren en gebruikers die niet zijn aangesloten bij partijen in de FBE. Deze gebieden liggen in alle gevallen binnen het werkgebied van de FBE en vormen onderdeel van leefgebieden, ze zijn om deze reden integraal meegenomen in de planvorming en uitwerking hiervan.

1.3 Duur van het faunabeheerplan (art. 11)

Het faunabeheerplan geldt voor de periode van vijf jaar na datum van goedkeuring van dit faunabeheerplan. Tussentijdse inhoudelijke wijzigingen kunnen gemotiveerd worden doorgevoerd.

Bijvoorbeeld als gevolg van uitkomsten van onderzoeksprojecten (ganzen, exoten, effectiviteit beheermaatregelen), wet- en beleidswijziging, resultaten van uitvoering faunabeheer en de uitkomsten van het monitoren faunabeheer.

1.4 Leeswijzer

In deze rapportage is het faunabeheer in het werkgebied van de Faunabeheereenheid beschreven met als kader en uitgangspunt de Flora- en faunawet, de provinciale beleidsnota Flora- en faunawet Noord-Holland, het beleidskader en besluit faunabeheer van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en de beleidsregels van het Faunafonds.

In hoofdstuk 1 is de samenstelling van de Faunabeheereenheid en het werkgebied beschreven, tevens is de duur van het faunabeheerplan aangegeven. Vervolgens is in hoofdstuk 2 op basis van Rijksbeleid en Provinciaal beleid nader invulling gegeven aan de beleidsuitgangspunten van de Faunabeheereenheid en de visie op faunabeheer van de Faunabeheereenheid. Ook is hierin aangegeven wat de correlatie is tussen dit faunabeheerplan en de instandhoudingdoelen in Natura2000 gebieden (Natuurbeschermingswet). De organisaties waarvan ten behoeve van faunabeheer gegevens betrokken zijn voor de totstandkoming van dit plan zijn beschreven in hoofdstuk 3. In Hoofdstuk 4 zijn de doelstellingen van de Faunabeheereenheid om invulling te geven aan planmatig duurzaam beheer beschreven. In Hoofdstuk 5 is het beheer per soort specifiek en gebiedsgericht uitgewerkt om te komen tot maatwerk in het faunabeheer in de Provincie Noord-Holland. De gehanteerde schadecijfers in dit hoofdstuk zijn verkregen uit de administratie van het Faunafonds. Ten slotte zijn de onderdelen monitoren van soorten, beheermaatregelen, resultaten en effecten uitgewerkt in hoofdstuk 6.

1.5 Gehanteerde begrippen

- Indien in dit plan gesproken wordt van de beheerperiode wordt bedoeld de volledige duur van het faunabeheerplan, tenzij anders aangegeven.
- Waar in dit plan gesproken wordt van belangrijke schade aan gewas dan wordt bedoeld schade van ten minste € 250,00 per geval.
- Indien in dit plan gesproken wordt van machtiging in het kader van- en tot gebruik van een ontheffing of doormachtigen van een ontheffing wordt daarmee bedoeld het doorschrijven van de ontheffing in de vorm van een toestemming. Aan het doorschrijven kunnen door de FBE, zo nodig, voorwaarden worden gekoppeld.

2 **Beleid, wet- en regelgeving**

2.1 **Natuurbeschermingswet**

De Natuurbeschermingswet 1998 vervangt de Natuurbeschermingswet van 1968. De wet is per 1 oktober 2005 in werking getreden. In de Natuurbeschermingswet 1998 is ook de bescherming van de Speciale Beschermingszones (SBZ) op grond van de Habitat- en Vogelrichtlijn geregeld (Natura2000 gebieden), vanaf het moment dat de gebieden zijn aangewezen door Brussel. De Natuurbeschermingswet 1998 regelt ook de bescherming van de zogenaamde Beschermde Natuurmonumenten en gebieden die de minister van LNV aanwijst ter uitvoering van internationale verplichting, zoals RAMSAR wetlands.

Projecten of handelingen die negatieve effecten op deze beschermde gebieden kunnen hebben, zijn verboden. Ook activiteiten buiten de beschermde gebieden kunnen verboden zijn, indien deze negatieve effecten veroorzaken op de kwalificerende natuurwaarden van het gebied (externe werking). Het toetsingskader van de Natuurbeschermingswet 1998 kent de volgende procedurevarianten:

1. er is zeker geen kans op effecten: geen vergunningplicht;
2. er is een kans op effecten, maar zeker niet significant: vergunningaanvraag via een verslechteringstoets (art 19f);
3. er is een kans op significante effecten: vergunningaanvraag via passende beoordeling (art. 19d).

Voor elk aangewezen Natura2000 gebied moet het bevoegd gezag een Natura2000 beheerplan vaststellen. Het Natura2000 beheerplan wordt opgesteld in samenwerking met eigenaren, gebruikers, andere belanghebbenden en betrokken overheden. Natura2000 beheerplannen hebben een looptijd van maximaal zes jaar. In het Natura2000 beheerplan staan onder andere de maatregelen die ervoor moeten zorgen dat de instandhoudingdoelen worden gerealiseerd. Het Natura2000 beheerplan gaat ook in op activiteiten in en rond het gebied. Voor de activiteiten die geen significant effect hebben op de waarden van het betreffende Natura2000 gebied en die in het beheerplan zijn beschreven is geen vergunning nodig op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

2.1.1 **Natura2000 gebieden in Noord-Holland**

Nederland kent 162 Natura2000 gebieden. Dit Natura2000 netwerk bestaat uit gebieden die zijn aangewezen onder de Vogelrichtlijn (VRL) en aangemeld onder de Habitatrichtlijn (HRL). Beide Europese Richtlijnen zijn belangrijke instrumenten om de Europese biodiversiteit te waarborgen. Alle Vogel- of Habitatrichtlijngebieden zijn geselecteerd op grond van het voorkomen van soorten en habitattypen die vanuit Europees oogpunt bescherming nodig hebben.

In de Provincie Noord-Holland zijn 19 gebieden begrensd als Natura2000 gebied, hiervan liggen er 14 vrijwel geheel in Noord-Holland en 5 gedeeltelijk (tabel 2.1).

Tabel 2.1 De Natura2000 gebieden die geheel of gedeeltelijk in Noord-Holland voorkomen.

Gebied	Status	ligging in Noord-Holland
Waddenzee (1)	VRL, HRL, Wetland	Gedeeltelijk
Duinen en lage land Texel (2)	VRL, HRL, Wetland	Geheel
Noordzee kustzone (7)	VRL, HRL, Wetland	Gedeeltelijk
IJsselmeer (72)	VRL, HRL, Wetland	Gedeeltelijk
Markermeer, IJmeer (73)	VRL, HRL, Wetland	Gedeeltelijk
Eemmeer en Gooimeer zuidoever (77)	VRL, HRL, Wetland	Geheel
Duinen Den Helder Callantsoog (84)	HRL,	Geheel
Zwanewater/Pettemerduinen (85)	VRL, HRL, Wetland	Geheel
Schoorlse Duinen (86)	HRL	Geheel
Noord Hollands Duinreservaat (87)	HRL	Geheel
Kennemerland zuid (88)	HRL	Gedeeltelijk
Eilandspolder (89)	VRL, HRL	Geheel
Wormen/Jisperveld & Kalverpolder (90)	VRL, HRL	Geheel
Polder Westzaan (91)	VRL, HRL	Geheel
Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld, Twiske (92)	VRL, HRL, Wetland	Geheel
Polder Zeevang (93)	VRL	Geheel
Naardermeer (94)	VRL, HRL, Wetland	Geheel
Oostelijke Vechtplassen (95)	VRL, HRL, Wetland	Geheel
Abtskolk & de Putten (162)	VRL, HRL	Geheel

2.1.2 Beschermde soorten uit Natura2000 gebieden waarmee rekening is gehouden in het FBP

Voor de leesbaarheid van dit plan is in tabel 2.2 een overzicht gegeven van de soorten uit de Natura2000 gebieden in Noord-Holland, waarmee in de uitwerking van dit plan rekening is gehouden en waarmee in de uitvoering van het faunabeheer rekening gehouden zal worden.

Tabel 2.2 Beschermde soorten uit de Natura2000 gebieden in Noord-Holland die in het faunabeheerplan zijn opgenomen.

Soort	Gebied	Instandhoudingdoel betreft
kleine zwaan	Waddenzee, Polder Zeevang, IJsselmeer, Markermeer, Eemmeer & Gooimeer	Niet broedvogels
dwerggans	Zwanewater & Pettemerduinen, Abtskolk & de Putten	Niet broedvogels
toendra rietgans	Waddenzee, IJsselmeer	Niet broedvogels
kleine rietgans	IJsselmeer	Niet broedvogels
grauwe gans	Waddenzee, IJsselmeer, Polder Zeevang, Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske, Markermeer & IJmeer, Naardermeer, Eemmeer & Gooimeer, Oostelijke Vechtplassen	Niet broedvogels
kolgans	IJsselmeer, Polder Zeevang, Naardermeer en Oostelijke Vechtplassen	Niet broedvogels
brandgans	Waddenzee, IJsselmeer, Polder Zeevang, Markermeer & IJmeer	Niet broedvogels
smient	Waddenzee, IJsselmeer, Eilandspolder, Polder Zeevang, Wormer/Jisperveld & Kalverpolder, Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske, Markermeer & IJmeer, Eemmeer & Gooimeer, Oostelijke Vechtplassen	Niet broedvogels
wilde eend	Waddenzee, IJsselmeer	Niet broedvogels
rotgans	Waddenzee	Niet broedvogels
meerkoet	IJsselmeer, Eilandspolder, Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske, Markermeer & IJmeer, Eemmeer & Gooimeer	Niet broedvogels

2.2 Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht, deze is gericht op de duurzame instandhouding van soorten. Het is een raamwet: in de wet staan de hoofdlijnen van de regels. De Flora- en faunawet richt zich op de bescherming van planten- en diersoorten. Uitgangspunt in de wet is dat alle dieren, genoemd in artikel 4 van de wet beschermd zijn. De bescherming van dieren gaat uit van een aantal verboden handelingen, weergegeven in de artikelen 9 t/m 18. Voor soorten die vallen onder de bescherming van de wet gelden de volgende verbodsbepalingen met betrekking tot werkzaamheden in het buitengebied:

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13

Het is niet toegestaan beschermde soorten planten en dieren te vervoeren, of onder zich te hebben.

Artikel 14

Het is verboden om diersoorten en hun eieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, uit te zetten in de vrije natuur.

2.2.1 Flora- en faunawet in Faunabeheerplan

In dit faunabeheerplan is het beschermingsprincipe van de Flora- en faunawet, met inachtneming van het gestelde in artikel 73 Flora- en faunawet (het voorkomen van onnodig lijden), uitgangspunt.

Er zijn twee manieren om de soorten te beschermen:

- door het verbieden van een aantal handelingen die schadelijk zijn voor beschermde planten- en/of diersoorten;
- door het aanwijzen van kleine terreinen of objecten als beschermde leefomgeving.

2.2.2 Beschermingsprincipes in het faunabeheerplan

De uitwerking van de beschermingsprincipes is geregeld in besluiten en regelingen. Relevant voor dit faunabeheerplan en hierin verwerkt zijn:

- Besluit Faunabeheer: in het Besluit Faunabeheer staan de eisen voor erkenning van faunabeheereenheden opgenomen. Ook de eisen voor goedkeuring van faunabeheerplannen staan hierin opgenomen.
- Besluit Beheer en Schadebestrijding: in dit besluit staat de aanwijzing van schadelijke inheemse beschermde diersoorten en de aanwijzing van andere belangen voor vrijstelling en ontheffingverlening. Ook de middelen voor beheer en schadebestrijding staan hierin aangegeven.
- Beleidskader Faunabeheer: door het Beleidskader faunabeheer is de aanwijzing en het beheer van foerageergebieden voor ganzen en smienten geregeld. Evenals het voorkomen en beperken van schade door ganzen en smienten buiten de foerageergebieden.

2.3.1 Beleidsnota Flora- en faunawet

Het provinciaal beleid faunabeheer is nader uitgewerkt in de Beleidsnota Flora- en faunawet Noord-Holland. Het doel van de Beleidsnota Flora- en faunawet Noord-Holland is aan te geven welk beleid de Provincie Noord-Holland de komende tijd zal voeren ten aanzien van in het wild levende planten- en diersoorten en hun leefgebieden. Op hoofdlijnen gaat het daarbij om twee aspecten:

- beleid ten aanzien van diersoorten die schade of overlast veroorzaken of waarvan het beheer om andere redenen wenselijk wordt geacht;
- op welke wijze het soortenbeleid in Noord-Holland wordt uitgevoerd en gehandhaafd.

Het beleid van de Provincie spitst zich enerzijds toe op de soorten (of soortgroepen) waarvoor specifieke beheersmaatregelen nodig zijn (schade en overlast) en anderzijds op de leefgebieden van soorten (of soortgroepen) waarvoor specifieke instandhouding of ontwikkeldoelen zijn bepaald.

2.3.2 Beschermd inheemse diersoorten

In navolging van de lijst van beschermde inheemse diersoorten die in delen van het land belangrijke schade aanrichten is in Noord-Holland vrijstelling verleend voor het verbod dieren op agrarische gronden te verontrusten voor de volgende soorten:

- brandgans;
- grauwe gans;
- kleine rietgans;
- kolgans;
- rotgans;
- knobbelzwaan;
- wilde eend;
- meerkoet;
- smient;
- holenduif;
- ekster;
- spreeuw;
- haas;
- fazant;
- woelrat.

In aanvulling hierop is vrijstelling verleend voor het doden van spreuwen op fruitbomen in de periode van 1 juli tot en met 31 oktober en, voor wilde eenden op graangewassen, in de periode van 1 juli tot en met 15 augustus. Met betrekking tot het toepassen van werende middelen is met de provincie afgesproken dat het beleid van het Faunafonds wordt gevolgd.

2.3.3 Beleidsregels voor soorten in de Provincie Noord-Holland

Een aanzienlijk deel van de provincie Noord-Holland (Duinen en lage land Texel, de grote wateren die Noord-Holland omringen, de kuststrook, Vechtplassen en de overig verspreid liggende gebieden) is aangewezen als Speciale Beschermingszone onder de Vogelrichtlijn en maakt daarmee onderdeel uit van het internationale natuurnetwerk Natura2000. De soorten waarvoor Natura2000 gebieden zijn aangewezen foerageren ook buiten de grenzen van die gebieden. Het gaat hierbij om de soorten kleine zwaan, wilde zwaan, rietgans, kleine rietgans, grauwe gans, kolgans, brandgans, rotgans, smient, wilde eend en meerkoet. Door dit foerageren, kan schade ontstaan aan gewassen. De hiermee samenhangende beleidsregels staan vermeld in tabel 2.3.

Tabel 2.3 Beleidsregels voor het voorkomen van schade van foeragerende soorten (kleine en wilde zwaan, meerkoet en wilde eend).

Soort	Beleidsregel
kleine en wilde zwaan	<ul style="list-style-type: none"> • in beginsel wordt schade vergoed;
meerkoet	<ul style="list-style-type: none"> • vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten; • ontheffing mogelijk voor doden op basis van faunabeheerplan;
wilde eend	<ul style="list-style-type: none"> • vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten; • vrijstelling voor doden in periode 1 juli-15 augustus op graangewassen; • ontheffing mogelijk voor doden op basis van faunabeheerplan;

Voor zover het overwinterende ganzen en smienten betreft gelden op grond van het beleid overwinterende ganzen de regels die staan vermeld in tabel 2.4.

Tabel 2.4 Beleidsregels voor het voorkomen van schade van foeragerende overwinterende ganzen en smienten.

Soort	Beleidsregel
kleine rietgans	<ul style="list-style-type: none"> vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten;
rietgans	<ul style="list-style-type: none"> vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten;
brandgans	<ul style="list-style-type: none"> vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten;
rotgans	<ul style="list-style-type: none"> vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten;
grauwe gans	<ul style="list-style-type: none"> vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten; onthefing mogelijk voor doden op basis van faunabeheerplan;
kolgans	<ul style="list-style-type: none"> vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten; onthefing mogelijk voor doden op basis van faunabeheerplan;
smient	<ul style="list-style-type: none"> vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten; onthefing mogelijk voor doden op basis van faunabeheerplan;

Voor zover het overzomerende ganzen betreft gelden op grond van het beleid overzomerende ganzen de regels die staan vermeld in tabel 2.5.

Tabel 2.5 Beleidsregels voor het voorkomen van schade van foeragerende overzomerende ganzen.

Soort	Beleidsregel
rietgans	<ul style="list-style-type: none"> vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten; onthefing mogelijk voor doden op basis van faunabeheerplan;
brandgans	<ul style="list-style-type: none"> vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten; onthefing mogelijk voor nestbehandeling; vangen of doden op basis van faunabeheerplan;
grauwe gans	<ul style="list-style-type: none"> vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten; onthefing mogelijk voor nestbehandeling; vangen of doden op basis van faunabeheerplan;
kolgans	<ul style="list-style-type: none"> vrijstelling grondgebruikers (art 65) om opzettelijk te verontrusten onthefing mogelijk voor nestbehandeling vangen of doden op basis van faunabeheerplan

De provincie heeft in navolging van het Beleidskader Faunabeheer 6.080 ha. foerageergebied aangewezen waar ganzen en smienten gedurende de winterperiode volledige rust hebben (tabel 2.6). Dit in samenhang met de instandhoudingdoelen van de soorten op basis van de Natuurbeschermingswet waarin voorzien moet zijn in voldoende foerageergebied.

Tabel 2.6 Gebieden waar ganzen en smienten volledige rust hebben in de winterperiode.

Locatie	# hectare	# hectare binnen natuurbegrenzing
Polder Zeevang	2.121	350
Waterland Oost	2.497	774
Vechtstreek	1.462	32

Bestrijding van schade door ganzen en smienten buiten de foerageergebieden tast de instandhoudingdoelen van deze soorten dus niet aan.

Omdat eventuele schade door kleine zwanen in het werkgebied van de Faunabeheereenheid in beginsel wordt vergoed en deze soorten niet groeperen met ganzen, smienten en meerkoeten is er geen sprake van verstoring, verontrusting of doden van de dieren en is er daardoor geen nadelig effect op de instandhoudingdoelen van deze soort.

2.3.4 Effecten van schadebestrijding op soorten uit Natura2000 gebieden

Een afweging van een mogelijk effect is gedaan voor de uitvoering van schadebestrijding ter bescherming van vitale maatschappelijke belangen zoals waterkeringen, sluizen, brughoofden, spoorwegtracés, rijks- en provinciale wegen en verdeel- en onderstations van energiebedrijven die gelegen zijn in Natura2000 gebieden.

Het betreft dan mogelijke verstoring van rustende soorten in de Natura2000 gebieden door schadebestrijding op taluds van waterkeringen en grondlichamen.

Dit mogelijke effect wordt voorkomen omdat beheermaatregelen op basis van een ontheffing slechts incidenteel worden uitgevoerd, beperkt zijn in duur, lokaal plaatsvinden en worden afgestemd op o.a. het natuurlijk gedrag van de te beschermen soorten.

Tevens is een afweging gedaan voor uitvoering van schadepreventie door nestbehandeling in gebieden waar kwalificerende soorten zoals de roerdomp, blauwe kiekendief, eidereend, velduil, kemphaan, watersnip, snor, rietzanger, porseleinhoen, visdief, woudaapje, purperreiger, zwarte stern en grote karekiet broeden. Het betreft dan mogelijke verstoring van deze soorten in Natura2000 gebieden door nestbehandeling van overzomerende ganzen.

Dit mogelijke effect wordt voorkomen omdat beheermaatregelen op basis van een ontheffing beperkt zijn in duur en frequentie, lokaal plaatsvinden en afgestemd worden op het natuurlijk gedrag van de te beschermen soorten.

Conclusie

De beschreven beheermaatregelen in dit plan hebben op basis hiervan geen nadelige gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding van de genoemde soorten, in de Natura2000 gebieden. De Faunabeheereenheid verwacht bij goedkeuring van dit plan dat deze conclusie wordt getoetst door de Provincie en dat het FBP en de daarin aangegeven maatregelen als "bestaand gebruik" in de beheerplannen Natura2000 wordt opgenomen.

2.3.5 Beleidsregels voor overige diersoorten

Dieren die niet van nature in Nederland voorkomen, of in het geval van vogels in Europa, zijn alleen beschermd wanneer zij als beschermde uitheemse diersoort zijn aangewezen. Overige uitheemse dieren (exoten) mogen door grondgebruikers worden gedood. In Noord-Holland zijn dit van de opgenomen soorten in bijlage 1 Regeling beheer en schadebestrijding de beverrat, muskusrat, nijlgans, wasbeer en rosse stekelstaarteend.

De provincie volgt het Rijksbeleid en staat daarmee de bestrijding van onbeschermden soorten toe met gebruik van de daarvoor toegestane middelen.

2.3.6 Beleidsregels voor verwilderde dieren

In Noord-Holland komen ook verwilderde dieren voor die onbeschermd zijn op grond van de Flora- en faunawet. De belangrijkste zijn verwilderde kat, verwilderde duif en verwilderde gedomesticeerde gans (inclusief de kruisingen met andere ganzensoorten). De provincie volgt het Rijksbeleid en staat daarmee de bestrijding van deze verwilderde dieren toe met gebruik van de daarvoor toegestane middelen.

Het soortenbeleid van de Provincie is integraal onderdeel van het natuurbeleid en is aanvullend op het gebiedenbeleid. De Faunabeheereenheid heeft, volgend aan het provinciaal beleid, beleiduitgangspunten voor faunabeheer nader uitgewerkt in het faunabeheerplan.

2.3.7 Soorten waarvoor een faunabeheerplan nodig is in Noord-Holland

Gedeputeerde Staten hebben een kader gegeven voor welke diersoorten een faunabeheerplan wordt verlangd ten behoeve van beheer en schadebestrijding (aanwijzingen of ontheffingen).

In aanvulling op het Besluit Faunabeheer vinden GS het belangrijk dat in het faunabeheerplan afstemming plaatsvindt met relevante maatregelen vanuit andere kaders, zoals die voor weidevogels en ganzen op grond van Programma Beheer.

Tabel 2.6 Soorten waarvoor een faunabeheerplan noodzakelijk is in de Provincie Noord-Holland.

Ontheffing	Soort (groepen)	Kader
ter voorkoming van schade aan landbouwgewassen door een aantal belangrijke schadesoorten	wilde eenden, hazen, konijnen (na zonsondergang en voor zonsopkomst), fazanten, knobbelzwanen, overwinterende ganzen en smienten (Beleidskader Faunabeheer overwinterende ganzen en smienten), overzomerende grauwe ganzen, kolganzen en brandganzen, meerkoeten, eksters,	Beleidskader Faunabeheer
ter voorkoming van schade aan fauna door predatie	vossen (na zonsondergang en voor zonsopkomst)	
voor afschot in het kader van regulatie van populaties inheemse diersoorten	reeën en damherten	

GS stellen als eis dat de Faunabeheereenheid jaarlijks uiterlijk 1 mei een jaarverslag levert van het voorgaande jaar.

2.3.8 Schadebestrijding en beheer

De in de provincie meest voorkomende schade is die aan landbouwgewassen en schade aan flora- en fauna.

- Schade aan landbouwgewassen: een probleem bij schadepreventie is dat diersoorten aan maatregelen kunnen wennen. Een zeker tegengaan van dergelijke gewinning wordt bereikt door regelmatig verplaatsen en afwisselend en door elkaar heen toepassen: een combinatie met afschot doet de effectiviteit toenemen (bron: Faunafonds). Voor de verschillende onderwerpen en maatregelen in de verschillende omstandigheden wordt naar het handboek Faunaschade van het Faunafonds verwezen.
- Schade aan flora- en fauna: dit kan schade betreffen aan de flora, door concentraties dieren (overbegrazing, eutrofiëring) of schade aan de fauna door predatie op weidevogels, overige grondbroeders en rode Lijstsoorten.

Uitgangspunten schadebestrijding en beheer

De prioriteit bij de uitvoering van beheermaatregelen is voorkomen en zo nodig beperken van belangrijke schade. Hierbij gaat het om maatregelen op en/of in de (directe) nabijheid van de schadelocatie op momenten van dreigende of optredende schade. De maatregelen kunnen bestaan uit:

- het toepassen van werende middelen;
- het verjagen van het schadeperceel; ook ondersteunend afschot kan daarvan onderdeel vormen;
- afschot en/of wegvangen om schade te bestrijden op het moment dat deze ontstaat.

Schade bestrijding door ingrepen in populaties

- het vangen en doden van dieren waarvoor een duurzaam beheer noodzakelijk wordt geacht;
- het behandelen van nesten op een dusdanige wijze dat de voortplanting wordt verhinderd.
- het reguleren van de populatieomvang van dieren, behorende tot de diersoorten ree of damhert met dien verstande dat vanwege dit belang slechts ontheffing kan worden verleend indien de aanleiding is gelegen in de schadehistorie ter plaatse en van het omringende gebied of de maximale populatieomvang in relatie tot de draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden.

In alle gevallen is het van belang dat geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

2.4 Beleidsuitgangspunten Faunabeheereenheid

Dit Faunabeheerplan (FBP) geeft aan welk beheer met betrekking tot in het wild levende, schadeveroorzakende dieren, voor de provincie Noord-Holland nodig is. Het plan geeft inzicht in de risico's op schade in de provincie. Op grond van de risico's is aangegeven hoe die schade kan worden voorkomen, dan wel kan worden bestreden.

Voor het schrijven van dit plan stelt de Faunabeheereenheid de Flora- en faunawet, de provinciale nota 'Flora- en faunawet Noord-Holland', het Beleidskader Faunabeheer en de vrijstellingsverordening van de provincie Noord-Holland als kader en vertrekpunt.

Hoewel het beleid van de Provincie als vertrekpunt en kader wordt gezien, stelt de Faunabeheereenheid zich ook ten doel om op basis van voortschrijdend inzicht bij de uitvoering van het plan de provincie te adviseren inzake het door haar vastgestelde beleid. Waar de Faunabeheereenheid dat nodig acht zal ze voorstellen doen voor wijzigingen en aanvullingen op het vigerende provinciale beleid aan Gedeputeerde Staten.

Omdat bij het beheer van diersoorten er altijd sprake is van onzekerheden en beheermodellen altijd een versimpeling zijn van de werkelijkheid, wordt in het faunabeheer het lerend beheren (Adaptive management) gepropageerd. Bij het lerend beheren wordt de informatie die wordt verkregen uit de resultaten en effecten van eerder gevoerd beheer gebruikt om de populatie dynamiek van de te beheren soort beter te begrijpen en het toekomstige beheer daar beter op af te stemmen.

De doelen die voor de beheerperiode 2004–2008 waren gesteld, hebben een directe relatie met de in de Flora- en faunawet genoemde belangen. Het gaat dan om het op planmatige wijze streven naar vermindering van schade en negatieve beïnvloeding van de wettelijke belangen. De ervaringen opgedaan in de beheerperiode 2004-2008 zijn mede de basis voor dit faunabeheerplan.

Integrale benadering beheer en schadebestrijding door en voor alle FBE-partijen.

De onderliggende partijen leggen een gezamenlijk beleid neer in een gezamenlijk onderschreven faunabeheerplan. Consensus over het beheer per soort over het gehele werkgebied is uitgangspunt, daarbij inbegrepen zijn de wijze van uitvoering, monitoren en rapportage. Deze integrale benadering sluit ook aan op een uitgangspunt van de Flora- en faunawet en het provinciale beleid: "Duurzaam beheer van populaties en hun leefgebieden". Populaties en hun leefgebieden houden zich niet aan eigendomsgrenzen, ze maken gebruik van zowel gemeentelijke, als agrarische en natuurgebieden.

2.5 Uitvoeringsregels Faunabeheereenheid

De Faunabeheereenheid kan als ontheffinghouder aan personen toestemming verlenen voor het gebruik van de ontheffing. Dit gebeurt doorgaans aan jachtaktehouders en medewerkers van terreinbeherende organisaties die bij voorkeur zijn aangesloten bij een wildbeheereenheid.

2.5.1 Integrale benadering grondgebied, inclusief 'witte vlekken'.

Er is in Noord-Holland één Faunabeheereenheid opgericht voor de gehele Provincie. Hoewel de Faunabeheereenheid bestaat uit een evenwichtige vertegenwoordiging van grote eigenaren/jachthouders zijn er ook binnen dit werkgebied witte vlekken.

'Witte vlekken' zijn gronden waarvan de eigenaren/jachthouders niet vertegenwoordigd zijn in de Faunabeheereenheid, bijvoorbeeld de waterbeheerders, Domeinen en recreatiebedrijven. Ook zij kunnen echter de wens hebben om een ontheffing aan te vragen voor beheer of schadebestrijding, of gebruik willen maken van een aan de Faunabeheereenheid verleende ontheffing. Vanwege de integrale benadering van het soortenbeheer hanteert de Faunabeheereenheid in het gehele werkgebied dezelfde randvoorwaarden en uitgangspunten. Bij gebruik van een ontheffing in een 'witte vlek' zal de aanvrager gehouden worden aan de uniforme voorwaarden voor uitoefening, monitoren en rapporteren.

Vliegveld Schiphol werkt voor schadebestrijding op haar eigen terrein met een eigen plan dat passend is binnen de beleidsregels van de Provincie, en dat als onderdeel wordt gezien van dit FBP. Ontheffingen worden op basis van dat plan zonder tussenkomst van de Faunabeheereenheid aangevraagd bij de Provincie. In de invloedzone van de luchthaven is de Faunabeheereenheid belast met de uitvoering van schadebestrijding. In overleg met Schiphol en de Provincie is hiervoor in dit plan integraal beheer uitgewerkt. Een plan van aanpak maakt deel uit van dit FBP (bijlage 6).

2.5.2 Gebruik ontheffingen van de Faunabeheereenheid

Voor het verlenen van toestemming tot gebruik van een ontheffing aan personen heeft de Faunabeheereenheid ten behoeve van uniformiteit regels opgesteld die zij gedurende de beheerperiode hanteert. De regels zijn onderstaand integraal opgenomen.

Gebruik ontheffingen

- *Alleen schriftelijk ingediende verzoeken voor gebruik van een aan de FBE verleende ontheffing worden in behandeling genomen. De aanvrager maakt gebruik van de formulieren die via de website in te vullen- en daarna te printen of per mail te versturen zijn.*
- *Na ontvangst en acceptatie van het verzoek ontvangt de afzender een door de FBE ondertekende toestemming voor het gebruik van de ontheffing, voorzien van een geldigheidstermijn (machtiging).*
- *De ontheffingsgebruikers zijn verplicht om de omvang van de handelingen binnen drie weken na het beëindigen van de machtigingsperiode aan de FBE door te geven op daarvoor bestemde rapportage formulieren. Het rapportageformulier is afgedrukt op de achterzijde van de machtiging. Deze verplichting wordt aangegaan op het moment dat de machtiging is ontvangen.*

De ontheffinggebruiker dient bij gebruik van de ontheffing in het bezit te zijn van: een door de FBE ondertekende machtiging voor het gebruik van de ontheffing;

- *een kopie van de ontheffing (besluit van GS);*
- *een ondertekende verklaring van de grondgebruiker, waarin deze toestemming verleent zijn gronden te betreden om de maatregelen, waarvoor de ontheffing is bedoeld uit te voeren; (indien de ontheffinggebruiker zelf de grondgebruiker is vervalt deze eis);*
- *Bij het gebruik van een geweer een geldige jachtake.*
- *De ontheffinggebruiker mag zich in de uitvoering laten bijstaan door andere daartoe gerechtigde personen al dan niet zijnde jacht(akte)houders.*
- *Voor het ingrijpen in een populatie kan een WBE een rooster van uitvoering, als bijlage bij het verzoek toevoegen. Na de laatste ingeroosterde dag of, indien sprake is van een maximum, indien dit eerder is behaald, vervalt de machtiging.*
- *De machtiging vervalt per direct als de houder van de ontheffing de machtiging schriftelijk intrekt. Hiervan zal de handhavende instantie op de hoogte worden gesteld.*
- *Ringen die aan gedode vogels worden aangetroffen, moeten, als onderdeel van de ontheffingvoorwaarden, gezonden worden aan het NIOO- CTE Vogeltrekstation, Postbus 40, 6666 ZG HETEREN (met vermelding van plaats, datum en omstandigheden).*

Monitoring door de Faunabeheereenheid

Het monitoren door de FBE gebeurt met de volgende informatiebronnen en parameters: Voor aantallen en verspreiding van diersoorten wordt gebruikt gemaakt van de gegevens van "gegevensbeherende" organisaties waaronder gegevens van de Terreinbeherende organisaties, SOVON-tellingen, de WBE-databank van de KNJV en FBE-faunatellingen. Tevens worden beschikbare tellingen van diverse onderzoekers ook gebruikt, evenals de beschikbare gegevens van het Agrarisch natuurbeheer, met name als het gegevens betreft van het broedsucces van weidevogels en de nestpredatie van weidevogels.

2.5.3 Schade in de faunabeheereenheid

Het Faunafonds geeft een cijfermatig inzicht van de omvang van schade per diersoort, de locatie en het betreffende landbouwgewas. De locaties van ontheffinggebruik en de rapportage over het gebruik van de ontheffingen art. 68, de vrijstellingen art. 65 en de aanwijzingen art. 67, alsmede de andere relevante gegevens die uit de achterban van de FBE worden aangedragen, worden vergeleken met de omvang van de schade (in relatie met de verjaagingspanningen) ter plaatse en met het schadeverloop door de jaren heen.

Al deze gegevens worden door de FBE gebruikt om aansturing te geven aan het planmatig, efficiënt en effectief toepassen van de maatregelen voor het beheer van diersoorten en het voorkomen en bestrijden van schade.

2.6 Visie op Faunabeheer FBE

2.6.1 Taken van faunabeheereenheid

De Faunabeheereenheid heeft als taak onder meer het opstellen van het faunabeheerplan. Zij geeft hierbij invulling aan het beheer van soorten uit haar verantwoordelijkheid als samenwerkingsverband van jachthouders en grondgebruikers. Primair richt de Faunabeheereenheid zich hierbij op het vertalen van het provinciale beleid naar beheermaatregelen. Zij doet dit door planmatig invulling te geven aan beheer en schadebestrijding.

Voor de planperiode 2009- 2013 is voor die soorten waarvoor op basis van provinciaal beleid een faunabeheerplan nodig is in het kader van beheer en schadebestrijding het beheer nader uitgewerkt.

De visie van de faunabeheereenheid houdt rechtsreeks verband met de doelstelling van de Flora- en faunawet, te weten; de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende planten- en diersoorten. De grond hiervoor is gegeven in de zin van de zorgplicht (artikel 2).

Artikel 2 Flora- faunawet

Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. De zorg houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten voor zover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel andere maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zo veel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

2.6.2 Visie van partijen in de Faunabeheereenheid

De partijen in de Faunabeheereenheid hebben hun visie op faunabeheer ingebracht bij de totstandkoming van het faunabeheer in de planperiode op basis van de belangen van de organisatie die zij vertegenwoordigen.

De visies van de gezamenlijke partijen zijn op hoofdlijnen:

- Land- en Tuinbouworganisatie Noord (LTO Noord) ziet het beheer van wilde fauna als onderdeel van de bedrijfsvoering in de agrarische sector. Het belang van LTO Noord is primair gericht op het voorkomen en bestrijden van schade aan gewassen en bedrijfsmatig gehouden vee. Uit oogpunt hiervan acht LTO Noord het van belang dat het faunabeheerplan integraal voorziet in maatregelen ter voorkoming en zo nodig bestrijding van schade aan gewassen en bedrijfsmatig gehouden vee;
- Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging (KNJV), geeft primair invulling aan de uitvoering van het faunabeheer. Zij ziet het beheer van wilde fauna als middel om invulling te geven aan beheer en schadebestrijding in het werkgebied van de FBE. Het belang van de KNJV is primair gericht op de effectiviteit en uitvoerbaarheid van de maatregelen in het faunabeheerplan;
- Terreinbeherende organisaties nemen deel in de FBE en hebben een bijdrage geleverd aan de opstelling van het FBP. Het is voor hen van belang dat het FBP de mogelijkheid biedt in te grijpen bij schade aan flora en fauna, de volksgezondheid en de veiligheid, alsmede uit het oogpunt van goed nabuurschap. Voor hen zijn de natuurdoelen voor de afzonderlijke terreinen leidend. De Terreinbeherende organisaties maken zelf de afweging of ze vanuit de beheerdoelen voor de terreinen gebruik maken van de mogelijkheden van het plan.

Ook de overige grondgebruikers hebben de mogelijkheid deze afweging te maken.

- Hollands Particulier Grondbezit (HPG) ziet het beheer van flora en fauna als onderdeel van de bedrijfsvoering in met name de agrarische sector. Het belang van de HPG is primair gericht op het voorkomen en bestrijden van schade aan gewassen en bedrijfsmatig gehouden vee. Daarnaast ziet de HPG het beheer van fauna als mogelijkheid waarmee op basis van gebiedsdoelstellingen ingegrepen kan worden in de flora en fauna. Uit oogpunt hiervan acht de HPG het van belang dat het faunabeheerplan integraal voorziet in maatregelen ter voorkoming en zo nodig bestrijding van schade aan gewassen en bedrijfsmatig gehouden vee en daarbij voorziet in maatregelen die kunnen worden ingezet bij het realiseren van de gebiedsdoelstellingen en het duurzaam beheren van populaties diersoorten.

De Faunabeheereenheid streeft naar een integrale benadering van het faunabeheer. Op grond van provinciaal beleid en de onderscheidende visies van de partijen in de Faunabeheereenheid zijn de uitgangspunten voor de beheerperiode waarop dit plan betrekking heeft als volgt geformuleerd: 'De soorten waarvoor maatregelen zijn uitgewerkt, zijn soorten waarvoor in het kader van beheer en schadebestrijding voor de planperiode duurzaam beheer, dan wel een planmatige aanpak noodzakelijk is (tabel 2.7).

Tabel 2.7 De soorten waarvoor duurzaam beheer/planmatige aanpak noodzakelijk is in het kader van beheer en schadebestrijding.

Soort	Noodzaak FBP	Argument op hoofdlijnen	Uitwerking
Overwinterende grauwe gans kolgans	Schade gewas en ecologische schade	Veeluldig schade aan gewas in de gehele provincie en negatief effect op de veiligheid van het luchtverkeer rond Schiphol Schade aan flora.	Par. 5.2
smient winterperiode	Schade gewas en ecologische schade	Schade aan gras en wintergraan in de gehele provincie	Par. 5.3
meerkoet winterperiode	Schade gewas en ecologische schade	Schade aan gewas in grote delen van de provincie	Par. 5.4
Overzomerende grauwe gans kolgans brandgans rietgans	Schade gewas en ecologische schade	Schade aan gewas in de gehele provincie, negatief effect op de veiligheid van het luchtverkeer rond Schiphol en schade aan flora en fauna	Par. 5.5
knobbelzwaan	Schade gewas en ecologische schade	Schade aan gewas in grote delen van de provincie Schade aan flora.	Par. 5.6
vos	Schade aan fauna Schade aan vee Openbare veiligheid Schade aan hobbyvee	Schade structureel (vrijstelling) Graafschade incidenteel, potentieel gevaar voor veiligheid personen (gebruik) en verkeersveiligheid Schade incidenteel	Par. 5.7
ree	Populatiebeheer (Verkeersveiligheid, Schade gewas)	Draagkracht van het gebied in de drie leefgebieden Valwild in de drie leefgebieden Schade aan gewas incidenteel Voorkomen van onnodig lijden	Par. 5.8
damhert	Populatiebeheer en ecologische schade (Verkeersveiligheid, Schade gewas)	Draagkracht van het gebied in AWD en aangrenzend leefgebied Valwild in het leefgebied Schade aan gewas bollenteelt Voorkomen van onnodig lijden. Schade aan flora.	Par. 5.9
haas	Schade gewas	Schade in delen van de Provincie	Par. 5.10
wilde eend	Schade aan gewas en ecologische schade	Schade in delen van de provincie	Par. 5.11
<i>Overige soorten</i>			
canadese gans	Schade aan gewas en	Schade aan gewas in de gehele provincie	Par. 5.12

	ecologische schade	en negatief effect op de veiligheid van het luchtverkeer rond Schiphol. Schade aan flora en fauna.	
nijlgans	Schade aan gewas en ecologische schade	Schade aan gewas in de gehele provincie en negatief effect op de veiligheid van het luchtverkeer rond Schiphol	Par. 5.12
hawaïgans en indische gans	Schade aan gewas en ecologische schade	Schade in delen van de provincie. Schade aan flora.	Par. 5.12
konijn	Schade aan gewas en bos Openbare veiligheid En ecologische schade	Schade structureel (vrijstelling) Graafschade lokaal, potentieel gevaar voor veiligheid personen (gebruik) en verkeersveiligheid. Schade aan flora.	Par. 5.12
ekster	Schade aan fruit	Lokaal schade aan eendenkooien	Par. 5.12
zwarte kraai	Schade aan gewas Schade aan de fauna.	Schade structureel (vrijstelling) Lokaal schade aan eendenkooien Schade door verstoring en predatie.	Par. 5.12
fazant	Schade aan gewas	Lokaal schade	Par. 5.12

Voor patrijs is geen planmatig beheer uitgewerkt vanwege het ontbreken van structurele schadereferentie van deze soort in Noord-Holland. Voor kauw en houtduif is geen planmatig beheer uitgewerkt omdat schadebestrijding mogelijk is op grond van een landelijke vrijstelling voor het doden van deze dieren ter voorkoming en bestrijding van schade aan gewassen.

Het faunabeheer in de provincie Noord-Holland is in de afgelopen beheerperiode door gekwalificeerde personen uitgevoerd. Voor de komende beheerperiode wil de Faunabeheereenheid het faunabeheer in de provincie Noord Holland verder verbeteren. De organisatie die de Faunabeheereenheid hanteert, met bijbehorende verantwoordelijkheden, staat aangegeven in tabel 2.7.

Tabel 2.7 Organisatie en verantwoordelijkheid van de faunabeheereenheid

Organisatie	Verantwoordelijkheid
Bestuur	voor faunabeheerplan
Secretaris*	voor de aansturing en coördinatie van de beheermaatregelen zoals beschreven in het faunabeheerplan.
Wildbeheereenheid	voor coördinatie van de uitvoering van de beheermaatregelen zoals beschreven in het faunabeheerplan

* indien in dit plan gesproken wordt van secretaris van de FBE dan wordt bedoeld de ambtelijke secretaris.

Om invulling te geven aan het faunabeheer worden ter zaken kundige personen ingezet die belast worden met de uitvoering van maatregelen in de provincie Noord-Holland. De FBE zal in 2009 een werkplan opstellen waarin onder meer organisatie, aansturing, coördinatie, monitoren en de daarvoor benodigde middelen nader zijn uitgewerkt (zie hoofdstuk 6).

3 Gegevens

3.1 Algemeen

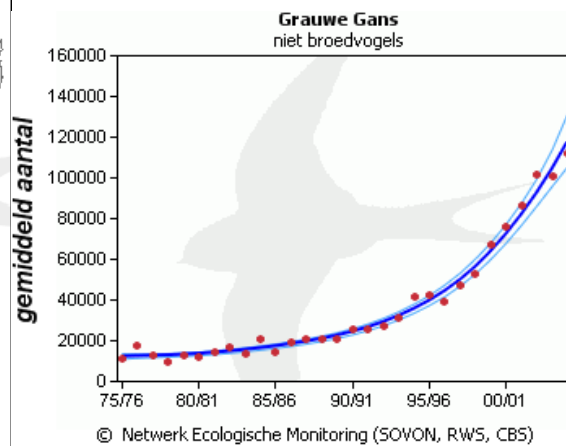
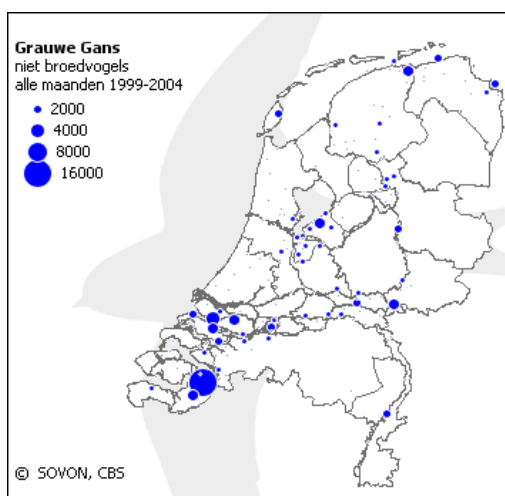
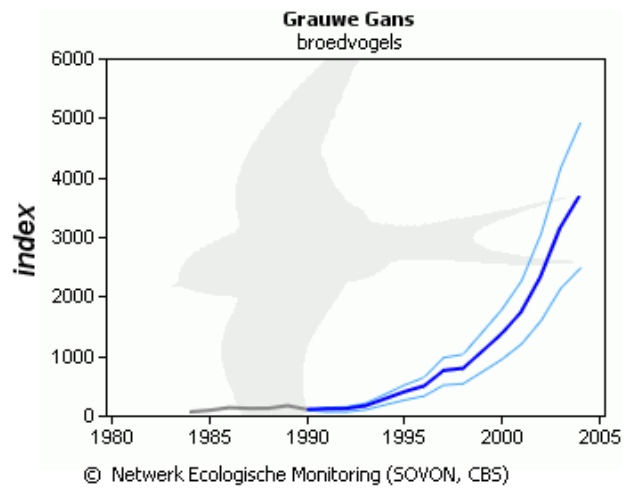
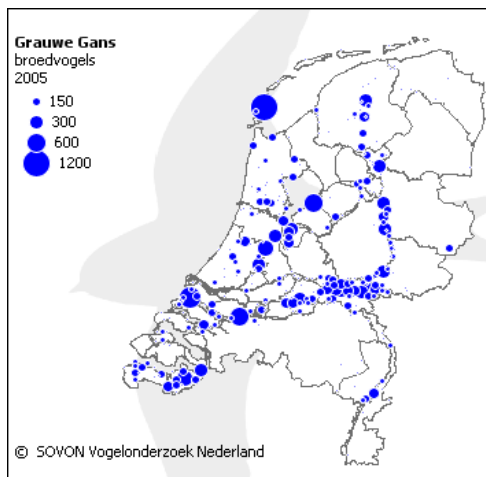
Als basis voor het faunabeheer in de Provincie Noord-Holland zijn ten behoeve van de benodigde gegevens op hoofdlijnen de volgende organisaties en bronnen geraadpleegd;

- Faunabeheereenheid Noord-Holland
 - Evaluatie maatregelen faunabeheer 2007;
 - Telgegevens WBE's 2005 t/m 2007;
 - Afschotgegevens WBE's 2003 t/m 2007;
 - Valwildgegevens ree 2003 t/m 2007;
 - Terra Salica 2006. Duurzaamheidsberekening vos in Noord Holland.
- Provincie Noord-Holland
 - Nota Flora- en faunawet en Faunawet Noord Holland;
 - Verordening (als ingediend bij Faunafonds);
 - Voorlopig aanvullend beleid overzomerende ganzen;
 - Besluit aanwijzing foerageergebied overwinterende ganzen Noord-Holland (2007).
- Faunafonds
 - Schadeoverzichten 2004 t/m 2008;
 - Toetsingkader Faunabeheerplannen, 3 april 2008.
- SOVON
 - Broedvogels in Nederland in 2005, monitoringsrapport 2007/01;
 - Overzomerende ganzen in Nederland, onderzoeksrapport 2006/02;
 - Watervogeltellingen in Nederland, nieuwsbrief 2006/2007;
 - Watervogels in Nederland 2003/2004, monitoringsrapport 2005/03.
- Ministerie van LNV
 - Beleidskader Faunabeheer;
 - Tussenrapportage opvang overwinterende ganzen en smienten 2007;
 - Afschotregistratie ganzen en smienten, rapportage 2005/2006;
 - Handreiking beheerplannen Natura2000 gebieden;
 - Beleidsnota invasieve exoten;
 - Beleidskader handreiking overzomerende ganzen.
- Alterra Wageningen
 - Populatieomvang van ganzen en smienten in Nederland, seizoen 2005/2006.
- KNJV
 - Trendtellingen februari en april.
- Partijen en achterbannen in de FBE (Staatsbosbeheer Directie West, Stichting Landschap Noord-Holland, Vereniging Natuurmonumenten, Provinciaal Waterleidingbedrijf, Amsterdamse Waterleidingen, Goois Natuurreservaat, Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging, Hollands Particulier Grondbezit, Land- en Tuinbouworganisatie Noord).

De verzamelde gegevens zijn zo veel mogelijk samengevat om een duidelijk en overzichtelijk geheel te krijgen als basis voor het voorgestelde beheer (H5) in dit plan. Een volledig overzicht van gehanteerde gegevens en bronnen is opgenomen in de literatuurlijst van dit plan.

3.2 Kwantitatieve gegevens (art. 10 lid c)

Voor soorten waarvoor duurzaam beheer noodzakelijk wordt geacht is in hoofdstuk 5 per soort een overzicht gegeven van kwantitatieve gegevens en aanwezigheid van de populaties in het gebied gedurende het jaar. Voor de presentatie van de kwantitatieve gegevens is waar mogelijk gebruik gemaakt van onderstaande afbeeldingen zoals door SOVON gemaakt zijn.

Figuur 3.1 Voorbeelden van verspreidingskaarten die gebruikt zijn voor het opstellen van het faunabeheerplan.

3.1A Verspreiding van de broedvogelpopulatie van de grauwe gans in 2005.

3.1B Het voorkomen van de broedvogelpopulatie van de grauwe gans in Nederland.

3.1C Verspreiding van de grauwe gans in 1999/2004 (niet broedvogels).

3.1D Het voorkomen van de grauwe gans in Nederland (niet broedvogels).

4 Doelstellingen

4.1 Algemeen

Overeenkomstig provinciaal beleid faunabeheer is het beheerplan vooral gericht op het uitvoering geven aan het duurzaam beheer van diersoorten in de Provincie Noord-Holland ten behoeve van beheer en schadebestrijding. Dit afgestemd op draagkracht en draagvlak in relatie tot andere maatschappelijke functies. Het faunabeheerplan is de onderbouwing van de gestelde beheermaatregelen binnen het werkgebied van de Faunabeheereenheid.

4.2 Duurzaam beheer (besluit faunabeheer art 10 lid c)

Het beheer richt zich op het behoud van die soorten waarvoor duurzaam beheer noodzakelijk wordt geacht en een planmatige aanpak in het kader van schadebestrijding. Dit vindt plaats:

- in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren;
- ter voorkoming van schade aan flora en fauna.

Hierbij zijn bepalende factoren:

- de draagkracht van leefgebieden;
- de biodiversiteit en ecologische samenhang in leefgebieden;
- welzijn van mens en dier.

4.2.1 Beheer op basis van belangen en schade

Er is altijd in bepaalde mate sprake van belangenconflicten en daaruit volgende schade, door diersoorten in de leefgebieden. De acceptatie van belangenconflicten en schade wordt bepaald door de omvang van de belangenconflicten. Schade is hierdoor de bepalende factor voor ingrijpen in populaties. In dit kader worden door de FBE de volgende uitgangspunten gehanteerd voor ingrijpen in populaties:

Belang van volksgezondheid en openbare veiligheid

- Overbrengen van ziektes door dieren;

De FBE wil het overbrengen van ziektes door vrij levende dieren op mensen en bedrijfsmatig of hobbymatig gehouden dieren zo veel mogelijk voorkomen. De FBE is in het kader van duurzaam beheer volgend aan de rijksoverheid. Voor dit plan betekent dit dat er in het kader van bedreiging van de volksgezondheid op dit moment geen aanleiding is om in te grijpen in populaties diersoorten;

- Aanrijdingen met dieren;

De FBE zal ter voorkoming van aanrijdingen met dieren beheermaatregelen doen treffen. De FBE streeft ernaar aanrijdingen met damherten en reeën tot een minimum te (blijven) beperken. In dit kader zijn op dit moment in de Provincie Noord-Holland belangrijke knelpunten voor aanrijdingen met damherten (> vijf aanrijdingen per jaar). Deze knelpunten verdienen bijzondere aandacht bij het nemen van schade voorkomende maatregelen. Om te kunnen voldoen aan het streven van het verminderen van aanrijdingen kan de FBE ingrijpen in de populaties damherten en reeën.

- Schade aan gebouwen, infrastructuur en dijklichamen;

De FBE zal ter voorkoming van schade aan gebouwen, infrastructuur en dijklichamen beheermaatregelen treffen. De FBE zal zoveel mogelijk trachten schade te voorkomen of beperken als er gevaar voor de openbare veiligheid is.

- Overlast van dieren;

Voor overlast door dieren zal de FBE in beginsel geen beheermaatregelen uitwerken.

Belang van de veiligheid van het luchtverkeer (Vliegveiligheid)

- De FBE streeft ernaar schade aan vliegverkeer te voorkomen. De FBE zal in nauw overleg met de provincie en Schiphol beheermaatregelen uitwerken ten behoud van de vliegveiligheid in de 10km zone grenzend aan de eigendomsgrens van Schiphol. De verantwoordelijkheid voor de vliegveiligheid ligt bij de beheerder van vliegveld Schiphol en de inspectie Verkeer en Waterstaat.
- De FBE voert met Schiphol en de Provincie overleg om het faunabeheer binnen de eigendomsgrenzen van Schiphol en in de aangrenzende zone integraal onderdeel uit te laten maken van dit faunabeheerplan met inbegrip van de daarvoor benodigde inzet en middelen. Dit geldt tevens voor die gedeelten van de 10km zone die in de Provincies Zuid-Holland en Utrecht vallen. Hiermee beoogd de FBE ingrepen in de populaties ganzen ten behoeve van de veiligheid van het luchtverkeer op een planmatige duurzame wijze professioneel te kunnen uitvoeren.

Het voorkomen van schade aan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren

- Schade aan gewassen

Het ontstaan van schade aan gewassen is in de Provincie Noord-Holland slechts in beperkte mate te voorkomen en te beperken. Dit wordt met name veroorzaakt door de grote aantallen ganzen en smienten die gedurende grote delen van het jaar in de provincie verblijven. Enerzijds betreft dit vogels die in de Provincie broeden en overwinteren. Anderzijds betreft dit ook vogels die uit omliggende provincies naar Noord-Holland trekken. Daarbij komt dat het gedrag van met name smienten ('s nachts foerageren) het voorkomen en beperken van schade bemoeilijkt. De FBE streeft er naar om in samenwerking met grondgebruikers schade aan gewassen zo veel mogelijk te voorkomen en beperken. De FBE kan in dit kader de grondgebruikers adviseren over:

- het inzetten van werende middelen (handboek faunaschade);
- het waar mogelijk toepassen van teeltmethoden die schadeverminderend effect hebben;
- het beheren van agrarische natuur(gebieden).

De FBE stelt voor preventief en intensief in te grijpen in populaties in geval van dreigende schade en het ingrijpen locatiegericht verder te intensiveren bij optreden van schade.

- Schade aan vee

De FBE streeft ernaar schade aan vee zo veel mogelijk te voorkomen door het inzetten van werende middelen (handboek faunaschade) zonder dat hierdoor inbreuk wordt gedaan op landschappelijke waarden (bijvoorbeeld "verhekkings" van het landschap). De FBE adviseert veehouders ter voorkoming en bestrijding van schade aan bedrijfsmatig gehouden vee in een effectieve zone rond bedrijven met geconcentreerd gehouden pluimvee, ganzen en eenden waarbij een uitloop aanwezig is en op percelen en een effectieve zone daaromheen waar schapen worden gehouden in overleg met de FBE gebruik te maken van de landelijke vrijstelling van het doden van vossen.

- Schade aan bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren

Op dit moment zijn geen schadereferenties aanwezig in de provincie Noord-Holland. Beheermaatregelen worden op dit moment niet noodzakelijk geacht.

Voorkomen van schade aan flora en fauna

- Schade aan flora

In diverse situaties is schade geconstateerd aan oevervegetatie en waterriet, waardoor het voortplantingsbiotoop van diverse in het riet broedende vogels wordt aangetast. Tevens ontstaat door overmatige begrazing schade aan de botanische kwaliteit van (schrale) graslanden. In toenemende mate wordt geconstateerd dat (grote aantallen) ganzen een negatief effect hebben op de geschiktheid van graslanden voor weidevogels.

- Schade aan fauna

Het provinciaal beleid volgend streeft de FBE naar duurzame instandhouding en waar mogelijk herstel en ontwikkeling van een zo groot mogelijke verscheidenheid aan in het wild levende planten- en diersoorten als functionele elementen van het ecosysteem waarvan zij deel uitmaken. Voor schade aan fauna is in de huidige situatie sprake bij damherten, reeën en bodembroeders.

- Schade aan damherten en reeën als gevolg van gebruik en inrichting van infrastructuur vindt plaats door aanrijdingen en verdrinking van reeën. De FBE zal beheermaatregelen stimuleren ter voorkoming van schade aan reeën. Dit in samenhang met preventieve maatregelen.
- Schade aan bodembroeders waaronder provinciale aandachtsoorten vindt plaats door onder andere predatie. In die gebieden die leefgebied zijn voor de genoemde soorten is de doelstelling gericht op extra bescherming. Voor faunabeheer betekent dit dat in deze gebieden predatie door onder andere de vos en verwilderde kat (die naast muizen, konijnen en jonge hazen ook grondbroeders predeert), zoveel mogelijk beperkt dient te worden, waarmee invulling wordt gegeven aan deze extra bescherming.

4.2.2 Provinciaal soortenbeleid

In Noord-Holland zijn er vooral opgaven voor instandhouding van de natuurwaarden voor de kustzone, moerassen, open water, en het open agrarisch gebied. Vooral a-biotische omstandigheden zijn bepalend voor de natuurwaarden van een gebied. De a-biotische kwaliteit van de ecologische hoofdstructuur (EHS) moet in de toekomst (2027) toegesneden zijn op de gewenste natuurwaarden.

Het soortenbeleid van de provincie is gebiedsgerichte versterking en aanvulling van de EHS, inclusief Natura2000 gebieden. Bestaande populaties moeten duurzaam in stand gehouden worden (bescherming) en toekomstige populaties moeten zich kunnen ontwikkelen tot duurzame populaties.

De bedreigde en ernstig bedreigde soorten van de Rode lijst worden zoveel mogelijk bij de gebiedsuitwerkingen betrokken. De uitwerking voor soorten in agrarisch gebied is gericht op foerageren van de aan water gebonden soorten. Voor strikt beschermde soorten die in Noord-Holland algemeen voorkomen wil de provincie een proactieve werkwijze waarbij er voldoende garanties zijn dat de soort duurzaam in Noord-Holland kan voortbestaan.

4.2.3 Uitgangssituatie voor duurzaam beheer

De partijen in de FBE hebben in de afgelopen decennia binnen de kaders van wetgeving beheer gevoerd in de bij hen in eigendom en beheer zijnde gebieden. Het huidige voorkomen van fauna in de provincie is daardoor ontstaan op basis van natuurlijke processen in combinatie met gevoerd beheer. Deze huidige situatie vormt het uitgangspunt voor duurzaam beheer van dierpopulaties in de provincie.

5 Beheer

5.1 Soorten, beheer en schadebestrijding

5.1.1 Indeling soorten

In dit hoofdstuk zijn de beheermaatregelen per diersoort in het kader van beheer en schadebestrijding in afzonderlijk paragrafen uitgewerkt (tabel 5.1). Zoals beschreven in paragraaf 2.6.2 betreft dit de volgende soorten:

Tabel 5.1 De soorten waarvoor een faunabeheerplan is opgesteld.

Soort	Paragraaf
overwinterende ganzen <ul style="list-style-type: none">○ grauwe gans○ kolgans○ brandgans○ kleine rietgans○ rietgans○ rotgans	5.2
smient	5.3
meerkoet	5.4
overzomerende ganzen <ul style="list-style-type: none">○ brandgans○ grauwe gans○ kolgans	5.5
knobbelzwaan	5.6
vos	5.7
ree	5.8
damhert	5.9
haas	5.10
wilde eend	5.11
Overige soorten <ul style="list-style-type: none">○ canadese gans○ nijlgans○ hawaïgans en indische gans○ verwilderde gedomesticeerde gans○ konijn○ ekster○ zwarte kraai○ fazant	5.12

Voor de soorten waarvoor op grond van dit faunabeheerplan beheer noodzakelijk wordt geacht op basis van een te verlenen ontheffing is in dit hoofdstuk het beheer uitgewerkt op basis van de onderdelen c t/m l van artikel 10 besluit faunabeheer (zie par. 1.1). De onderdelen a en b van artikel 10 zijn beschreven in de voorgaande hoofdstukken.

5.2 Overwinterende ganzen

5.2.1 Algemeen (Art 10 lid c)

In dit faunabeheerplan worden de populaties overwinterende grauwe ganzen, kolganzen, toendra rietganzen, taiga rietganzen, kleine rietganzen, brandganzen en rotganzen gezien als populatie overwinterende, inheemse ganzen.

Brandgans

Rietgans

Kleine rietgans

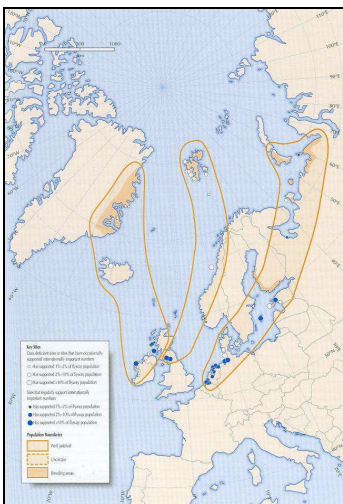
Rotgans

Grauwe gans

Kolgans

De meeste ganzen die in Nederland overwinteren, maken deel uit van een populatie die zich uitstrekt over een groot deel van Noordwest Europa. Binnen vaste banen, flyways, vinden de trekroutes plaats tussen broedlocaties, ruilocaties en winterverblijven (figuur 5.1). Voor een groot aantal ganzensoorten is Nederland een belangrijk overwinteringsgebied. Afhankelijk van het weer, komen de ganzen uit de noordelijke en oostelijke broedgebieden in oktober naar Nederland en verblijven hier tot uiterlijk mei.

Figuur 5.1 Een voorbeeld van de Flyway van de brandganzen.

De zes soorten ganzen foerageren gedurende de winterperiode, op hoofdlijnen in de gebieden die in tabel 5.1 staan aangegeven.

Tabel 5.1 De gebieden waarin de verschillende ganzen foerageren in Noord-Holland.

Soort	Gebied	Seizoensmaxima in Noord-Holland
brandgans	Voornamelijk Waterland, vrijwel volledig op graslanden	23.000 vogels, februari 2006
rietgans	Van de 3 rietganssoorten die overwinteren in Nederland verblijven de toendrarietgans en de kleine rietgans in Noord-Holland. In eerste instantie op percelen met oogstresten van suikerbieten. Later in de winterperiode, ongeveer vanaf januari, verspreid op vooral graslanden met name op Texel en op Wieringen.	24.700 vogels, januari 2006
grauwe ganzen en kolganzen	Gehele provincie met uitzondering van de duingebieden in Kennemerland, vooral op graslanden en daarnaast ook in belangrijke mate op wintergraan, ingezaaid gras, groenten en overige bloemen en akkerbouwgewassen. Concentratiegebieden zijn (SOVON 2007): <ul style="list-style-type: none"> ▪ Texel: circa 8.000 vogels ▪ Vechtpolders: circa 6.000 vogels ▪ Wieringermeer: circa 5.500 vogels ▪ Balgzand/Wieringen: circa 4.500 vogels ▪ Waterland: circa 4.000 vogels ▪ Polder Ronde Hoep en Groot Mijdrecht: circa 4.000 vogels Totaal circa 32.000 vogels	respectievelijk 37.000 in januari 2006 en 44.000 vogels in februari 2006
rotganzen	In hoofdzaak op Texel en daarnaast ook in de Kop van Noord-Holland en Wieringen op grasland.	12.000 vogels in mei 2006

De ganzen foerageren in veel gevallen samen en/of op dezelfde percelen (vooral later in de winterperiode). In het kader van beheer en schadebestrijding is het voor de overwinterende ganzen van belang dat er voldoende leefgebied beschikbaar is om gedurende de winterperiode te kunnen voorzien in hun levensbehoefte. In dit kader is in Noord-Holland 6.080 hectare foeraergegebied aangewezen, te weten; Zeevang (2.121 ha), Waterland-oost (2.497 ha) en Vechtstreek (1.462 ha). De problematiek met overwinterende ganzen is het aanrichten van schade aan gewassen buiten de foeraergegebieden waarbij belangen van grondgebruikers worden geschaad.

In deze paragraaf is een overzicht gegeven van het voorkomen van overwinterende ganzen in Noord-Holland, met als referentie de populatie waarvan zij deel uitmaken. Vervolgens is ingegaan op de belangrijkste schade die ontstaat bij grondgebruikers door vraat, vertrapping en bemesting van schadegevoelige gewassen. Voorts is beschreven welke beheermaatregelen de FBE in het kader van schadebestrijding in de beheerperiode wil inzetten. Dit aansluitend bij de beleidsregels van het Faunafonds en het door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit opgestelde Beleidskader Faunabeheer.

5.2.2 Voorkomen in Nederland

In Nederland is de trend dat aantallen en verspreiding van overwinterende ganzen sterk toe zijn genomen in de afgelopen decennia. Tijdens de midwintertelling van januari 2006 zijn 1,9 miljoen ganzen geteld. Gemiddeld is er sprake van een stijging van 6% per jaar vanaf 1975/1976 (bron Sovon). In het seizoen 2005/2006 werd 44% van de ganzen in Nederland in de foeraergebieden opgevangen, daarnaast verbleef nog eens 20% in natuurgebieden (Bron SOVON 2007).

Landelijke trends van kolgans en grauwe gans over de laatste 10 jaar zijn respectievelijk matige toename en sterke toename. De matige groei van de afgelopen jaren en huidige stabilisering van de populatie kolganzen wordt veroorzaakt door slecht broedsucces en omdat er meer vogels in het noorden en oosten van Duitsland verblijven. De sterke groei van de populatie grauwe ganzen wordt veroorzaakt doordat bij zowel de totale populatie, als ook de deelpopulatie in Noord-Holland, de broedvogelstand sterk toeneemt. De populaties kleine rietgans vertoonden een matige toename en de brandgans een sterke toename in deze periode.

De jaarlijkse fluctuatie in aantallen gedurende de winterperiode is vooral te wijten aan de strengheid en duur van de winter in Noord-Europa. Op hoofdlijnen kan gesteld worden: Hoe strenger en langer de winter in Noord en Oost-Europa, hoe hoger de aantallen ganzen die gedurende de winterperiode in ons land verblijven.

Noord-Holland wordt door een aantal ganzen als winterverblijf gebruikt (5,4% van alle ganzen en smienten die in Nederland verblijven in de periode oktober-maart (bron: Alterra, 2006). Tabel 5.2 laat de verspreiding in de provincie zien over drie gebiedscategorieën. Uit deze tabel komt naar voren dat het merendeel van de ganzen niet in natuurgebieden of opvanggebieden zit, maar foerageert op landbouwpercelen en in bijzonder grasland.

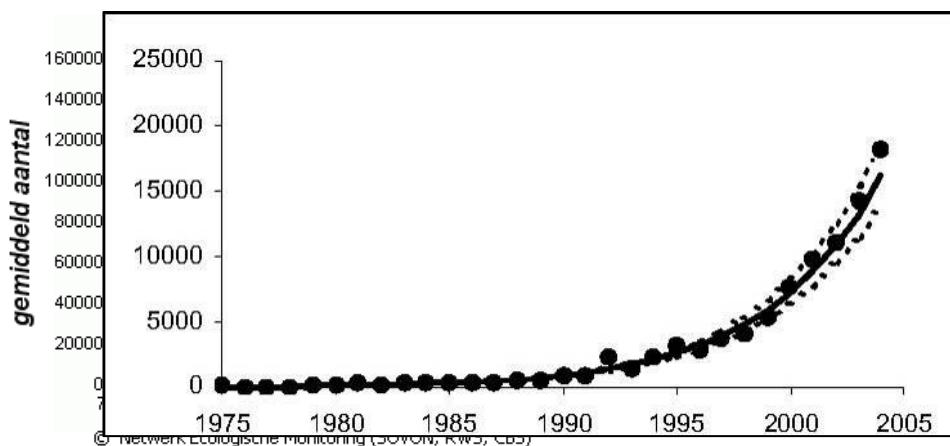
Tabel 5.2 Procentuele verdeling totaal en van 4 soorten die in de winterperiode 2005-2006 in Noord-Holland verbleven (Alterra, 2006)

Gebieden	Totaal	Grauwe Gans	Kolgans	Brandgans	Rietgans
Opvang	34,13%	14,90%	45,10%	53,60%	28,90%
Natuur	15,56%	27,30%	8,40%	5,20%	8,80%
Overig	50,30%	57,70%	46,50%	41,20%	62,30%

Per soort staat in de onderstaande tekst het voorkomen in Nederland en Noord Holland nader aangegeven.

Voorkomen grauwe gans

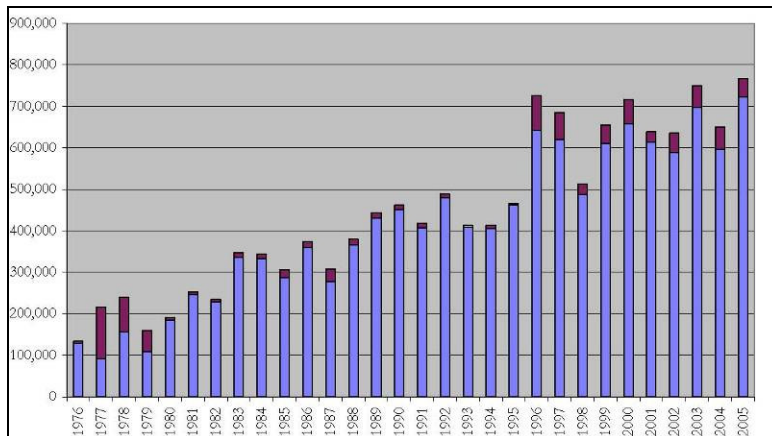
De Nederlandse grauwe ganzen maken deel uit van een deelpopulatie die in Scandinavië, Duitsland en Nederland broedt en voornamelijk in Spanje en Nederland overwintert. De totale populatie van in Nederland overwinterende vogels, is in de laatste decennia toegenomen van circa 30.000 eind jaren zestig tot circa 220.000 vogels in 2005. Grauwe ganzen die tussen 1 oktober en 1 april in Nederland verblijven worden tot de wintergasten gerekend. 's Winters verblijven naar schatting circa 30.000 wintergasten in Noord-Holland (circa 15% van de totale populatie).

Figuur 5.1 Ontwikkeling aantal overwinterende grauwe ganzen in Noord-Holland in 1975 t/m 2005 (bron Sovon).

Voorkomen kolgans

De in Nederland overwinterende kolganzen maken deel uit van de Noordwest Europese/Siberische deelpopulatie. Het aantal overwinteraars is de afgelopen 10 jaar toegenomen (gemiddeld 5,5% per jaar). In januari 2006 is een record aantal vastgesteld van 800.000 exemplaren (bron: SOVON, 2007). Nederland huisvest in de winterperiode 80% van de Noordwest Europese/Siberische deelpopulatie.

Figuur 5.2 Kolgans aantontwikkeling (geteld en geschat) in Nederland op basis van midwintertellingen (SOVON).

In Noord-Holland zijn pleisterplaatsen van kolganzen het Vechtplassengebied en Waterland. Op beide locaties is een toename van het jaarlijks aantal overwinterende ganzen. In Noord-Holland is in de winterperiode 2005/2006 in februari 2006 een maximum aantal vogels geteld: 44.000 (SOVON 2007). Hiermee is de omvang van het aantal kolganzen in Noord-Holland circa 5,5 % van de in Nederland verblijvende kolganzen.

Voorkomen toendrarietgans en kleine rietgans

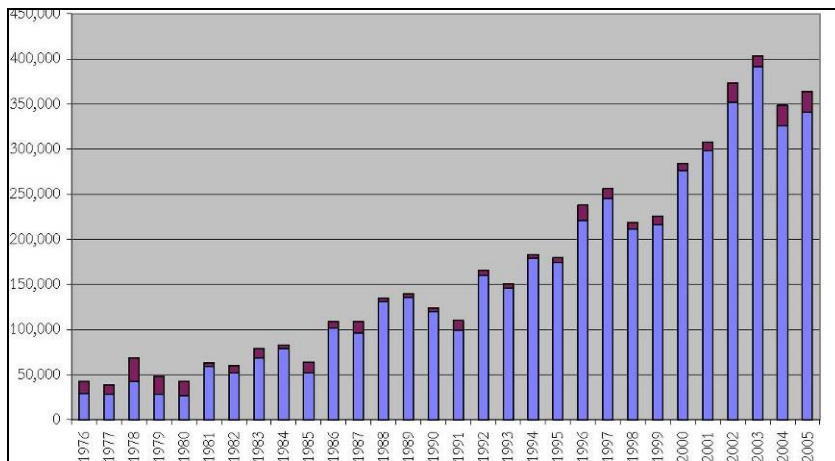
De populaties doortrekkende en overwinterende rietganssoorten (toendrarietgans, taigarietgans en kleine rietgans) in Nederland fluctueert. Nagenoeg de gehele Spitsbergen populatie kleine rietganzen 32.000 – 37.000 vogels verblijft in de winterperiode in Nederland (zuidwest-Friesland). In Noord-Holland verblijven, in de winter, alleen de toendrarietgans en de kleine rietgans. De toendrarietgans vertoont de laatste jaren een gestage toename van het aantal overwinteraars in Nederland (gemiddeld 9,5% per jaar). Naast Nederland is Duitsland een belangrijk overwinteringsgebied voor de soort. In 2006 werden in Nederland 175.000 exemplaren geteld die onderdeel uitmaakt van een totale Europese populatie van 600.000 exemplaren. De soort verblijft met name in de noordelijke provincies. Hoe langer en strenger de winterse omstandigheden zijn, des te meer rietganzen (aantallen en soorten) verblijven in Nederland en Noord-Holland.

Texel en Wieringen zijn belangrijke pleisterplaatsen voor de toendrarietgans in Noord-Holland. Over de afgelopen tien jaar geldt voor beide locaties een toename van het aantal rietganzen. In Noord-Holland zijn tijdens de midwintertelling in januari 2006 ruim 24.000 vogels geteld (SOVON 2007).

Voorkomen brandgans

De brandgans die in Nederland verblijft, maakt deel uit van de deelpopulatie actief in de Flyway Siberië/Finland/Duitsland/Nederland. Het is één van de drie deelpopulaties op de wereld. In 2005 overwinterden ongeveer 350.000 ganzen in Nederland. In januari 2006 werden 500.000 vogels geteld. De brandgans neemt de laatste jaren sterk in aantal toe (gemiddeld 9% per jaar over de afgelopen 10 jaar). Het merendeel van de deelpopulatie verblijft in Nederland gedurende de winter. De Nederlandse kweldergebieden vormen nog steeds de belangrijkste pleisterplaatsen, daarnaast verblijven steeds meer brandganzen in het binnenland.

De brandgans verblijft in de winter in beperkte mate in Noord-Holland. Waterland is één van de weinige pleisterplaatsen (SOVON 2007). In Noord-Holland is in de winterperiode 2005/2006 in februari 2006 een maximum aantal vogels geteld: 23.000 (SOVON 2007).

Figuur 5.3 Brandgans aantalsontwikkeling (geteld en geschat) in Nederland op basis van mid-wintertellingen (SOVON).

Voorkomen rotgans

De rotgans is een soort met een dalende aantaltrend over de afgelopen 10 jaar. De oorzaken liggen in het broedsucces van de soort in Siberië. De laatste jaren heeft de soort zich weer hersteld (o.a. in 2005). De rotgans heeft een groot overwinteringsgebied dat zich uitstrekt van Denemarken tot Frankrijk. In het voorjaar van 2006 werden op de Waddeneilanden ruim 100.000 exemplaren geteld. Ameland is de belangrijkste pleisterplaats, tevens vormt de Zeeuwse delta een belangrijke pleisterplaats.

Texel is met circa 7.900 vogels in Noord-Holland de belangrijkste verblijfplaats voor de soort in de winter (*Procentuele verdeling totaal en van 4 soorten die in de winterperiode 2005-2006 in Noord-Holland verbleven (Alterra, 2006, SOVON 2006)*). Tevens verblijven rotganzen in de Kop van Noord-Holland en Wieringen. In Noord-Holland is in de periode 2005/2006 in mei 2006 een maximum aantal vogels geteld: 12.000 (SOVON 2007).

5.2.3 Leefgebied

Belangrijke gebieden voor doortrekkende en overwinterende ganzen in Noord-Holland zijn, onderscheiden naar soort (Tabel 5.3).

Tabel 5.3 De leefgebieden van doortrekkende en overwinterende ganzen in Noord-Holland en de aangewezen Natura2000 gebieden voor de betreffende soorten ganzen.

Soort	Leefgebied in Noord-Holland	Aangewezen Natura2000 gebieden in Noord-Holland
grauwe gans	Texel, de Vechtpolders, Wieringermeer, Balgzand/Wieringen, Waterland en polder de Ronde Hoep en Groot Mijdrecht zijn van groot belang voor de grauwe gans. Daarnaast komt de grauwe gans verspreid voor in de gehele provincie op grasland en akkerbouwgebieden in de nabijheid van moerassen en open water.	<ul style="list-style-type: none"> • Waddenzee • IJsselmeer • Polder Zeevang • IJperveld, Varkensland, Oostzanerveld & Twiske • Markermeer & IJmeer • Naardermeer • Eemmeer & Gooimeer zuidoever • Oostelijke Vechtplassen
kolgans	De kolgans komt algemeen voor op de graslanden in de provincie en in geringe mate in de akkerbouwgebieden. Concentraties kolganzen komen voor in de Vechtplassengebied en Waterland.	<ul style="list-style-type: none"> • IJsselmeer • Polder Zeevang • Naardermeer • Oostelijke Vechtplassen
toendrarietgans	Texel en Wieringen zijn concentratiegebieden van toendrarietganzen waar de dieren in het eerste deel van de winter vooral foerageren op percelen met teeltresidu en pas later in de winter naar de graslanden trekken	<ul style="list-style-type: none"> • IJsselmeer • Waddenzee
brandgans	Waterland is een concentratiegebied	<ul style="list-style-type: none"> • Waddenzee • IJsselmeer • Polder Zeevang • Markermeer/IJmeer
rotgans	Concentraties rotganzen komen voor op Texel en ook de Kop van Noord-Holland en Wieringen zijn belangrijk leefgebied voor Rotganzen.	<ul style="list-style-type: none"> • Waddenzee

5.2.4 Provinciaal beleid

De provincie hanteert in haar beleid de volgende uitgangspunten en regels:

- overwinterende ganzen richten structureel belangrijke schade aan landbouwgewassen aan. Door Gedeputeerde Staten is hierom vrijstelling verleend om overwinterende grauwe ganzen, kolganzen, brandganzen, rietganzen en rotganzen te verontrusten met uitzondering van de gebieden die zijn aangewezen als foerageergebied;
- voor overwinterende grauwe ganzen en kolganzen kan op basis van een faunabeheerplan ontheffing worden verleend voor aan verjaging ondersteunend afschot van schadegevoelige gewassen buiten de foerageergebieden. Dit betreft zowel kwetsbare gewassen als overjarig grasland;
- het weren van ganzen van akkerbouwpercelen die binnen het foerageergebied liggen blijft wel mogelijk, mits dat niet leidt tot verstoring op de aanliggende percelen;
- GS achten het gebruik van lokganzen niet wenselijk wanneer bij schadebestrijding van ganzenschade werende middelen zijn voorgeschreven. Bij het voorschrijven van werende middelen is met GS afgesproken het beleid van het Faunafonds voor wat betreft de inspanningsverplichting te volgen;
- er wordt geen ontheffing verleend om rietganssoorten, rotganzen en brandganzen te doden;
- om in aanmerking te komen voor financiële tegemoetkoming bij schade door overwinterende ganzen op overjarig grasland, wordt door het Faunafonds de inzet van verjaging met ondersteunend afschot (afschot tot 12.00 uur) voorgeschreven, maar niet de inzet van werende middelen. Bij kwetsbare gewassen (akkerbouwgewassen, vollegrondsgroenten en pas ingezaaid gras) moeten wel werende en verjagende middelen zijn ingezet.

5.2.5 Beheer (art 10 lid d en e)

Op basis van het provinciaal beleid heeft de FBE de navolgende beheerdoelstelling geformuleerd: De FBE richt het beheer op voorkoming en bestrijding van landbouwschade en op het sturen van de populatie overwinterende en doortrekkende ganzen in Noord-Holland naar foerageergebieden voor ganzen. Deze gebieden zijn door de provincie in overleg met grondgebruikers als zodanig begrensd.

Hiermee sluit de FBE aan op het Beleidskader Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Het Beleidskader Faunabeheer is opgenomen in het provinciaal Flora- en faunabeleid.

Belangen van grondgebruikers

Omdat bij landbouwschade, aangericht door ganzen, doorgaans sprake is van gemengde groepen en/of verschillende ganzen die na elkaar hetzelfde perceel begrazen is de schade moeilijk nauwkeurig per soort te onderscheiden. De omvang van de schade wordt in belangrijke mate bepaald door weersomstandigheden.

In grote delen van de provincie wordt belangrijke schade door ganzen aangericht. Het gaat dan in hoofdzaak om schade aan grasland, maar ook wordt schade aangericht aan bloembollen, granen, graszaad en vollegrondsgroenteteelt. De totale omvang van getaxeerde schade aangericht door ganzen op basis van gegevens van het Faunafonds in de periode 2002-2007 staat aangegeven in tabel 5.4.

Tabel 5.4 De getaxeerde schade (in euro's) veroorzaakt door de verschillende soorten overwinterende ganzen in Noord-Holland.

Soort	2002	2003	2004	2005	2006	2007
rotgans	€ 23.720	€ 24.417	€ 19.962	€ 27.418	€ 15.645	€ 38.564
rietgans	€ 323	€ 950	€ 860	€ 639	-	€ 484
brandgans	€ 3.764	€ 2.095	€ 7.838	€ 8.428	€ 12.485	€ 9.022
kolgans	€ 38.087	€ 39.441	€ 45.886	€ 52.002	€ 59.953	€ 91.682
grauwe gans	€ 155.243	€ 224.090	€ 301.185	€ 310.323	€ 317.576	€ 490.788
Totaal getaxeerde bedragen	€ 211.137	€ 290.993	€ 375.731	€ 398.810	€ 405.659	€ 630.539

Vertrapping en verslemping maken naast het grazen een belangrijk deel van de directe schade uit. De schade wordt voor het grootste deel aangericht in dezelfde gebieden waar ook schade door overzomerende ganzen optreedt. Naast de ontwikkeling van de hoogte van het schadebedrag is er ook een schadeontwikkeling naar gewasgroepen. In tabel 5.5 staat een overzicht van de verdeling van de schadebedragen van schade van grauwe ganzen en kolganzen per gewas uit 2007.

Tabel 5.5 De schade die grauwe ganzen en kolganzen in 2007 per gewas hebben veroorzaakt in Noord-Holland (in euro's).

gewas	gras	winter graan	Ingezaaid gras	Gras zaad	Groenten	Krokussen	Overige bloemen	Overige akkerb.	Totaal schade
grauwe gans	432.392	16.889	2.727	1.114	10.302	4.586	14.195	8.583	490.788
kolgans	91.682								91.682
totaal	€ 524.074	€ 16.889	€ 2.727	€ 1.114	€ 10.302	€ 4.586	€ 14.195	€ 8.583	€ 582.470

Grauwe ganzen en kolganzen veroorzaken in Noord-Holland het grootste aandeel (circa 90%) gewasschade aangericht door overwinterende ganzen. Bij niet ingrijpen is de verwachting dat de schade de komende beheerperiode aanzienlijk zal toenemen met de groei van de aantallen overwinterende ganzen in de genoemde leefgebieden in Noord-Holland. De omvang van de toename is afhankelijk van de verdere groei van de populatie waarvan de ganzen deel uitmaken, de lengte en strengheid van de winters in de beheerperiode en de inzet bij verjaging-acties.

Ter voorkoming en beperking van het risico voor de veiligheid van het luchtverkeer rondom de luchthaven Schiphol is in de afgelopen beheerperiode binnen de 10 kilometer zone het volgende afschot van ganzen verricht (tabel 5.6).

Tabel 5.6 Het afschot dat in 2008 is verricht binnen de 10 kilometerzone rondom Schiphol.

Jaar 2008	# ganzen
grauwe gans	3.295
verwilderde gedomesticeerde gans	99
hybride gans	5
rietgans	2
canadagans	56
nijlgans	461
kolgans	-
totaal	3.818

Er is jaarlijks een toename van het aantal ganzen rond Schiphol, deze toename beïnvloedt de veiligheid van het luchtverkeer, zoals ook uit het aantal aanvaringen en de afschotcijfers blijkt, negatief.

5.2.6 Beheermaatregelen (art.10 lid g)

Om de vliegveiligheid te kunnen waarborgen in de zone van 10 kilometer rond Schiphol zal de FBE in overleg met de Provincie, Schiphol en Verkeer & Waterstaat nadere afspraken maken voor het gebruik van de ontheffing voor afschot van ganzen bij verjaagacties en het reduceren van de daar verblijvende populatie ganzen.

In het kader van schadebestrijding aan gewassen worden in de beheerperiode schade voorkomende en beperkende handelingen verricht:

• **Ganzen algemeen**

Ter voorkoming en beperking van schade aan gewassen (vooral grasland en akkerbouwgewassen) worden in de beheerperiode op WBE niveau voor de genoemde soorten de volgende maatregelen genomen:

- verjagen van ganzen met visuele middelen: o.a. vogelverschrikkers, vlaggen en linten;
- verjagen van ganzen met akoestische middelen: o.a. knalapparaten, vogelafweerpijstool;
- verjagen van ganzen door regelmatige verontrusting.

Het betreft hierbij verjagen van grauwe ganzen, kolganzen en rietganzen(soorten), brandganzen en rotganzen.

• **Specifiek grauwe ganzen en kolganzen**

Ter voorkoming en beperking van schade aan kwetsbare gewassen (vooral vollegrondsgroenten, ingezaaid grasland en akkerbouwgewassen) worden in de beheerperiode op WBE niveau voor de genoemde soorten, conform het Beleidskader Faunabeheer de volgende maatregelen genomen:

1. werende en verjagende maatregelen conform suggesties "Handboek Faunaschade";
2. verjagen door fysieke aanwezigheid ondersteund met afschot tot 12.00 uur;
3. na 12.00 uur door fysieke aanwezigheid met verjaagmiddelen.

Het is gebleken dat werende middelen en verjaging zonder afschot slechts enkele dagen effectief zijn. Fysieke aanwezigheid is wegens ontbreken van voldoende capaciteit praktisch geen oplossing. Omdat blijkt dat de werende maatregelen alleen onvoldoende effect hebben wordt in navolging van het beleidskader Faunabeheer gebruik gemaakt van de maatregel afschot bij verjagen van grauwe ganzen en kolganzen buiten de foerageergebieden.

5.2.7 Plaats en periode inzet beheermaatregelen (art 10 lid j)

De FBE hanteert het volgende uitgangspunt:

Op alle landbouw- en teeltpercelen buiten de foerageergebieden en akkerbouwpercelen in foerageergebieden (onder voorwaarden) waar belangrijke schade kan optreden zullen de genoemde beheermaatregelen verjaging (grauwe gans, kolgans, rietgans, brandgans en rotgans) en ondersteunend afschot (grauwe gans en kolgans) worden ingezet. Het accent ligt hierbij op maatregelen in de WBE gebieden waar belangrijke schade is geconstateerd. Ganzen die op teeltresten foerageren, worden zo lang mogelijk niet verjaagd om daarmee schade aan gewas te voorkomen.

Hiermee wordt invulling gegeven aan het belang van grondgebruikers ter voorkoming en bestrijding van schade en het sturend effect van de beheermaatregelen zo goed mogelijk benut. Gezien de omvang van de populatie ganzen en de schade wordt een intensieve inspanning gevraagd om de ganzen te verjagen naar de foerageergebieden. Verjagen met ondersteunend afschot van grauwe ganzen en kolganzen is geboden met een frequentie van circa 2 à 3 maal per week.

De beheermaatregel ondersteunend afschot wordt conform het Beleidskader Faunabeheer ingezet:

1. gebruik van lokmiddelen en voerplaatsen is niet toegestaan op plaatsen waar werende middelen zijn voorgeschreven;
2. afschot van grauwe ganzen en kolganzen mag alleen dan plaatsvinden indien er geen sprake is van vermenging met (groepen) kleine en wilde zwanen;
3. afschot in Natura2000 gebieden mag alleen dan wanneer er geen sprake is van een significant negatief effect op kwalificerende soorten.

Periode van inzet van beheermaatregelen

In navolging van het beleidskader Faunabeheer worden de beheermaatregelen ingezet in de periode van 1 oktober tot 1 april.

De beheermaatregelen verjaging van de ganzen met visuele en akoestische middelen en regelmatige verontrusting wordt waar nodig dagelijks, gedurende de gehele dag ingezet.

De beheermaatregel ondersteunend afschot wordt waar nodig ingezet van een uur voor zonsopkomst tot 12.00 uur 's middags. Hiermee wordt aangesloten bij het gedrag en de levenswijze van ganzen die bij de ochtendschemering naar foerageergebieden trekken.

5.2.8 Effectiviteit van beheermaatregelen (art 10 lid L)

Het is in de praktijk gebleken dat de inzet van alleen werende (akoestische en visuele) middelen niet leidt tot effectieve voorkoming van belangrijke schade aan gewassen omdat gewinning bij ganzen blijkt op te treden. De middelen werken voor een korte duur. De FBE verwacht dat bij inzet van afschot als ondersteunend middel er vermijdingsgedrag zal gaan plaatsvinden bij grauwe ganzen en kolganzen op de schadegevoelige percelen. Deze verwachting is gebaseerd op de gegevens in de afgelopen beheerperiode (tabel 5.7 en 5.8).

Tabel 5.7 De afschotcijfers van de kolgans en grauwe gans in de perioden tussen 30 september en 1 april (2002-2008).

Afschotcijfers van overwinterende ganzen en smienten*	kolgans	grauwe gans
2002	0	0
2003	0	0
Totaal overgangsbeleid 2003/2004	0	0
Totaal overgangsbeleid 2004/2005	93	1.020
Beleidskader Faunabeheer 2006	1.069	3.192
Beleidskader Faunabeheer 2007	1.153	7.970
Beleidskader Faunabeheer 2008	3.515	11.383

**In december 2005 is begonnen met de uitvoering van het Beleidskader Faunabeheer. In februari 2006 is door een gerechtelijke uitspraak de uitvoering gestageneerd. In het najaar van 2006 kon de ontheffing weer worden gebruikt.*

De uitvoering van het ganzenbeheer heeft niet kunnen plaatsvinden zoals de FBE voor ogen had. De leemte aan continuïteit in de uitvoering, de groeiende populaties ganzen en onzekerheid bij uitvoerders van de beheermaatregelen hebben ertoe geleid dat de omvang van de winterschade is gegroeid.

Dit is mede een gevolg van de sterk groeiende populatie overzomerende ganzen. Deze ganzen die het hele jaar in Noord-Holland verblijven hebben waarschijnlijk een aanzienlijk deel van de winterschade veroorzaakt (tabel 5.8).

Tabel 5.8. Het gebruik van de ontheffing voor overwinterende ganzen in het eerste en vierde kwartaal van 2005-2008.

Overwinterende ganzen (jaar)	Eerste kwartaal			Vierde kwartaal		
2005 overgangsbeleid eerste kwartaal	O	O	O			
2006	O	X	X	X	O	O
2007	O	O	O	O	O	O
2008	O	O	O	O	O	O
2008	O	O	O	O	O	O

- O** Regulier gebruik ontheffing
 Geen ontheffing
X Geen ontheffing door beslissing van rechtbank

De FBE verwacht bij toepassing van de werende maatregelen en ondersteunend afschot dat optreden van belangrijke schade aan gewassen gedeeltelijk zal afnemen. Structurele afname van de schade kan worden bereikt door in te grijpen in de populatie overzomerende ganzen. Hiervoor is in paragraaf 5.5 van dit plan planmatig beheer uitgewerkt. In de beheerperiode zullen de gekozen beheermaatregelen het maximaal haalbare effect op kunnen leveren omdat sturing naar foerageergebieden mogelijk is.

Naar verwachting zal het duurzaam behoud van de populatie overwinterende ganzen niet in gevaar worden gebracht door de maatregel ondersteunend afschot. De mogelijkheid voor ganzen om in foerageergebied te verblijven is hierbij bepalend. De stand van de ganzen wordt niet gereguleerd zodat er geen sprake zal zijn van gebiedsdekkend afschot van ganzen en sterke reductie van de stand. Het afschot zal, mede gezien de groeiende populaties grauwe ganzen en kolganzen, naar verwachting een beperkte invloed hebben op de totale stand ganzen in de provincie.

5.2.9 Uitvoering beheermaatregelen (art 10 lid I ged.)

De uitvoering van het ganzenbeheer zal gedurende de beheerperiode als op de volgende wijze plaatsvinden:

Organisatie

1. De houder van de ontheffing voor afschot is de FBE;
2. De uitvoering van de beheermaatregelen wordt gecoördineerd door de secretaris van de FBE;
3. De FBE stelt voor verslaglegging van gegevens en beheermaatregelen kwalitatieve en uniforme formulieren ter beschikking en adviseert grondgebruikers bij de uitvoering van schadevoorkomende en beperkende maatregelen;
4. De secretaris van de WBE is verantwoordelijk voor de verslaglegging van de uitgevoerde beheermaatregelen van de WBE, de FBE is verantwoordelijk voor het aanleveren van de verslaglegging aan Gedeputeerde Staten van de Provincie.

Uitvoering

Voor de uitvoering van de beheermaatregelen ter voorkoming van schade aan gewassen door overwinterende ganzen is de grondgebruiker verantwoordelijk voor de inzet van werende middelen. De inzet van afschot vindt plaats in die WBE gebieden, waar eerder sprake is geweest van belangrijke schade. De WBE dan wel de terreinbeherende organisaties dragen de ontheffinggebruikers voor aan de FBE, die besluit tot het machtigen tot gebruik van de ontheffing.

De grondgebruiker mag op kwetsbare teelten alleen dan van de beheermaatregel ondersteunend afschot gebruik maken indien twee werende maatregelen zijn toegepast, behoudens bij overjarig grasland waar dit niet van toepassing is. Voor de deugdelijke inzet en toepassing van werende maatregelen wordt verwezen naar het Handboek Faunaschade van het Faunafonds. Tevens kan op verzoek de secretaris van de FBE de grondgebruiker adviseren over de inzet van werende maatregelen.

5.2.10 Monitoren van beheermaatregelen (art 10 lid I ged.) (zie hoofdstuk 6)

5.3 Smient

5.3.1 Algemeen (Art 10 lid c)

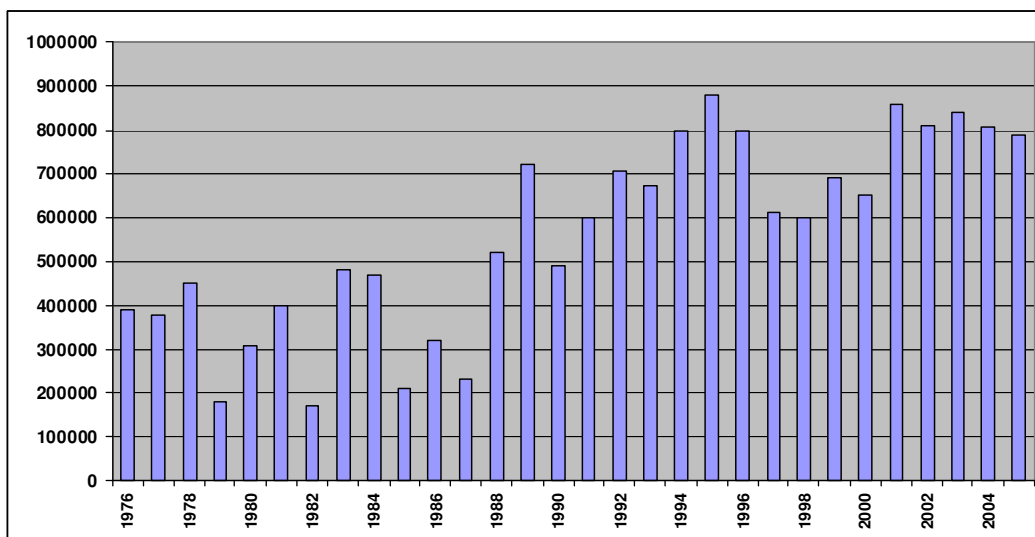
In deze paragraaf is een overzicht gegeven van het voorkomen van smienten in Noord-Holland, met als referentie de populatie waarvan zij deel uitmaken. Vervolgens is ingegaan op de belangrijkste schade die ontstaat bij grondgebruikers door vraat, vertrapping en bemesting van schadegevoelige gewassen, voornamelijk gras en wintergraan. Voorts is beschreven welke beheermaatregelen de FBE in het kader van schadebestrijding in de beheerperiode wil inzetten. Dit aansluitend op de beleidsregels van het Faunafonds en het door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit opgestelde Beleidskader Faunabeheer.

Bron: vogelbescherming Nederland.

5.3.2 Voorkomen (art 10 c.)

De smient in Nederland maakt deel uit van de Noordwest Europese Flyway met een totale omvang van circa 1.500.000 vogels. Nederland is voor deze populatie een belangrijke regio voor doortrekkers en overwinteraars. Meer dan 50% van de populatie overwintert de laatste jaren in Nederland (zo'n 800.000 vogels, zie figuur 5.4). In de winter van 2005/2006 zijn maxima van 650.000 vogels geteld. Binnen Europa is het wintervoorkomen van smienten in Nederland in absolute aantallen en al helemaal relatief naar landoppervlak, verreweg het belangrijkste (*BirdLife International 2004*).

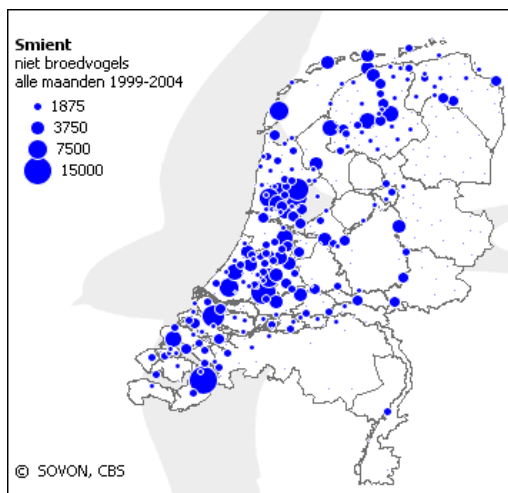

Figuur 5.4 Aantalsontwikkeling van de smient (geteld en geschat) in Nederland op basis van midwintertellingen (SOVON 2006)

Noord-Holland is een belangrijke provincie voor overwinterende smienten. Binnen Nederland worden de meeste vogeldagen van de smient in deze provincie doorgebracht. De laatste jaren zijn de aantallen in Noord-Holland stabiel. Jaarlijks verblijven er 200.000 tot 225.000 smienten in Noord-Holland. Texel, het Wormer-Jisperveld, het Vechtplassengebied en Waterland zijn de belangrijkste gebieden.

De eerste smienten worden in september waargenomen. In oktober neemt het aantal snel toe en in december is het grootste aantal aanwezig. Van januari tot eind maart is het aantal net

onder de seizoenspiek en vrij constant. Eind maart en begin april trekken de smienten weg en in april is er nog maar een klein aantal aanwezig. Algemeen kan gesteld worden dat er in zachte winters meer en in strenge winters minder smienten zijn.

Figuur 5.5 Smient, verspreiding aantal wintergasten/doortrekkers (Sovon, 2005).

De Waddenzee, het IJsselmeer, de Eilandspolder, de Polder Zeevang, het Wormer en Jisperveld, de Kalverpolder, het Ilperveld, het Varkensland, het Oostzanerveld & Twiske, het Markermeer/IJmeer, de zuidoever van het Eemmeer en Gooimeer en de Oostelijke Vechtplassen zijn in het kader van Natura2000 mede aangewezen als speciale beschermingszone voor smienten.

5.3.3 Leefgebied

De smienten foerageren gedurende de winter meestal 's nachts op grasland en rusten dan overdag op open water. In gebieden met weinig open water zijn de aantallen lager dan in de gebieden met veel open water. Voor smienten geschikte voedselsituaties zijn:

- korte grazige vegetaties (grassen en kruiden);
- water op het grasland of er dichtbij, (de vogels hebben voor hun voedselopname water nodig);
- een open landschap, zodat predatoren op tijd kunnen worden gezien;
- een rechtstreekse vluchtroute naar open water (liefst zonder rietkragen).

Deze situatie is in de genoemde gebieden in Noord-Holland in ruime mate aanwezig (*Smienten in nationaal landschap Laag Holland 2006*).

De in de nacht foeragerende smienten vormen een extra probleem voor agrariërs, omdat verjaging niet goed mogelijk is. Enerzijds omdat ze moeilijker te lokaliseren zijn en anderzijds omdat verjaging met geluid en dergelijke op dat tijdstip slecht kan (*beleidskader tussenrapportage 2007*).

De verspreiding van smienten verandert als er ijs in de sloten komt. Dan concentreren zich grotere groepen bij (nog) open water en foerageren de dieren daar dichtbij. Als de ijsvorming doorzet verplaatsen de smienten zich naar groter en dieper water, dat als laatste dicht vriest. Hier kunnen dan groepen tot meer dan 20.000 vogels voorkomen.

Begrazing in maart is door het kleiner wordende aantal smienten beperkter. Wel kan juist in maart, in de periode waarin het gras begint te groeien, de schade, veroorzaakt door smientengroot zijn, vooral in periodes met neerslag. Bij de ook overdag grazende smienten blijkt dat deze vogels vaak plaatstrouw zijn. Er zijn ook aanwijzingen dat onder invloed van verstoring smienten hun gedrag kunnen veranderen.

In het kader van beheer en schadebestrijding is het voor de smienten van belang dat er voldoende leefgebied beschikbaar is om gedurende de winterperiode te kunnen voorzien in hun levensbehoefte. Naast de voor smienten aangewezen speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn is in Noord-Holland 6.080 hectare foerageergebied aangewezen, te weten; Zeevang (2.121 ha), Waterland-oost (2.497 ha) en Vechtstreek (1.462 ha). De problematiek met smienten is het aanrichten van schade aan gewassen buiten de foerageergebieden waarbij belangen van grondgebruikers worden geschaad.

5.3.4 Provinciaal beleid

De provincie hanteert in haar beleid de volgende uitgangspunten en regels:

- overwinterende smienten richten structureel belangrijke schade aan landbouwgewassen aan. Door GS is hierom vrijstelling verleend om overwinterende smienten te veront-rusten buiten de gebieden die zijn aangewezen als foerageergebied;
- voor overwinterende smienten wordt op basis van een faunabeheerplan ontheffing verleend voor aan verjaging ondersteunend afschot op schadegevoelige gewassen, gras en wintergranen buiten de foerageergebieden. Dit betreft zowel kwetsbare gewassen als overjarig grasland;
- om in aanmerking te komen voor financiële tegemoetkoming bij schade door overwinterende smienten op overjarig grasland, wordt door het Faunafonds de inzet van verjaging met ondersteunend afschot (afschot tot 12.00 uur) voorgeschreven, maar niet de inzet van werende middelen. Bij kwetsbare gewassen (akkerbouw, vollegrondsgroenten en pas ingezaaid gras) moeten wel werende en verjagende middelen zijn ingezet.

Op basis van bovenstaande heeft de FBE de navolgende beheerdoelstelling geformuleerd.

5.3.5 Doelstelling beheer (art 10 lid d en e)

De FBE richt het beheer op directe schadebestrijding en op het sturen van de populatie smienten in Noord-Holland naar de foerageergebieden voor smienten. Deze gebieden zijn door de provincie in overleg met grondgebruikers begrensd. De faunabeheereenheid stemt de schadebestrijding af op het gedrag en de leefwijze van smienten. Verjagen van grote groepen kan tot verspreiding leiden. Daarmee kan ook spreiding en vermindering van landbouwschade worden bewerkstelligd.

Belangen van grondgebruikers

In grote delen van de provincie wordt belangrijke schade door smienten aangericht. Het gaat dan in hoofdzaak om schade aan grasland, maar ook wordt schade aangericht aan wintergraan, ingezaaid grasland en graszaad. De totale omvang van getaxeerde schade aangericht door smienten op basis van gegevens van het Faunafonds in de periode 2002-2007 is weergegeven in tabel 5.9.

Tabel 5.9 De getaxeerde schade veroorzaakt door de smient in de periode 2002-2007 (in euro's).

Jaar	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Totaal getaxeerde bedragen in euro's	€ 202.142	€ 220.819	€ 285.196	€ 245.453	€ 206.084	€ 296.370

In tegenstelling tot ganzen, eten smienten ook wortels van planten. Dit is mogelijk op (langdurig) percelen nat grasland. Gecombineerd met het dicht bij elkaar foerageren en rusten, maakt ver-trapping en verslemping, naast het grazen, een belangrijk onderdeel van de schade uit. Smienten kunnen door deze wijze van foerageren een verandering in de vegetatiesamenstelling veroorzaken, die kan leiden tot een lagere opbrengst van het gewas. De schade wordt jaarlijks voor het grootste deel aangericht in dezelfde gebieden. De plaats in die gebieden is wisselend en in belangrijke mate afhankelijk van de weersomstandigheden. Naast schade aan gras is er ook schade aan andere gewassen. In tabel 5.10 staat een overzicht (Faunafonds 2007) van de verdeling van de schadebedragen van smienten weergegeven, per gewas.

Tabel 5.10 De getaxeerde schade veroorzaakt door de smient in Noord-Holland per gewastype (Faunafonds 2007).

gewas	gras	winter graan	Schapen gras	Ingezaaid gras	Gras zaad	Totaal schade
Totaal getaxeerde bedragen	€ 274.820	€ 9.837	€ 1.040	€ 10.476	€ 197	€ 296.370

Bij niet ingrijpen is de verwachting dat de schade de komende beheerperiode zal toenemen vanwege de grote aantallen smienten en de omvang van geschikt foerageergebied. De FBE verwacht dat bij niet ingrijpen de acceptatie van schade bij de grondgebruiker (ook bij schade van geringere omvang) zal afnemen. De omvang van de schade is vooral afhankelijk van de lengte en strengheid van de winters en de inzet bij verjagingacties.

5.3.6 Beheermaatregelen (art.10 lid g)

In het kader van bestrijding van schade aan gewassen worden in de beheerperiode schade voorkomende en -beperkende handelingen verricht, conform het Beleidskader Faunabeheer.

Gezien de omvang van de populatie smienten en de schade wordt een intensieve inspanning gevraagd om de smienten van de gewassen naar de foerageergebieden te verjagen. Verjagen met ondersteunend afschot is voor het bereiken van het resultaat vanaf september gedurende een uur voor zonsopkomst tot 12 uur nodig, met een frequentie van circa driemaal per week.

5.3.7 Plaats en periode inzet beheermaatregelen (art 10 lid j)

De FBE hanteert het volgende uitgangspunt:

Op het landbouwareaal buiten de foerageergebieden waar belangrijke schade kan optreden, worden de beheermaatregelen verjaging en verjaging met afschot ingezet.

Hiermee wordt invulling gegeven aan het belang van grondgebruikers ter voorkoming en bestrijding van schade en het sturend effect van de beheermaatregelen zo goed mogelijk benut.

De beheermaatregel ondersteunend afschot wordt onder de volgende voorwaarden, conform het Beleidskader Faunabeheer ingezet:

1. afschot alleen op en bij grasland en wintergranen;
2. afschot in Natura2000 gebieden mag alleen dan wanneer er geen sprake is van significant negatief effect op de kwalificerende soorten.

5.3.8 Effectiviteit van beheermaatregelen (art 10 lid l)

Het is in de praktijk gebleken dat de inzet van alleen (akoestische en visuele) werende- en verjagende middelen niet leidt tot effectieve voorkoming van belangrijke schade. De middelen werken voor een korte duur. De FBE verwacht dat door inzet van ondersteunend afschot de schade door smienten beperkt kan worden gedurende de ochtenduren. Deze verwachting is gebaseerd op het gedrag en leefwijze van de smienten.

Uitgevoerde maatregelen

In december 2005 is begonnen met de uitvoering van het Beleidskader Faunabeheer. In februari 2006 is door een gerechtelijke uitspraak de uitvoering gestagneerd. In het najaar van 2006 kon de ontheffing weer worden gebruikt.

Tabel 5.11 De afschotcijfers van de smient in de perioden tussen 1 oktober - 1 april (2002-2008).

Afschotcijfers van overwinterende smienten	aantal
2002	0
2003	0
overgangsbeleid 2003-2004	0
overgangsbeleid 2004-2005	735
Beleidskader Faunabeheer 2006	4.120
Beleidskader Faunabeheer 2007	7.948
Beleidskader Faunabeheer 2008	10.184

De uitvoering van het smientenbeheer heeft niet kunnen plaatsvinden zoals de FBE dat voor ogen had. Het gebrek aan continuïteit in de uitvoering, de grote populatie smienten en onzekerheid bij uitvoerders van de beheermaatregelen hebben ertoe geleid dat de omvang van de winterschade is gegroeid.

Tabel 5.12 Het gebruik van de ontheffing voor smienten in het eerste en vierde kwartaal van 2005-2008.

Overwinterende smienten (jaar)	Eerste kwartaal			Vierde kwartaal		
2005 overgangsbeleid eerste kwartaal	O	O	O			
2006	O	X	X	X	O	O
2007	O	O	O	O	O	O
2008	O	O	O	O	O	O

Regulier gebruik ontheffing

Geen ontheffing

Geen ontheffing door beslissing van rechtbank

De FBE verwacht dat bij toepassing van de werende en verjagende maatregelen en afschot conform het Beleidskader faunabeheer, belangrijke schade aan gewassen onvoldoende zal afnemen vanwege de slechte stuurbaarheid van smienten. Bij een evaluatie van het Beleidskader zal de FBE deze ervaring inbrengen. Mogelijk dat op basis van soortgelijke ervaringen in andere provincies het Beleidskader op dit onderdeel aangepast zal worden. Naar verwachting zal het duurzaam behoud van de populatie smienten niet in gevaar worden gebracht door de maatregel afschot. Het relatief geringe afschot zal, mede gezien de grote populatie, naar verwachting een verwaarloosbare invloed hebben op de omvang daarvan, zoals ook in de afgelopen beheerperiode is gebleken.

5.3.9 Uitvoering beheermaatregelen (art 10 lid H ged.)

De uitvoering van het smientenbeheer zal gedurende de beheerperiode op de volgende wijze plaatsvinden:

1. de houder van de ontheffing voor afschot is de FBE;
2. de uitvoering van de beheermaatregelen wordt gecoördineerd door de secretaris van de FBE;
3. de FBE stelt voor verslaglegging van gegevens en beheermaatregelen kwalitatieve en uniforme formulieren ter beschikking en adviseert grondgebruikers bij de uitvoering van schadevoorkomende en beperkende maatregelen;
4. de secretaris van de WBE is verantwoordelijk voor de verslaglegging van de uitgevoerde beheermaatregelen, de FBE is verantwoordelijk voor het aanleveren van de verslaglegging aan Gedeputeerde Staten van de Provincie;
5. de grondgebruiker is verantwoordelijk voor de inzet van werende en verjagende middelen.

5.3.10 Monitoren van beheermaatregelen (art 10 lid I ged) (zie hoofdstuk 6)

5.4 Meerkoet

5.4.1 Algemeen (Art 10 lid c)

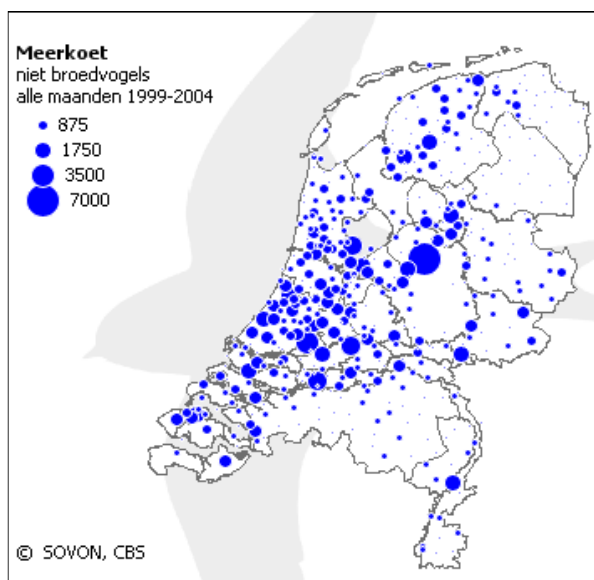
De Nederlandse meerkoet valt onder de populatie van Noordwest Europa. In het najaar overwintert een kwart van deze populatie in Nederland. Veel Nederlandse meerkoeten overwinteren in zuidelijker regionen (o.a. Frankrijk). Het aantal meerkoeten is op jaarbasis vrij stabiel en ligt maximaal rond de 250.000 vogels (gemiddeld over de afgelopen 10 jaar), de laatste jaren zijn de aantallen in Nederland en Noord-Holland iets minder hoog. De januaritelling van 2006 (SO-

VON "Watervogels in Nederland" 2005-2006) vermeld 237.073 exemplaren geteld volgens een vastgestelde methodiek. De atlas van de Nederlandse broedvogel (SOVON 2002) vermeld een schatting van 130.000 tot 180.000 broedparen.

Bron media.nu.nl

De meerkoet komt in de herfst in grote aantallen voor op de randmeren (o.a. Veluwemeer) (figuur 5.6) en het Markermeer (15.000 vogels in november 2005). Daar wordt gevoerd op waterplanten. Verderop in de winterperiode schakelen ze over op driehoeksmosselen en gras. De verspreiding verschuift dan deels naar de laag gelegen, droge delen van Nederland. De laatste jaren vindt er een regionale verschuiving plaats. Het aantal in het rivierengebied neemt af en het aantal in de westelijke provincies neemt toe.

Figuur 5.6 Verspreiding van de meerkoet in Nederland aantal doortrekkers/overwinteraars (Sovon, 2005)

Bij beheer van de populatie overwinterende meerkoeten in Nederland is het van belang dat de vogels voldoende leefgebied tot hun beschikking hebben om gedurende de winterperiode te kunnen voorzien in hun levensbehoefte. De problematiek met overwinterende meerkoeten ligt volledig in het aanrichten van schade aan gewassen waarbij belangen van grondgebruikers worden geschaad.

In deze paragraaf is een overzicht gegeven van het voorkomen van overwinterende en overzomerende meerkoeten in Noord-Holland, met als referentie de populatie waarvan zij deel uitmaken. Vervolgens wordt ingegaan op de belangrijke schade die ontstaat bij grondgebruikers door vraat, vertrapping en bemesting van schadegevoelige gewassen. Voorts wordt beschreven welke beheermaatregelen de FBE in het kader van schadebestrijding in de beheerperiode wil inzetten aansluitend bij het beleid van de provincie en het Faunafonds.

5.4.2 Voorkomen en leefgebied

Voorkomen

Noord-Holland is een belangrijke provincie voor de meerkoet. De vogels komen verspreid in de gehele provincie voor. 's Winters zijn concentraties te vinden in/nabij het Markermeer, IJmeer en het Gooimeer. De meerkoet is een echte cultuurvolger, veel vogels brengen dan ook de winter door nabij waterpartijen in het stedelijk gebied. In het door WBE's getelde buitengebied (circa 70% van het schadegevoelige gebied van Noord-Holland) telde men in 2007 33.141 dieren. In 2008 is circa 90% van het schadegevoelige buitengebied van Noord-Holland geteld en werden 41.670 dieren gezien. De SOVON januaritelling vermeldt voor Noord-Holland een aantal van 37.898 meerkoeten, circa 16% van het landelijke aantal. In de broedperiode komt de meerkoet in heel Noord-Holland voor.

Verspreiding gedurende het jaar

De populatie meerkoeten in Noord-Holland bestaat uit overzomerende en overwinterende vogels. Als voedsel neemt de meerkoet zowel plantaardig als dierlijk voedsel tot zich, waarbij ook duikend naar de bodem van ondiep water naar waterplanten en driehoeksmosselen wordt gezocht. Op de oever wordt gefoerageerd op grassen, kruiden en landbouwgewas. In de winter, als waterplanten afgestorven zijn wordt in (grote) groepen gefoerageerd op grasland. Opmerkelijk zijn de verschuivingen van binnendijs naar buitendijs gebieden (en omgekeerd). Aan het einde van de zomer neemt de populatie binnendijs toe.

Verondersteld wordt dat het kouder worden van het water (energieverlies), het schaarser worden van driehoeksmosselen, mede door concurrentie van overwinterende duikenden en het als voedsel minder geschikt worden van waterplanten, dit veroorzaakt. De binnendijs populatie in Noord-Holland wordt voornamelijk aangevuld door vogels van de IJsselmeerkust en van de Randmeren. Gedurende de winter wordt het aantal meerkoeten aangevuld met overwinterende dieren uit Noord en Noord-Oost Europa. Het aantal dieren dat gedurende de winter naar Noord-Holland trekt is groter dan het aantal overzomeraars dat wegtrekt. Daarom geven de januaritellingen het grootste aantal weer.

Eind februari begin maart vallen de groepen meerkoeten uiteen en vormen de vogels die in Nederland broeden territoria. De vogels die noordelijker en oostelijker in Europa broeden, keren dan terug naar die gebieden. De vogel benut als broedvogel natte randen van de oevers zowel in natuurlijke omgeving als in stadsgrachten, jachthavens, parken, industrieterreinen, etc. In de periode maart tot juli wordt geprobeerd meerdere broedsels groot te brengen.

Indien een broedpoging mislukt of het nest wordt vernield, dan wordt direct een nieuw nest gemaakt. Opvallend is dat er meestal meer dan vijf eieren (literatuur spreekt van 6-12 eieren) in een nest wordt aangetroffen terwijl over het algemeen slechts enkele jongen per legsel vliegvlug worden die binnen het jaar volwassen zijn. Voor meerkoeten is kenmerkend dat de groepen vaak elk jaar op dezelfde graslanden verschijnen en dat hun verblijf daar weken kan duren.

5.4.3 Provinciaal beleid

De provincie hanteert in haar beleid de volgende uitgangspunten en regels:

- GS van Noord-Holland staan grondgebruikers toe om ter voorkoming van schade door meerkoeten aan de landbouw de dieren opzettelijk te verontrusten;
- Op basis van een faunabeheerplan kan ontheffing worden verleend voor verjagen met ondersteunend afschot op locaties waar (dreigende) schade is.

5.4.4 Doelstelling beheer (Art 10 lid d en e)

Op basis van het provinciale beleid heeft de FBE de navolgende beheerdoelstelling geformuleerd: De FBE richt beheer op voorkomen en bestrijden van schade aan gewassen gedurende het gehele jaar (hoofdzakelijk winterperiode). Op basis hiervan komt de FBE tot het volgende uitgangspunt: Er is een noodzaak tot afschot als de middelen die het Faunafonds voorschrijft om tot uitbetaling van schade over te gaan geen resultaat opleveren.

Belangen van grondgebruikers

In de afgelopen beheerperiode werd door het Faunafonds voorzien in een financiële tegemoetkoming aan bedrijven waar belangrijke schade aan gewassen was opgetreden veroorzaakt door meerkoeten. De getaxeerde schade is hoofdzakelijk veroorzaakt door met name overwinterende groepen meerkoeten op grasland. Overzomerende meerkoeten en hun jongen veroorzaken beperkte schade aan gewassen zoals vollegrondsgroenten en voedergewassen. De getaxeerde landbouwschade veroorzaakt door meerkoeten betreft vrijwel volledig schade aan gras, daarnaast is in beperkte mate belangrijke schade aangericht aan wintergraan (€ 879,00). De getaxeerde schade is in de periode 2002–2007 staat in tabel 5.13.

Tabel 5.13 De getaxeerde schade veroorzaakt door de meerkoet in de periode 2002-2007 (in euro's).

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Getaxeerde schade	€ 76.138	€ 15.465	€ 4.978	€ 3.703	€ 2.714	€ 2.272

De verspreiding van de schade is door de gehele provincie en gebiedspecifiek variabel door teeltwisseling. De schade in 2002 was hoog door het uitblijven van een ontheffing.

Naarmate de winter vordert neemt de groei van grassen en reeds gekiemde wintergranen af. De regenbuien in het na- en voorjaar maken de grond nat en de groepen meerkoeten verslempen de grond en vertrappen en vreten het gewas weg. Hierbij kan aanzienlijke schade optreden. In het Handboek Faunaschade zijn de voor meerkoeten kwetsbare gewassen geïnventariseerd (tabel 5.14).

Tabel 5.14 Gewassen die gevoelig zijn voor vraatschade, bevuilding en/of vertrapping door de meerkoet.

Gewas	Type schade	Periode
Granen	Vraatschade	Herfst, winter, voorjaar
Aardappelen	Vraatschade	Vroege teelt
Grasland	Vraatschade	Herfst, winter, voorjaar
Graszaad en graszoden	Vraatschade bevuilding, vertrapping	Herfst, winter, voorjaar
Vgg. Spinazie	Vraatschade	Gehele teeltperiode
Vgg. Sla en andijvie	Vraatschade	Gehele teeltperiode
Vgg. Bloemkool en broccoli	Vraatschade	Incidenteel
Vgg. Boerenkool	Vraatschade	Incidenteel
Vgg. Overige/algemeen	Vraatschade	Gehele teeltperiode
Bloembollen en lilies	Vraatschade en vertrappen	Gehele teeltperiode
Riet en biezen	Vraatschade	Gehele teeltperiode

Bij niet ingrijpen is de verwachting dat de schade door de populatie meerkoeten in Noord-Holland de komende beheerperiode sterk zal toenemen tot mogelijk gelijkwaardige omvang van 2002. De verwachting is gebaseerd op de schadecijfers van het faunafonds gerelateerd aan een vrij stabiele populatie meerkoeten in Noord-Holland.

5.4.5 Beheermaatregelen (Art 10 lid g)

Ter voorkoming en beperking van schade aan gewassen worden in de beheerperiode de volgende maatregelen ingezet:

- verjagen van meerkoeten door regelmatige verontrusting, zo nodig met gebruik van ondersteunend afschot;

De inzet van de maatregel ondersteunend afschot wordt terughoudend ingezet. Deze maatregel is vooral effectief wanneer meerkoeten blijven terugkeren naar schadegevoelige percelen of zich ophouden op moeilijk bereikbare plaatsen.

5.4.6 Plaats en periode inzet beheermaatregelen (Art 10 lid j)

De FBE hanteert het volgende uitgangspunt: Op alle landbouwpercelen waar belangrijke schade kan ontstaan zullen, met inachtneming van de uitgangspunten als genoemd in paragraaf 5.4.5, de genoemde beheermaatregelen verjaging en afschot worden ingezet.

Tabel 5.15 WBE werkgebieden met belangrijke schade aangericht door meerkoeten in de periode 2004, 2005, 2006, en 2007 en voor zover bekend 2008

WBE nr.	GEWAS	WBE nr.	GEWAS
0076 Texel		0278 Waterland e.o.	grasland
0079 Wijckermeer		0295 Schermeer e.o.	
0088 Zeevang		0296 Uitgeest e.o.	grasland
0096 Het Grootslag	grasland	0297 Zaanstreek e.o.	
0110 't Ouwe Land	grasland	0323 Beemster	
0168.Gooi & Vechtstreek		0324 De Noordkop	
0242 De Dien		0337 Noorderkoggenland	grasland
0243 Jachtraad van de Wieringermeer		0340 Spaarnwoude	
0246 Amstelland	grasland	0345 IJmeer & Vechtstreek	grasland
0260 Jacht & Faunabeheer Waterland		0357 Banne, Wormer, Jisp & Neck	
0263 De Purmer	grasland	0412 Noord-Kennemerland	
0264 Oostzaan	grasland	0448 Zuid-Kennemerland	
0266 Haarlemmermeer			
0273 Grootgeestmerambacht			
0277 Westerkoggejagers	grasland		

WBE werkgebieden met belangrijke schade aangericht door meerkoeten > € 250 is geel gemarkeerd.

Groen gemarkeerd betekent geen of < € 250 schade.

Het betreft hier schade registratie in de periode 2004, 2005, 2006, en 2007 en voor zover bekend 2008. (vollegrondsgroenten en granen zijn gewasgroepen waar regelmatig < € 250 schade voorkomt)

Hiermee wordt invulling gegeven aan het belang van grondgebruikers ter voorkoming en bestrijding van schade op schadegevoelige percelen.

De beheermaatregel ondersteunend afschot wordt onder de volgende voorwaarden ingezet:

- afschot alleen op de schadelocaties;
- afschot in Natura2000 gebieden mag alleen dan wanneer er geen sprake is van significant negatief effect op de kwalificerende soorten.

Periode van inzet van beheermaatregelen

De beheermaatregelen worden gedurende het gehele jaar ingezet, met een te verwachten piek in de winterperiode en een dal in de zomerperiode. Hierbij in acht genomen dat met name bij vollegrondsgroenten in de zomer snel aanzienlijke schade kan ontstaan. De beheermaatregelen verjaging van de meerkoeten met ondersteunend afschot worden ingezet tussen zonsopkomst en zonsondergang.

5.4.7 Effectiviteit van beheermaatregelen (Art 10 lid k)

De uitgevoerde beheermaatregelen zijn in de periode 2002 tot 2007 als volgt geweest:

- De huidige vrijstelling van de provincie om opzettelijk te verontrusten geeft aan de grondgebruiker de mogelijkheid, om daar waar kwetsbare gewassen geteeld worden, het hele jaar door zijn belangen te beschermen. Waar dit onvoldoende mogelijk was heeft de provincie ontheffingen tot doden verleend. In 2002, 2003 en 2004 is dit op aanvraag van grondgebruikers gebeurd en sindsdien aan de FBE op basis van het Faunabeheerplan.

Tabel 5.16 De afschotcijfers van de meerkoet in de perioden (2005-2008).

Jaar	# afgeschoten meerkoeten
2005	918
2006	774
2007	345
2008	278

Sinds 2005 is sprake van een continu beheer. De ontheffing is daar waar nodig gebruikt waardoor het gewenste doel werd behaald. Schadebestrijding met ondersteunend afschot is voldoende gebleken om het niveau te halen dat beleidsmatig wordt gewenst. Jaar na jaar is de schadeomvang teruggebracht en ook is de inspanning in omvang teruggelopen. Het incidenteel doorschrijven van de ontheffing in gebieden waar schade dreigde heeft ook geleid tot een vermindering van het aantal gedode dieren.

Tabel 5.17 Periode dat de ontheffing voor afschot van de meerkoet is gebruikt.

Jaar	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec
2005	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
2006	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
2007	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
2008	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■ Regulier gebruik ontheffing

In de beheerperiode 2009-2013 zullen de, op grond van de ervaringen uit de afgelopen beheerperiode, gekozen beheermaatregelen voldoende effect op kunnen leveren. Uit ervaringen opgedaan sinds 2004 is gebleken dat de algemeen voorkomende mortaliteitoorzaken (inclusief afschot bij schadebestrijding) de gunstige staat van instandhouding van de meerkoet niet beïnvloedt. Dit op basis van de aantallen afschot en de totale deelpopulatie in Noord-Holland als onderdeel van de populatie in Nederland en de metapopulatie van Noordwest Europa.

5.4.8 Uitvoering beheermaatregelen (Art 10 lid I ged.)

De uitvoering van het beheer zal gedurende de beheerperiode op de volgende wijze plaatsvinden:

Organisatie

1. De houder van de ontheffing voor afschot als ondersteunend middel is de FBE.
2. De uitvoering van de beheermaatregelen wordt gecoördineerd door de secretaris van de FBE in overleg met de secretarissen van de WBE's.
3. De FBE stelt voor verslaglegging van gegevens en beheermaatregelen kwalitatieve en uniforme formulieren ter beschikking.
4. De secretaris van de FBE adviseert grondgebruikers bij de uitvoering van schadevoorkomende maatregelen.
5. De secretaris van de WBE is verantwoordelijk voor de verslaglegging van de uitgevoerde beheermaatregelen, de FBE is verantwoordelijk voor het aanleveren van de verslaglegging aan Gedeputeerde Staten van de Provincie.

Uitvoering

Voor de uitvoering van de beheermaatregelen ter voorkoming van schade aan gewassen is de grondgebruiker verantwoordelijk voor de inzet van werende middelen. De secretaris van de FBE zal het gebruik van de ontheffing voor afschot op basis van deze gegevens toestaan aan de WBE's met een afschrift aan de handhaver (hiervoor door de Provincie aangewezen ambtenaren).

5.4.9 Monitoren van beheermaatregelen (Art 10 lid I ged.) (zie hoofdstuk 6)

5.5 Jaarrond verblijvende ganzen (overzomerende)

5.5.1 Algemeen (Art 10 lid c)

Grauwe gans, brandgans en kolgans

Genzensoorten die van nature voorkomen op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie en ook in Noord-Holland verblijven in de periode 1 april tot 1 oktober zijn: grauwe gans, brandgans en kolgans. Het betreft zowel broedende, opgroeiende als ook ruiende ganzen. Voor deze soorten geldt dat de gunstige staat van instandhouding gewaarborgd dient te blijven.

Grauwe gans, Bron vogelwerkgroep Nijmegen

Grauwe gans

De grauwe gans is als broedvogel vanaf 1990 explosief toegenomen in Nederland. Sinds het eerste broedgeval in 1961 bedraagt de populatiegroei rond de 20% per jaar. De laatste vijf jaar groeit de populatie onverminderd door.

In Noord-Holland zijn in 2005 zo'n 3.900 broedparen vastgesteld. Noord-Holland herbergt daarmee, op Gelderland na, de meeste broedparen van Nederland (*van der Jeugd et al. 2006*).

Texel vormt met 1.275 broedparen de grootste concentratie in de provincie en ook in Nederland. Tevens is het broedsucces toegenomen in de veenweidegebieden van de Zaanstreek (*o.a. Kleefstra 2004*). Concentraties broedparen zitten op het werkeiland bij de Diemervijfhoek en verder langs de gehele zone binnen en buitendijks langs de Markermeer- en IJsselmeerkust.

Naast broedparen zijn er ook ruiende ganzen aan te treffen in Noord-Holland. Bekende plekken zijn o.a. het Zwanenwater en het Alkmaardermeergebied. Daarnaast zijn er in de broedgebieden de ouders die bij opgroeiende kuikens ruien. Dat komt voor op alle plaatsen waar met succes gebroed wordt. Het totaal aantal ganzen dat in de zomerperiode in Noord-Holland aanwezig is, overstijgt de 50.000 in augustus 2008 geteld in 17 (voor ganzen representatieve) gebieden in Noord-Holland.

Brandgans

Brandgans

Sinds 1982 broedt de Brandgans in Nederland. De Nederlandse Brandgans populatie is voor zover bekend de snelst toenemende ganzenpopulatie ter wereld. Inmiddels broeden er zeker 4500 paar in ons land (Sovon, telling 2006). De Brandgans broedt vrijwel zonder uitzondering op eilanden en is de meest uitgesproken kolonievogel onder de in Nederland broedende ganzen (*Pouw et al. 2005*).

De meeste kolonies zijn te vinden in waterrijke gebieden en langs de kust. Naast broedvogels brengen ook veel brandgansen de ruiperiode door in Nederland (voornamelijk in buitendijkse natuurgebieden).

Belangrijke broedlocaties (meer dan 200 paren) binnen de provincie zijn het Zwanenwater, Castricum, Alkmaardermeer en het Wormer en Jisperveld. Het totaal aantal broedparen voor Noord-Holland wordt geschat op 925. (juni-aug. 2008).

Kolgans

Kolgans

De soort is als broedvogel nog schaars en meestal gaat het om solitaire koppels of enkele paren. In 2005 is het aantal op ongeveer 400 broedparen geschat. De Nederlandse populatie kan wellicht verder groeien in de komende jaren. Het aantal broedparen in Noord-Holland wordt geschat op 64 (SOVON 2005).

Wilde niet Europese ganzen

Naast de Europese ganzen verblijven er in Nederland en specifiek Noord-Holland ook ganzen die van nature niet voorkomen op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Deze soorten hebben zich door toedoen van de mens in Nederland gevestigd. Het betreft o.a. Nijlgans, grote en kleine canadese gans, indische gans en hawaïgans. Voor deze soorten geldt dat de gunstige staat van instandhouding niet gewaarborgd hoeft te blijven.

Verwilderde gedomesticeerde gans

Dit betreft de in het wild levende bontgekleurde nazaten van de gehouden "boerderijgans". Door kruisingen met wilde grauwe ganzen heeft genetische vermenging plaatsgevonden. Deze ganzen hebben zich op veel plaatsen in het wild gevestigd. Voor deze soorten geldt dat de gunstige staat van instandhouding niet gewaarborgd hoeft te blijven.

De faunabeheereenheid staat zowel voor de soorten grauwe gans, brandgans en kolgans als ook voor de exoten, verwilderde gedomesticeerde ganzen en kruisingen planmatig beheer voor. Gezien echter de status van de soorten in het kader van de EU Vogelrichtlijn en het daaruit volgende grote verschillen in beheer en het vigerend wettelijk kader en beleidskader op Rijk- en Provinciaal niveau is in deze paragraaf het planmatig beheer van overzomerende ganzen, te weten; grauwe gans, brandgans en kolgans uitgewerkt. Het beheer van de exoten en verwilderde gedomesticeerde ganzen is in paragraaf 5.12 (overige soorten) opgenomen.

In het kader van beheer en schadebestrijding is het voor de overzomerende ganzen van belang dat er voldoende leefgebied beschikbaar is om gedurende de zomerperiode te kunnen voorzien in hun levensbehoefte.

5.5.2 Voorkomen

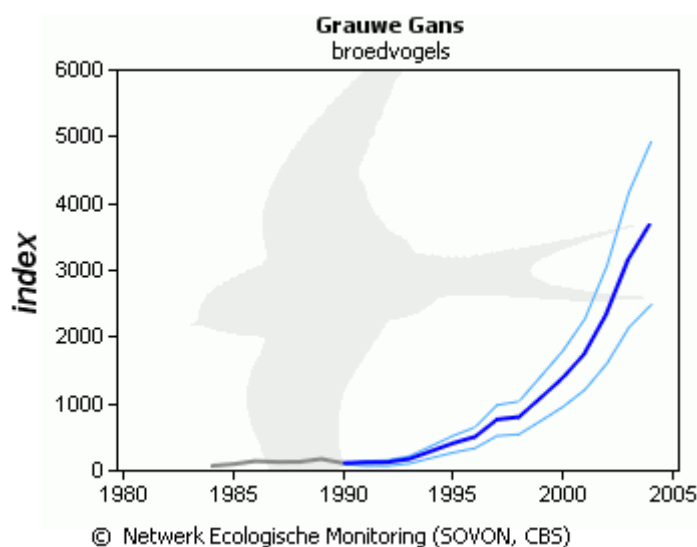
Voorkomen grauwe gans

De overzomerende grauwe ganzen behoren inmiddels tot de succesvolste broedvogels van Nederland in het afgelopen decennium (*van der Jeugd et al. 2006*). De ontwikkeling en aantallen overzomerende ganzen zijn onderstaand weergegeven, de genoemde groeiende trend is hierin duidelijk herkenbaar (*bron SOVON 2007*).

Tabel 5.18 Ontwikkeling broedende ganzenpopulatie in Nederland (bron SOVON 2007).

Soort	Schatting 2005	Schatting 1998-2000	Trend 1990-2005
kolgans	450	225	++
grauwe gans	25.000	9.500	++
brandgans	6.000	1.000	++
totaal	39.650	15.425	++

Uit tabel 5.18 is af te leiden dat vooral de grauwe ganzen in absolute aantallen met ruim 15.000 dieren zijn toegenomen. Figuur 5.7 geeft de ontwikkeling van de populatie grauwe ganzen sinds 1995 weer.

Figuur 5.7 Ontwikkeling van de broedpopulatie grauwe ganzen in Nederland.

De Nederlandse trend zet zich ook door in Noord-Holland. In Waterland-Oost werden in 1988 de eerste twee broedgevallen vastgesteld. Eind jaren negentig hebben de ganzen zich over het gebied verspreid. Begin juli 1999 hielden circa 1500 vogels zich op in Waterland-Oost en de Zeevang, met daarin 200-300 broedparen. Grote groepen broedvogels zijn eveneens op Texel en in de Vechtstreek aanwezig. Met name de natuurgebieden fungeren als nest- en rustplaats. Gebieden met inmiddels grote concentraties bevinden zich thans ook rondom Callantsoog, N-O West Friesland, rondom Anna Paulowna, Alkmaarder/Uitgeestermeer, Spaarnwoude, Amstelland, Uithoorn/De Kwakel, Waterland en de Oosterveen. Deze laatste neemt een aparte plaats in, doordat deze ganzen deel uitmaken van een provinciegrens van Utrecht overschrijdende populatie. Afstemming met de FBE Utrecht vindt hier dan ook plaats.

Het favoriete broedgebied is de ruige vegetatie, niet alleen in natuurgebieden maar ook in de bredere oeverzones van vaarwegen, de waterpartijen in "klaverblad" kruisingen van autosnelwegen en ook de waterpartijen in de randen van stedelijke omgeving. Recreatiegebieden bieden ook vaak broedmogelijkheden aan grauwe ganzen. Verder komen er in Noord-Holland overal verspreid broedparen voor. Zodra de jongen enkele dagen oud zijn vertrekken de ouder- en jongvogels vanuit het broedgebied met hun jongen naar het voedselrijke cultuurland.

Grauwe ganzen foerageren voornamelijk op grasland. In de ochtend arriveren zij groepsgewijs op het cultuurland en verblijven daar als zij niet verstoord worden de gehele dag. Foeragerende ganzen hebben een aantrekkende werking op andere ganzen en gedurende de eerste vroege uren sluiten andere groepen zich aan. Ganzen hebben een "lerend vermogen". Normaal foerageren zij overdag maar de laatste jaren wordt in toenemende mate in een groot aantal gebieden geconstateerd dat de ganzen in de nacht foerageren en halverwege de nacht soms nog naar de slaapplekken gaan.

De problematiek met overzomerende grauwe ganzen is het aanrichten van schade aan gewassen waarbij belangen van grondgebruikers worden geschaad. Potentieel kunnen overzomerende

de ganzen bij toenemende aantallen schade aan flora en fauna veroorzaken bij overmatige vraat en vertrapping van vegetatie en oevers

Tabel 5.19. Het voorkomen van de grauwe gans in de periode 2006-2008 (begin april) in Noord-Holland (tellingen van de KNJV/WBE/FBE).

Grauwe ganzen	2006	2007	2008
april telling	20.585	44.037	47.932

Voorkomen brandgans

De overzomerende brandgans broedt veelal op eilanden nabij kort begraasd grasland, soms in moerassen en lokaal op grasland. Veelal betreft het open land waar ook weidevogels broeden. Voor het overige is de soort in zijn levenswijze te vergelijken met andere overzomerende ganzen al lijkt het erop dat de in Noord-Holland verblijvende groepen redelijk honkvast zijn. Er vindt sterke dispersie plaats. Het Wormer- en Jisperveld zijn een belangrijk broed- en verblijfgebied. Ook noordoostelijk van Schagen bevindt zich een vaste groep. Elders in Noord-Holland is waarneembaar dat groepen brandganzen zich wisselend binnen- en buitendijks ophouden.

In potentie is ook deze soort in staat om, een met grauwe ganzen vergelijkbare, populatie ontwikkeling door te maken. Het aantal in begin april getelde dieren staat aangegeven in tabel 5.20.

Tabel 5.20. Het voorkomen van de brandgans in de periode 2006-2008 (begin april) in Noord-Holland (tellingen van de KNJV/WBE/FBE).

Brandganzen	2006	2007	2008
april telling	1.003	2.035	3.406

Opgemerkt dient te worden dat grote verschillen kunnen ontstaan door een koud voorjaar waarbij een deel van de overwinterende brandganzen nog niet is weggetrokken.

Voorkomen kolgans

De levenswijze komt overeen met die van de grauwe gans. De tot nog toe beperkte aantallen overzomerende vogels verblijven vooral in de Vechtvallei en Oost Waterland. Het aantal in begin april getelde dieren staat aangegeven in tabel 5.21.

Tabel 5.21. Het voorkomen van de brandgans in de periode 2006-2008 (begin april) in Noord-Holland (tellingen van de KNJV/WBE/FBE).

Kolganzen	2006	2007	2008
april telling	6.263	2.817	2.468

Opgemerkt dient te worden dat grote verschillen kunnen ontstaan door een koud voorjaar waarbij een kleiner deel van de overwinterende kolganzen nog niet is weggetrokken.

In deze paragraaf is een overzicht gegeven van het voorkomen van overzomerende ganzen in Noord-Holland, met als referentie de populatie waarvan zij deel uitmaken. Vervolgens is ingegaan op de belangrijke schade die ontstaat bij grondgebruikers door vraat, vertrapping en bemesting van schadegevoelige gewassen. Voorts is beschreven welke beheermaatregelen de FBE in het kader van schadebestrijding in de beheerperiode wil inzetten. Dit aansluitend bij het beleid van het Faunafonds en het door het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit opgestelde Beleidskader Faunabeheer en de handreiking voor beleid ten aanzien van overzomerende ganzen.

5.5.3 Provinciaal beleid

De provincie hanteert in haar beleid de volgende uitgangspunten en regels;

Provinciaal beleid voor grauwe gans

Voor de grauwe gans in Noord-Holland geldt dat de "gunstige staat van instandhouding" gewaarborgd moet blijven. Gezien de enorme groei van de grauwe ganzenpopulatie en de door deze soort veroorzaakte schade hebben GS behandeling van nesten van de grauwe gans opgenomen in het concept "Verordening vrijstellingen Flora- en faunawet Noord-Holland" 2009 (vast te stellen door PS in april 2009).

Provinciaal beleid voor brandgans

GS achten dat de gunstige staat van instandhouding van de brandgans niet in het geding mag zijn op Texel. Aan verjaging ondersteunend afschot in het kader van schadebestrijding mag daar wel plaatsvinden zolang de instandhouding niet in het gedrang komt. Van populatieregulatie met behulp van afschot of vangacties kan op deze locatie echter geen sprake zijn. Nestbehandeling van de populatie op Texel is wel toegestaan zolang de instandhouding van de brandgans op Texel gewaarborgd blijft. Voor overige, door onnatuurlijke omstandigheden in Noord-Holland terechtgekomen populaties, geldt een minimale stand. Om die reden hebben GS een vrijstelling afgegeven voor nestbehandeling van nesten van de brandgans.

Provinciaal beleid voor kolgans

Deze soorten ganzen bevonden zich al in een gunstige staat van instandhouding voordat zij in Nederland broedden en hebben ons land in de zomer niet nodig voor hun gunstige staat van instandhouding. Het gaat in Noord-Holland om kleine aantallen. Voor de zomermaanden (van 1 april tot 1 oktober) wordt voor kolgans een minimaal populatieniveau nagestreefd, met inachtneming van de instandhoudingsdoelen voor deze soorten.

Maatregelen

- GS van Noord-Holland staan grondgebruikers toe om ter voorkoming van schade aan de landbouw grauwe ganzen, brandgans en kolgans opzettelijk te verontrusten.
- Op basis van het faunabeheerplan wordt ontheffing verleend voor nestbehandeling, vangen, en doden ter voorkoming en bestrijding van schade.
- Daar waar werende en verjagende middelen aan de orde zijn, is met GS afgesproken dat het beleid van het Faunafonds voor wat betreft de inspanningsverplichting volgen.

De Provincie Noord-Holland heeft in navolging van het Rijksbeleid met betrekking tot ganzen invulling gegeven aan specifiek provinciaal beleid "Uitvoeringskader ganzen Noord-Holland".

5.5.4 Doelstelling beheer (art 10 lid d, e en f)

Doelstelling beheer grauwe gans

Primair gaat het om het terugdringen en op een acceptabel niveau houden van de schade aan gewassen door grauwe ganzen. De FBE meent dat een schadebedrag dat de € 25.000,00 niet te boven gaat aanvaardbaar is. De FBE stemt de beheermaatregelen af op het bereiken van deze schadeomvang. Dit kan bereikt worden door in te grijpen in de populatie van de broedende en overzomerende grauwe ganzen.

Er is niet altijd een lineair verband tussen de (groei van de) populatie en de (toenemende) schade. De schade is immers van meer factoren afhankelijk zoals gewas, grondsoort en weersgesteldheid. Het is echter wel duidelijk dat vermindering van schade slechts kan worden bereikt, wanneer er ook een reductie van het aantal dieren plaatsvindt (RvS 9 maart 2006 en RvS 4 februari 2009). Daarbij is tevens een voortdurende aandacht nodig om de reproductie, die niet door de foerageerruimte wordt belemmerd, laag te houden.

In het kader van Natura2000 zijn in het profielendocument vogelrichtlijnsoorten geen doelen gesteld voor broedvogels van grauwe ganzen. Het is dus wel nodig om een doel te stellen, waarbij de gunstige staat van instandhouding niet in het gedrang komt. Wanneer wordt uitgegaan van een aantal van 1.300 broedparen in Noord Holland, betekent dit dat er in de populatie daarnaast circa 5.200 solitaire en sub-adulte ganzen aanwezig zullen zijn. De broedvogels produceren zelf circa 3.250 vliegvlugge jongen per jaar (2,5 jong per paar). Het totale aantal ganzen dat bij deze broedvogelstand in de nazomer aanwezig zal zijn is dan circa 11.000. Dit aantal is zodanig dat er geen strijdigheid is met het streefgetal voor de overwinterende ganzen in het

Natura2000 document. Als dit aantal aanwezig is, is er ook geen sprake van aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De FBE hanteert het aantal van 1.300 broedparen als de gewenste stand, deel uitmakend van de streefpopulatie van 11.000 exemplaren. Wanneer echter blijkt dat de gewenste vermindering van de schade al wordt bereikt bij een hogere stand, dan vervalt de noodzaak om tot verdere regulatie over te gaan en wordt de uitvoering hierop aangepast.

De FBE hanteert in het kader van bovenstaande en het voorkomen van grauwe ganzen in Noord-Holland de verdeling van broedparen voor die staat weergegeven in tabel 5.22.

Tabel 5.22 De verdeling van broedparen grauwe ganzen in Noord-Holland.

Gebied	Aantal broedparen
Texel	200
Kop van Noord-Holland	120
Zaanstreek	70
West-Friesland	60
Zuid-Kennemerland	30
Midden Noord-Holland	30
Waterland en Zeevang	140
Gooi- en Vechtstreek	350
Oostermeent	100
Overig verspreid	200
Schiphol	0

Doelstelling beheer brandgans

De populatie broedvogels op Texel wordt als een natuurlijke beschouwd. De populatie dient in zijn huidige populatieomvang in stand te worden gehouden (seizoen maximum 65 vogels in juni 2008). Deze populatie maakt deel uit van de Europese populatie, waarvan een belangrijk deel in Nederland overwintert. De populatie van de brandgans neemt de laatste jaren sterk toe (gemiddeld 9% per jaar over de afgelopen 10 jaar) en telt nu circa 500.000 (2006) dieren. Het bestrijden van schade door afschot en het doden van de niet tot de natuurlijke populatie behorende broedvogels (enkele honderden) betreft een zodanig gering aantal dat de gunstige staat van instandhouding van de soort daardoor niet zal worden aangetast. Voor het beheer van brandgans en het bestrijden van schade, worden dezelfde maatregelen getroffen als voor de grauwe ganzen.

Doelstelling beheer kolgans

Voor de kolgans geldt hetzelfde als voor de brandgans, met dien verstande dat de kleine broedvogelpopulatie in zijn geheel als van niet van nature voorkomend wordt beschouwd. De te nemen maatregelen zijn gelijk aan die van de brandgans.

Doelstelling beheer grauwe gans, brandgans en kolgans

De FBE richt haar beheer primair op het voorkomen van verdere groei en terugdringen van de populaties overzomerende ganzen in Noord-Holland. Daarnaast richt de faunabeheereenheid haar beheer op het voorkomen van:

- schade aan flora en fauna in gebieden met specifieke doelstellingen bijvoorbeeld weidevogelgebieden;
- verkeersonveilige situaties door overzomerende ganzen die broeden binnen klaverbladen van rijkswegen en in de directe nabijheid van wegen die met jongen overgestoken moeten worden om foerageer en/of opgroeigebied te bereiken;
- aanvaringen van vliegtuigen met ganzen in het kader van borgen van de veiligheid van het luchtverkeer.

Deze doelstellingen zullen een grote inspanning vergen van de uitvoerders van de beheermaatregelen, een belangrijke mate van coördinatie van de FBE

Om de doelstellingen te behalen zet de faunabeheereenheid beheermaatregelen zo breed mogelijk in. Door:

- verjagen met ondersteunend afschot bij (dreigende) schade;
- nestbehandeling;
- inzet van werende middelen, conform de voorschriften van het Faunafonds;
- vangacties;
- afschot op basis van quota.

Hiermee sluit de FBE aan op het Beleidskader Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Belangen van grondgebruikers

De gegevens van het Faunafonds laten zien dat belangrijke schade, door overzomerende ganzen wordt aangericht verspreid in grote delen van de provincie (tabel 5.23). Onderstaand treft u een overzicht van het schadeverloop in de laatste beheerperiode.

Tabel 5.23 Schadebedragen per ganzensoort in Noord-Holland

jaartal	2004	2005	2006	2007
Overzomerende gans (ongedefinieerd)	€ 32.201	€ 47.792	€ 10.863	€ 1.395
grauwe gans		€ 47.997	€ 154.844	€ 194.461
kolgans		€ 313	€ 4.566	€ 4.451
brandgans			€ 4.340	€ 3.396
Totaal	€ 32.201	€ 96.102	€ 174.613	€ 203.672

(bron Faunafonds)

Overzomerende ganzen veroorzaken gedurende het gehele jaar vraatschade aan zomer- en wintergranen, peulvruchten, grasland, graszaden en graszoden en in de gehele teeltperiode pik- en krabschade aan aardappelen en suiker- en voederbieten. Daarnaast treedt ook bevuilding en vertrapping op van het gewas en verslemping van de bodem. Het vervuilen met uitwerpselen heeft een direct schade-effect doordat vee het gras als voer niet aan wil nemen. Een indirect effect is er ook voor zover het gras wordt ingekuuld om in een later (winter) stadium als voer te dienen. De vervuiling kan dan eveneens leiden tot het niet aannemen van voer door het vee. De inspanningen van de FBE zijn er op gericht deze schade te voorkomen dan wel in te perken.

Met de groei van de aantallen overzomerende ganzen neemt niet alleen de schade aan gewassen toe, maar blijkt ook de gewaskeuze van de vogels zich uit te breiden. Dit blijkt o.a. uit de volgende voorbeelden:

- toekenning van tegemoetkomingen voor schade aan bloembollen in Noord-Holland;
- een schrijven van WLTO Texel (6 oktober 2003). "In het verleden bleef de schade beperkt tot het grasland. Nu staan ook bloembollen, aardappelen, witlofpennen, winterpeen en zelfs suikerbieten op het menu van de overzomerende grauwe ganzen".

De werkelijke schade door overzomerende ganzen is hoger dan de getaxeerde schade ten gevolge van ganzenvraat en betreding zoals deze bij het vaststellen van schade door overwinteraars wordt getaxeerd omdat in het zomerseizoen vraat en betreding sterker doorwerken in de bedrijfsvoering dan in het winterseizoen (CLM 526 - 2002). In het rapport van P. Terwan, (2006) "Gevolgen van begrazing door overzomerende ganzen in de Vechtstreek" wordt geconcludeerd dat de werkelijke schade circa 2,5 maal groter is dan de gebruikelijke tegemoetkoming in de schade door het Faunafonds. In de afgelopen vijf jaar is de verhouding van overzomerende en overwinterende ganzen gewijzigd ten gevolge van het later aankomen en eerder vertrekken van de wintergasten. Dit beïnvloedt het schadepatroon in de afgelopen vijf jaar. Tevens zijn de overzomerende ganzen die ook in de winterperiode in Noord-Holland blijven (1 oktober), beleidsmatig overwinterend geworden, waardoor het uitsplitsen van schade moeilijk is.

Naast de landbouwschade lijkt er ook botanische schade aan flora en fauna te ontstaan door het ongeschikt worden van biotopen en groeiplaatsen vanwege vraatschade, bemesting en vertrappen van vegetatie. In het onderzoek ("Het effect van grauwe ganzen begrazing op de oevervegetatie van de Waterleidingplas, Waternet, Loenderveen" Liesbeth Bakker, Centrum voor Limnologie, Nederlands Instituut voor Ecologie, NIOO-KNAW) wordt geconcludeerd: "De oeverzone van de Waterleidingplas is in principe tot 7,5 m uit de kant in ieder geval geschikt voor vestiging van riet. Het opgekomen riet wordt massaal begraasd door grauwe ganzen. Eind juni 2006 is 100% van het waterriet afgegraasd. De massale aanwezigheid van grauwe ganzen zorgt er voor dat zich in deze strook geen waterriet kan ontwikkelen". Waterriet (waterrietzone) wordt tot aan de wortelstok weggevreten waardoor deze zone verdwijnt.

Hiermee verdwijnen paaiplaatsen voor vis en dekking voor visbroed. Deze zone vormt in bepaalde gebieden de voortplantingsbiotoop voor o.a. grote karekiet, roerdomp en purperreiger. Door natuurbeheerders wordt schade aan de botanische kwaliteiten van graslanden vastgesteld vooral door overmatige begrazing. Ook bemesting (in mindere mate dan begrazing) door ganzen verandert de gewenste botanische samenstelling op met name schrale natuurterreinen. In toenemende mate wordt geconstateerd dat (grotere aantallen) ganzen een negatief effect

hebben op de geschiktheid van graslanden voor weidevogels en dan vooral de functie voor opgroeiende kuikens gaat verloren door het ontbreken van vegetatie.

Openbare veiligheid (verkeersveiligheid)

Jaarrond verblijvende ganzen (doorgaans grauwe ganzen) broeden in toenemende mate in de directe omgeving van woongebieden, bedrijfsterreinen en infrastructuur. Deze grondgebieden zijn geen grondgebied in eigendom en/of beheer van de partijen in de FBE maar vallen wel in het werkgebied van de FBE, de zogenaamde "witte vlekken". Te denken valt hierbij aan gronden van Rijkswaterstaat, Gemeenten, Prorail, de Waterbeheerders en Defensie. Daar waar ganzen direct aan wegen broeden is er een doorlopend risico op verkeersonveilige situaties. Daar waar de ganzen met hun jongen de weg over moeten steken om in foerageergebied te komen ontstaan ook verkeersonveilige situaties. Deze in aantal en omvang toenemende broedende ganzengroepen hebben een negatieve invloed op de verkeersveiligheid.

Veiligheid van het luchtverkeer

Overzomerende ganzen kunnen in een straal van 10 kilometer rond vliegveld Schiphol de veiligheid van het luchtverkeer negatief beïnvloeden. Het grootste risico op aanvaring van een vliegtuig met ganzen is in een straal van 6 kilometer rond vliegveld Schiphol. De invloed op de veiligheid van het luchtverkeer is ook uitgewerkt in paragraaf 5.5.5

5.5.5 Beheermaatregelen (art 10 lid g en j)

Veiligheid van het luchtverkeer

Ter voorkoming en beperking van het risico voor de veiligheid van het luchtverkeer rondom de luchthaven Schiphol is in de afgelopen beheerperiode binnen de 10 km. zone de in de tabel 5.24 genoemde afschot van ganzen verricht. Er is jaarlijks een toename van het aantal ganzen rond Schiphol. Deze toename beïnvloedt de veiligheid van het luchtverkeer, zoals ook uit het aantal aanvaringen en de afschotcijfers blijkt, negatief. Om de vliegveiligheid te kunnen waarborgen in de zone van 10 kilometer rond Schiphol zal de FBE in overleg met de Provincie, Schiphol en Verkeer & Waterstaat nadere afspraken maken voor het gebruik van de ontheffing voor afschot van ganzen bij verjaagacties.

Tabel 5.24 De afschot van ganzen in 2008 binnen de 10 kilometerzone rondom Schiphol.

Jaar 2008	# afgeschoten ganzen
grauwe gans	3.309
verwilderde gedomesticeerde gans	101
hybride gans	5
rietgans	2
canadagans	56
nijlgans	461
kolgans	8
Totaal	3.942

In het kader van schadebestrijding aan gewassen worden in de beheerperiode schade voorkomende en beperkende handelingen verricht.

Openbare veiligheid (verkeersveiligheid)

Om de verkeersveiligheid te waarborgen zal de FBE in overleg met de Provincie en betreffende grondeigenaren zoals Rijkswaterstaat, Gemeenten, Prorail, de Waterbeheerders, Defensie en overige wegbeheerders waar zich problematiek met betrekking tot (dreigende) verkeersonveilige situaties voordoen nadere afspraken maken in de volgende prioriteit:

1. De inzet van werende middelen op bekende verkeersonveilige broedplaatsen waar nog geen paren zijn gearriveerd of waar nog niet gebroed wordt.
2. De inzet van verjaagacties op plaatsen waar broedparen gearriveerd zijn maar nog niet broeden, waar mogelijk ondersteund met afschot van de adulte vogels.
3. De inzet van nestbehandeling op plaatsen waar al gebroed wordt in samenhang met verjagen en vervolgens weren van adulte vogels of afschot van de adulte vogels waar mogelijk.
4. Het plaatsen van kuikenkerende rasters op plaatsen waar deze aanwezig zijn en de grondeigenaar de kuikens niet kan/wil doden.

5. Het vangen en doden van kuikens in geval dat de kuikens ingerasterd zijn met in een te beperkte voedselsituatie (bv. klaverbladen). Waar mogelijk worden tevens de adulte vogels gedood.

Bij de uitvoering van deze maatregelen kan de FBE adviseren over middelen en methodieken en gebruik maken van professionele bedrijven in faunabeheer. Omdat de beheermaatregelen per locatie specifiek maatwerk vragen is in dit plan, behoudens de genoemde prioriteit, geen verdere specifieke uitwerking opgenomen.

Schade aan fauna als gevolg van schade aan vegetatie

In gevallen waar sprake is van schade aan vegetaties met daardoor een significant negatief effect op instandhoudingdoelstellingen en/of aantoonbare negatieve invloed op het duurzaam behoud van rode lijstsoorten en/of weidevogels zal de FBE lokaal beoordelen welke beheermaatregel in die situatie het gewenste effect oplevert. De maatregelen zijn, met in acht neming van verontrusting van andere beschermde soorten, te onderscheiden in maatregelen voor voorkomen en bestrijding van schade door:

Broedende ganzen

1. De inzet van verjaagacties op plaatsen waar broedparen gearriveerd zijn maar nog niet broeden, waar mogelijk ondersteund met afschot van de adulte vogels.
2. De inzet van nestbehandeling op plaatsen waar al gebroed wordt in samenhang met verjagen en vervolgens weren van adulte vogels of afschot van de adulte vogels waar mogelijk.

Bij de uitvoering van de maatregelen kan de FBE de grondeigenaar/beheerder adviseren over werende middelen en methodieken voor verjaging met ondersteunend afschot en nestbehandeling.

Groepen met opgroeiende kuikens

1. De inzet van werende middelen op bekende schadegevoelige plaatsen (hierbij inbegrepen het plaatsen van kuikenkerende rasters ter bescherming van kwetsbare plaatsen die bereikbaar zijn voor ganzen met hun kuikens).
2. Het vangen en doden van kuikens in geval dat de werende middelen niet in redelijkheid zijn te treffen of niet het gewenste effect hebben op of in de directe nabijheid van plaatsen waar (dreigende) schade van de groepen en hun kuikens is.

Bij de uitvoering van de maatregelen kan de FBE de grondeigenaar/beheerder adviseren over middelen en methodieken. Indien wordt overgegaan tot vangen en doden zal verdere actie doorgaans worden uitbesteed aan professionele bedrijven in faunabeheer. Hierover worden nadere afspraken gemaakt met de provincie en eigenaren/beheerders van de betreffende schadegevoelige locaties. Omdat de beheermaatregelen per locatie specifiek maatwerk vragen is in dit plan, behoudens de genoemde prioriteit, geen specifieke uitwerking mogelijk.

Ruiende ganzen

1. De inzet van verjaagacties op plaatsen waar ganzen gearriveerd zijn maar nog niet ruien, waar mogelijk ondersteund met afschot van de vogels.
2. Het vangen en doden van ruiende vogels in geval dat de werende middelen en verjaagacties niet in redelijkheid zijn te treffen of niet het gewenste effect hebben op of in de directe nabijheid van plaatsen waar (dreigende) schade van de groepen ruiende ganzen is, dan wel wanneer de streefstand nog niet is bereikt.

Bij de uitvoering van de maatregelen kan de FBE de grondeigenaar/beheerder adviseren over werende middelen en methodieken en verjaging met ondersteunend afschot. Indien wordt overgegaan tot vangen en doden zal verder actie worden uitbesteed aan professionele bedrijven in faunabeheer. Hierover worden nadere afspraken gemaakt met de provincie en eigenaren/beheerders van de betreffende schadegevoelige locaties. Omdat de beheermaatregelen per locatie specifiek maatwerk vragen is in dit plan, behoudens de genoemde prioriteit, geen specifieke uitwerking mogelijk.

Schade aan gewas

In het kader van voorkomen en bestrijden van schade aan gewassen worden op basis van prioriteit de volgende beheermaatregelen ingezet:

1. Nestbehandeling van ganzen in broedgebieden ter voorkoming en bestrijding van schade (aantalregulatie) met in acht neming van eventuele significant negatieve invloeden op andere beschermde soorten door:

- a. intensieve nestbehandeling zowel van eerste als ook van vervolglegels, wordt de aanwas van ganzen gereduceerd. Het geheel verhinderen van aanwas zal in de praktijk niet mogelijk zijn vanwege de ontoegankelijkheid van bepaalde locaties;
 - b. dieren die al voor 1 april nestelgedrag vertonen worden gezien als overzomerende ganzen, waarbij de maatregelen worden toegepast.
2. Schadebestrijding door vangen en doden van kuikens in agrarisch gebied:
 - a. door het vangen en doden van kuikens in agrarisch gebied (schadegevoelige percelen in opgroeigebied) wordt schade direct beperkt en de aanwas van de populatie verder voorkomen;
 - b. bij de uitvoering van de maatregelen kan de FBE de grondeigenaar/ beheerder adviseren over methodieken. Indien wordt overgegaan tot vangen en doden zal de actie doorgaans worden uitbesteed aan professionele bedrijven in faunabeheer. Hierover worden nadere afspraken gemaakt met de Provincie en eigenaren/beheerders van de betreffende schadegevoelige locaties. Omdat de beheermaatregelen per locatie specifiek maatwerk vragen is in dit plan, behoudens de genoemde prioriteit, geen specifieke uitwerking mogelijk.
 3. Schadebestrijding door vangen en doden van ruiende vogels in agrarisch gebied:
 - a. door het vangen en doden van groepen ruiende vogels in agrarisch gebied (schadegevoelige percelen in ruigebied) wordt schade zowel direct als ook verder in het jaar op een efficiënte wijze beperkt;
 - b. bij de uitvoering van de maatregelen kan de FBE de grondeigenaar/ beheerder adviseren over methodieken. Indien wordt overgegaan tot vangen en doden zal verdere actie doorgaans worden uitbesteed aan professionele bedrijven in faunabeheer.
 4. Voorkomen en bestrijden van schade door verjagen, ondersteunend afschot en inperken van het aantal broedparen. Een efficiënte maatregel om de groei van de populatie te beperken en de populatie te verkleinen is het wegnemen van volwassen vogels voordat zij tot reproductie overgaan. Gezien de noodzaak om de populatie met diverse middelen te verkleinen zal deze maatregel worden toegepast.
 - a. door verjagen van ganzen met ondersteunend afschot wordt schade op schadegevoelige locaties zo veel mogelijk voorkomen en beperkt en treedt een sturend effect op van de ganzen naar natuurgebieden. De FBE stelt zich op het standpunt dat werende middelen, die immers geen positief effect hebben op de populatieregulatie, in dat opzicht niet gewenst zijn;
 - b. ter voorkoming en bestrijding van gewasschade wordt op WBE niveau een afschotquotum toegekend, dat vervalt wanneer de gewenste stand is bereikt of als dat eerder het geval is wanneer de schade tot aanvaardbaar niveau is terug gebracht.

Bij gebruikmaking van het geweer hoeven er tegelijkertijd geen andere akoestische middelen in werking te zijn. Het geweer kan dan als zodanig worden beschouwd.

In tabel 5.25 staat aangegeven in welke WBE gebieden in de laatste jaren belangrijke schade is aangericht.

Tabel 5.25 De WBE werkgebieden waar belangrijke schade is aangericht door overzomerende ganzen.

		aardappel	suikerbriet	v.g.g./ovakk	graszaad	granen	maïs	bloembollen
0076 Texel	grasland	aardappel	sui-kerbriet	v.g.g./ovakk	graszaad	granen	maïs	bloembollen
0079 Wijckermeer	grasland							
0088 Zeevang	grasland						maïs	
0096 Het Grootslag	grasland			v.g.g./ovakk				
0110 't Ouwe Land	grasland							
0168 Gooi & Vechtstreek	grasland					granen		
0242 De Dieën	grasland							
0243 Jachtraad v.d.Wieringermeer	grasland		sui-kerbriet		graszaad	granen		
0246 Amstelland	grasland					granen		
0260 Jacht & Fauna-beheer Waterland	grasland							
0263 De Purmer	grasland					granen	maïs	
0264 Oostzaan	grasland							
0266 Haarlemmer-meer	grasland					granen		
0273 Grootgeest-merambacht	grasland			v.g.g./ovakk		granen		
0277 Westerkogge-jagers	grasland				graszaad		maïs	
0278 Waterland e.o.	grasland							
0295 De Schermeer e.o.	grasland			v.g.g./ovakk	graszaad	granen	maïs	
0296 Uitgeest e.o.	grasland							
0297 Zaanstreek	grasland					granen		
0323 Beemster Jagersvereniging	grasland					granen		
0324 De Noordkop	grasland	aardappel	sui-kerbriet	v.g.g./ovakk	graszaad	granen		bloembollen
0337 Noorder-Koggenland e.o.	grasland			v.g.g./ovakk				
0340 Spaarnwoude								
0345 IJmeer & Vechtstreek	grasland							
0357 Banne, Wormer Jisp & Neck	grasland			v.g.g./ovakk			maïs	
0412 Noord-Kennemerland	grasland							
0448 Zuid-Kennemerland	grasland							

WBE werkgebieden met belangrijke schade aangericht door overzomerende ganzen > € 250,- is geel gemarkeerd. Het betreft hier schade registratie over de jaren 2004, 2005, 2006, en 2007.

(v.g.g. = vollegrondsgroente. ovakk = overige akkerbouw).

5.5.6 Effectiviteit van beheermaatregelen (art 10 lid k)

Vanaf april 2002, zijn door GS ontheffingen op grond van artikel 68 verleend. In verschillende ontheffingen in 2003 en daarna is opgenomen dat gedurende het broedseizoen eieren mogen worden geraapt en nesten vernietigd. In de afgelopen beheerperiode zijn alle voorgenomen

maatregelen geheel of gedeeltelijk niet uitgevoerd als gevolg van het schorsen van ontheffingen.

Tabel 5.26 Het gebruik van de ontheffing voor overzomerende ganzen in 2005-2008.

Overzomerende ganzen	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september
2005	Regulier gebruik ontheffing spoor 1 en spoor 2	Regulier gebruik ontheffing spoor 1 en spoor 2	Regulier gebruik ontheffing spoor 1 en spoor 2	Regulier gebruik ontheffing spoor 1 en spoor 2	Regulier gebruik ontheffing spoor 1 en spoor 2	Alleen verjagen met ondersteunend afschot	Alleen verjagen met ondersteunend afschot
2006	Geen afschot van grauwe ganzen / geen nesten/eieren verwijderen	Geen afschot van grauwe ganzen / geen nesten/eieren verwijderen	Geen afschot van grauwe ganzen / geen nesten/eieren verwijderen	Geen afschot van grauwe ganzen / geen nesten/eieren verwijderen	Geen afschot van grauwe ganzen / geen nesten/eieren verwijderen	Geen afschot van grauwe ganzen / geen nesten/eieren verwijderen	Alleen verjagen met ondersteunend afschot
2007	Geen afschot van grauwe ganzen / geen nesten/eieren verwijderen	Regulier gebruik ontheffing spoor 1 en spoor 2	Geen afschot van grauwe ganzen / geen nesten/eieren verwijderen	Alleen verjagen met ondersteunend afschot	Alleen verjagen met ondersteunend afschot	Alleen verjagen met ondersteunend afschot	Alleen verjagen met ondersteunend afschot
2008	Geen afschot van grauwe ganzen / geen nesten/eieren verwijderen	Regulier gebruik ontheffing spoor 1 en spoor 2	Regulier gebruik ontheffing spoor 1 en spoor 2	Alleen verjagen met ondersteunend afschot	Alleen verjagen met ondersteunend afschot	Alleen verjagen met ondersteunend afschot	Alleen verjagen met ondersteunend afschot

Regulier gebruik ontheffing spoor 1 en spoor 2

Alleen verjagen met ondersteunend afschot

Geen afschot van grauwe ganzen / geen nesten/eieren verwijderen

In de navolgende tabel staat een samenvatting van de resultaten van het gebruik van de ontheffingen.

Tabel 5.27 Afschot van overzomerende ganzen op basis van de ontheffing.

Overzomerende ganzen	Afschot quotum	Afschot grauwe gans	Afschot kolgans	Afschot brand gans	Afschot canadese gans	Afschot verwilderde gans	Afschot nijlgans	nesten	eieren
2005	10.000	5.429	34	175	743	458	508	6.265	34.985
2006	NVT	741	-	-	195	2.458	1.902	-	-
2007	NVT	6.394	45	142	819	977	3.791	2.989	16.739
*2008		15.198	76	164	675	821	2.262	7.122	43.228

*Waarvan 4461 gevangen en gedood op Texel

*Waarvan in het kader van vliegveiligheid 3309 grauwe ganzen, 5 hybride ganzen, 101 boerenganzen, 8 kolgans, 56 Canadese ganzen, 461 nijlganzen en 2 rietganzen zijn gedood.

*Waarvan in het kader van vliegveiligheid, 1229 grauwe ganzennesten, en 128 nesten van overige ganssoorten zijn verontrust en daarvan zijn tezamen 7973 eieren behandeld.

De uitvoering van het Faunabeheerplan overzomerende ganzen heeft niet gefunctioneerd op de manier zoals de FBE voor ogen had. Gebrek aan continuïteit door schorsende werking als gevolg van gerechtelijke uitspraken en de korte tijd die gemoeid is met het seizoen van overzomerende ganzen in combinatie met het achterwege blijven van inspanning om ontheffing juridisch te verbeteren hebben ertoe geleid dat het plan niet kon worden uitgevoerd. Als gevolg hiervan is de omvang van schade aangericht door de ganzen, en ook de populaties grauwe ganzen zorgelijk groot geworden.

Door het weren van ganzen op plaatsen waar ze niet gewenst zijn, het terugdringen van de broedvogelstand en de aanwas van de populaties door nestbehandeling, verder verhinderen van de aanwas door vangen en doden van de kuikens in agrarisch gebied, het vangen en doden van groepen ruiende ganzen in agrarisch gebied, het intensief verjagen van ganzen met ondersteunend afschot op schadegevoelige percelen verwacht de FBE dat de doelstellingen zoals genoemd in deze paragraaf behaald worden.

5.5.7 Uitvoering beheermaatregelen (art 10 lid I ged.)

De uitvoering van het ganzenbeheer zal gedurende de beheerperiode op de volgende wijze plaatsvinden:

Organisatie en uitvoering

1. De houder van de ontheffingen is de FBE;
2. De uitvoering van de beheermaatregelen wordt gecoördineerd door de secretaris van de FBE;
3. De FBE stelt voor verslaglegging van gegevens en beheermaatregelen kwalitatieve en uniforme formulieren ter beschikking;
4. De secretaris van de FBE adviseert grondgebruikers bij de uitvoering van schadevoorkomende en beperkende maatregelen, middelen en methodieken;
5. De machtiginghouder WBE en terreinbeherende organisatie is verantwoordelijk voor de verslaglegging van de uitgevoerde beheermaatregelen, de FBE is verantwoordelijk voor het aanleveren van de verslaglegging aan Gedeputeerde Staten van de Provincie.

De secretaris van de FBE zal het gebruik van de ontheffing voor afschot op basis van deze gegevens toestaan aan de grondgebruiker met een afschrift aan de handhaver (door de Provincie aangewezen ambtenaren).

5.5.8 Monitoren van beheermaatregelen (art 10 lid I ged.)

(zie hoofdstuk 6)

5.6 Knobbelzwaan

5.6.1 Algemeen (Art 10 lid c)

Bij beheer van de populatie knobbelzwanen is het van belang dat de vogels voldoende leefgebied tot hun beschikking hebben. De problematiek ligt vooral in het aanrichten van schade aan gewassen waarbij belangen van grondgebruikers worden geschaad. Knobbelzwanen komen in het najaar van de grote wateren zoals de randmeren (ook uit andere provincies) naar het cultuurland van Noord-Holland.

Knobbelzwaan: Bron nwwa

In deze paragraaf is een overzicht gegeven van het voorkomen van knobbelzwanen in Noord-Holland, met als referentie de populatie waarvan zij deel uitmaken. Vervolgens wordt ingegaan op de belangrijke schade die ontstaat bij grondgebruikers door vraat, vertrapping en bemesting van schadegevoelige gewassen. Voorts wordt beschreven welke beheermaatregelen de FBE in het kader van schadebestrijding in de beheerperiode wil inzetten aansluitend bij het beleid van de provincie en het Faunafonds.

5.6.2 Voorkomen en leefgebied

Voorkomen

De knobbelzwanen in Nederland maken deel uit van een populatie die in hoofdzaak zijn oorsprong vindt in gehouden exemplaren. Eind veertiger jaren ontstond een vrij levende populatie knobbelzwanen rond het Zwarte meer. De totale noordwest Europese populatie waarvan de Nederlandse vogels deel uitmaken is redelijk stabiel en omvat circa 250.000 exemplaren (*SOVON watervogelrapportage 2005*). In de winterperiode verblijven in Nederland tot maxima van 30.000 vogels. Het aantal broedvogels in Noord-Holland neemt toe, parallel aan de Nederlandse trend. In Noord-Holland zijn de Vechtplassen en Waterland gebieden met hoge concentraties knobbelzwanen.

Verspreiding gedurende het jaar

Na het broedseizoen zijn er in augustus alleen paartjes met jongen in graslanden. In de eerste week van september keren er in diverse graslandgebieden groepen terug. Deze vogels hebben in juni, juli en augustus langs de randen van zoetwatermeren en kanalen, zoals op het IJsselmeer en Noordzeekanaal hun veren geruid. Half oktober zijn in alle gebieden de knobbelzwanen weer terug in de graslanden in Noord-Holland. Er is nog enige stijging tot begin november, maar vlak daarna zijn de aantallen op het niveau van januari. Eind januari splitsen de potentiële broedvogels zich af van de aanwezige groepen en beginnen de territoriumhouders met verjaagacties. De sub-dulten blijven over en blijven in de periode tot eind mei in variabele aantallen en op verschillende locaties aanwezig op de graslanden. De snelheid waarmee het aantal sub-adulte vogels afneemt na april hangt waarschijnlijk samen met de snelheid waarmee voedsel beschikbaar komt langs de zoete meren en kanalen.

In mei zijn ongeveer nog 20 tot 30% van de aantallen sub-adulte vogels aanwezig van de aantallen die in maart aanwezig zijn. De grootste groepen verblijven in mei nog langs delen van de IJsselmeerkust (*SOVON, D. Tanger*).

Aantallen

Landelijk laat de populatie knobbelzwanen een groeiende trend zien (SOVON 2007). Dit is onder meer geconstateerd in het IJsselmeergebied (SOVON, 2008). Het landelijk aantal broedparen wordt van de afgelopen jaren geschat op 6.000.

De WBE's verrichten tellingen binnen de WBE grenzen. De resultaten van de midwinter- en voorjaartellingen van de knobbelzwanen in het buitengebied van Noord-Holland op WBE niveau zijn weergegeven in 5.28.

Tabel 5.28 De midwinter en voorjaartellingen van knobbelzwanen in 2006-2008.

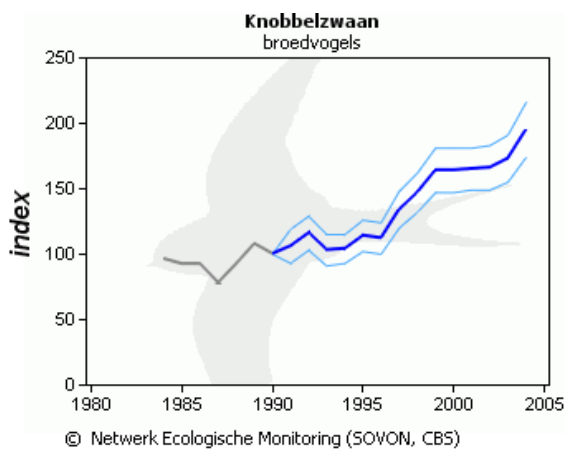
	januari	april
2006	5.872	4.647
2007	5.922	5.009
2008	6.752	5.278

SOVON verricht tellingen in telgebieden. De telgebieden liggen in voor knobbelzwanen representatief gebied. In "Watervogels in Nederland 2005/2006" zijn de aantallen in tabel 5.29 weergegeven.

Tabel 5.29 De aantallen knobbelzwanen in de maanden oktober-maand, periode 2001/2000 t/m 2005/2006.

	oktober	november	december	januari	februari	maart
2001/2002	2.089	2.228	2.283	3.862	2.672	2.814
2002/2003	2.148	2.768	2.312	3.876	2.431	1.499
2003/2004	2.418	2.570	2.796	4.018	2.421	2.557
2004/2005	2.222	2.378	2.819	4.173	2.926	2.469
2005/2006	1.853	2.130	2.285	3.716	2.269	1.884

In de zomer (ruiperiode) en najaar bevinden zich grote aantallen knobbelzwanen op de Noord-Hollandse meren en kanalen zoals het IJsselmeer en Noordzeekanaal (SOVON).

Figuur 5.8 De aantallen broedvogels knobbelzwaan in Nederland.

In Noord-Holland broeden jaarlijks naar schatting meerdere honderden exemplaren. In 2005 zijn (voornamelijk in Westfriesland) in Noord-Holland de eieren van 407 nesten behandeld. De relatieve dichtheid van broedvogels in Noord-Holland neemt toe en is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde.

Leefgebied

Het leefgebied van de knobbelzwaan in Noord-Holland is seizoensgebonden. De knobbelzwanen broeden hoofdzakelijk langs watergangen in agrarisch gebied verspreid in geheel Noord-Holland met de grootste concentraties langs de oevers van het IJsselmeer en Markermeer (Oost-Waterland en Noorderkoggenland) tot het midden van Noord-Holland. De broedparen foerageren gedurende de broedperiode hoofdzakelijk in de watergangen en op de landbouwpercelen. In de periode dat de knobbelzwanenkuikens opgroeien, blijven de vogels in de omgeving van de nesten, waarbij het foerageergebied in omvang toeneemt. Voor de ruiperiode trekken de knobbelzwanen naar de zoete meren en kanalen. In de herfst trekken de knobbelzwanen

weer de polders in om daar gedurende de winterperiode op de landbouwpercelen (grasland) te foerageren. Het is op basis van individuele waarnemingen van pootringen van dode vogels aannemelijk dat ook knobbelzwanen uit omliggende provincies naar Noord-Holland trekken in de herfst. Nader onderzoek zal moeten uitwijzen om welke aantallen dit gaat.

Bron: SOVON watervogelrapportage 2005

5.6.3 Provinciaal beleid

De provincie hanteert in haar beleid de volgende uitgangspunten en regels:

- GS van Noord-Holland staan grondgebruikers toe om ter voorkoming van schade door knobbelzwanen aan de landbouw de dieren opzettelijk te verontrusten;
- op basis van het faunabeheerplan wordt ontheffing verleend voor het rapen en schud-den van eieren, vangen en doden van knobbelzwanen;
- verstoring van knobbelzwanen die zich ophouden in groepen kleine zwanen en wilde zwanen is niet toegestaan.

5.6.4 Doelstelling beheer (Art 10 lid d en e)

Op basis van het bovenstaande heeft de FBE de beheerdoelstellingen geformuleerd. Primair gaat het om het terugdringen en op een acceptabel niveau houden van de schade aan gewassen door knobbelzwanen. De FBE meent dat een schadebedrag dat de € 15.000,- niet te boven gaat aanvaardbaar is. De FBE stemt de beheermaatregelen af op het bereiken van deze schadeomvang. Dit kan bereikt worden door in te grijpen in de populatie knobbelzwanen.

Er is niet altijd een lineair verband tussen de (groei van de) populatie en de (toenemende) schade. De schade is immers van meer factoren afhankelijk zoals gewas, grondsoort en weersgesteldheid. Het is echter wel duidelijk dat vermindering van schade slechts kan worden bereikt, wanneer er ook een reductie van het aantal dieren plaatsvindt. Daarbij is tevens een voortdurende aandacht nodig om de reproductie, die niet door de foerageerruimte wordt belemmerd, laag te houden.

In het Natura2000 doelendocument zijn geen doelen gesteld voor knobbelzwanen. Het is dus wel nodig om een doel te stellen, waarbij de gunstige staat van instandhouding niet in het gedrang komt. Wanneer wordt uitgegaan van een aantal van 1.000 vogels in het voorjaar in Noord-Holland blijft de populatie een levensvatbare component van het leefgebied. Het leefgebied en het habitat worden niet in omvang aangetast.

Als dit aantal aanwezig is, is er ook geen sprake van aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De FBE hanteert hierom een voorjaarsstand van 1.000 vogels als de gewenste stand. Wanneer echter blijkt dat de gewenste vermindering van de schade al wordt bereikt bij een hogere stand, dan vervalt de noodzaak om tot verdere regulatie over te gaan en wordt de uitvoering hierop aangepast.

De FBE richt het beheer op het voorkomen en bestrijden van schade aan gewassen: in dit kader heeft het beheer tot doel de populatie knobbelzwanen en sub-adulte knobbelzwanen zo veel mogelijk af te stemmen op de belangen van grondgebruikers.

Op basis hiervan komt de FBE tot de volgende uitgangspunten:

- er zijn foerageergebieden voor ganzen en smienten aangewezen waarbinnen ook knobbelzwanen enige bescherming genieten. Binnen deze gebieden is schadebestrijding conform het Beleidskader mogelijk;
- buiten de aangewezen foerageergebieden is in het kader van een Faunabeheerplan verjaging van knobbelzwanen in de periode 1 oktober tot 1 april, rekening houdend met het Beleidskader, indien nodig ondersteund met afschot noodzakelijk;
- groepen knobbelzwanen en vliegvlugge jonge zwanen dienen in de periode 1 april tot 1 oktober te worden verjaagd, indien nodig met ondersteunend afschot;
- verstoring van knobbelzwanen die zich ophouden in groepen kleine- en wilde zwanen is niet toegestaan;
- indien het noodzakelijk blijkt in het kader van de veiligheid van het luchtverkeer zal de FBE op basis van een op voorhand te verlenen ontheffing door de provincie en na melding van Schiphol of Verkeer en Waterstaat op hun verzoek overgaan tot het verjagen van de betreffende dieren met gebruik van ondersteunend afschot.

Belangen van grondgebruikers

In de afgelopen beheerperiode werd door het Faunafonds voorzien in een financiële tegemoetkoming aan bedrijven waar belangrijke schade aan gewassen was opgetreden veroorzaakt door knobbelzwanen. De getaxeerde schade is vooral veroorzaakt door knobbelzwanen en groepen knobbelzwanen in de periode 1 maart tot 1 juni. Territoriumhoudende knobbelzwanen en hun nog niet vliegvlugge jongen veroorzaken beperkte schade aan gewassen. Groepen knobbelzwanen in de periode 1 augustus tot 1 oktober veroorzaken beperktere schade ten opzichte van het voorjaar maar kunnen wel aanzienlijke schade veroorzaken.

De getaxeerde landbouwschade veroorzaakt door knobbelzwanen betreft vrijwel volledig schade aan grasgewas. Daarnaast is in beperkte mate belangrijke schade aangericht aan ingezaaid gras (€ 785,-) De getaxeerde schade in de periode 2002 tot en met 2007 staat in tabel 5.30.

Tabel 5.30 De getaxeerde schade in de periode 2002/2007 door de knobbelzwaan.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Meldingen	237	174	98	65	87	59
Totaal Faunafonds	€ 89.877	€ 48.747	€ 29.903	€ 16.702	€ 30.834	€ 35.618

De verspreiding van de schade is door de gehele provincie.

Bij niet ingrijpen is de verwachting dat de schade de komende beheerperiode zal toenemen door de populatie knobbelzwanen in de genoemde leefgebieden in Noord-Holland. De omvang van de toename is vooral afhankelijk van de eventuele verdere groei van de populatie en de lengte en strengheid van de winters. De verwachting is tevens dat de landbouwschade in de periode 1 maart tot 1 juni gedurende de beheerperiode fors toe zal nemen indien niet wordt ingegrepen.

5.6.5 Beheermaatregelen (Art 10 lid g)

Ter voorkoming en beperking van schade aan gewassen worden in de beheerperiode in de volgende maatregelen genomen:

- verjagen met ondersteunend afschot bij (dreigende) schade;
- nestbehandeling;
- inzet van werende middelen, conform de voorschriften van het Faunafonds;
- vangacties;
- afschot op basis van quota.

Als eerste wordt gekeken naar die WBE werkgebieden die in het verleden zijn geconfronteerd met gewasschade, veroorzaakt door knobbelzwanen. In deze gebieden zullen de maatregelen getroffen worden.

Tabel 5.31 De WBE's waar in het verleden)2004/2007' schade werd aangericht door de knobbelzwaan.

WBE nummer en naam	grasland	Ingezaaid gras	graan	graszaad
0076 Texel	GRASLAND			
0079 Wijckermeer	GRASLAND			
0088 Zeevang	GRASLAND			
0096 Het Grootslag	GRASLAND		GRAAN	
0110 't Ouwe Land	GRASLAND			
0168 Gooi & Vechtstreek	GRASLAND			
0242 De Dieën	GRASLAND			
0243 Jachtraad v.d.Wieringermeer				
0246 Amstelland	GRASLAND			
0260 Jacht & Faunabeheer Waterland	GRASLAND			
0263 De Purmer	GRASLAND			
0264 Oostzaan	GRASLAND			
0266 Haarlemmer-meer	GRASLAND			
0273 Grootgeest-merambacht	GRASLAND		GRAAN	
0277 Westerkogge-jagers	GRASLAND			
0278 Waterland e.o.	GRASLAND			
0295 De Schermeer e.o.	GRASLAND			
0296 Uitgeest e.o.	GRASLAND			
0297 Zaanstreek e.o.	GRASLAND			
0323 Beemster Jagersvereniging	GRASLAND	Ingezaaid GRAS	GRAAN	
0324 De Noordkop	GRASLAND			
0337 Noorder-Koggenland e.o.	GRASLAND		GRAAN	GRASZAAD
0340 Spaarnwoude	GRASLAND			
0345 IJmeer & Vechtstreek	GRASLAND			
0357 Banne, Wormer Jisp & Neck	GRASLAND			
0412 Noord-Kennemerland	GRASLAND			
0448 Zuid-Kennemerland				
0168 Noorderpark	GRASLAND			

WBE werkgebieden waar in de jaren 2004 t/m 2007 belangrijke schade werd aangericht door knobbelzwanen. > € 250 is geel gemarkeerd.

Groen gemarkeerd betekent geen of < € 250 schade.

Het wegnemen van een aantal volwassen dieren vermindert de populatieomvang. Het is effectief om de volwassen dieren, voordat zij aan het broeden beginnen, uit de populatie te verwijderen. Afschot is daarvoor het meest effectief. Ook wordt schade beperkt door het verminderen van de reproductie. Dit gebeurt door het behandelen van de eieren zodat deze niet uitkomen. In het algemeen is dit een arbeidsintensieve aanpak, waarbij het effect beperkt is omdat er vervolgepsel kan worden geproduceerd. Niettemin zijn deze handelingen in diverse situaties uit te voeren. Het vangen van niet vliegvlugge en ruiende vogels kan in een aantal situaties een bijdrage leveren aan de regulatie van de populatie.

Voor de WBE gebieden waar schade werd aangericht en dreigt en waar aanwezige aantallen knobbelzwanen boven de gewenste aantallen zijn zal de FBE jaarlijks een afschotquotum vaststellen. Criteria voor de grootte hiervan zijn:

- de schadeomvang binnen het WBE gebied;
- de aantallen knobbelzwanen die gedurende de schadegevoelige periode binnen het WBE werkgebied verblijven.

Wanneer de schade tot het gewenste niveau is teruggebracht, wordt geen quotum toegekend, ongeacht de populatieomvang. Wanneer de gewenste stand is bereikt wordt eveneens geen quotum toegekend, ongeacht het schadeniveau. Er is dan immers mogelijk sprake van aantasting van de gunstige staat van instandhouding van de soort.

Wanneer schade dreigt of wordt aangericht aan gewassen, zal in aanvulling op de door de provincie verlangde toepassing van werende middelen, ter ondersteuning hiervan afschot plaatsvinden. In het algemeen is in dergelijke situaties het afschot van een gering aantal dieren voldoende. Het maximum aantal per verjaagactie te doden dieren zal in de machtiging worden aangegeven. Naast de maatregelen om schade aan de landbouw te voorkomen is het in een (gering) aantal gevallen nodig om maatregelen te treffen wanneer er sprake is van problemen met de openbare veiligheid en met de veiligheid van het luchtverkeer.

5.6.6 Plaats en periode inzet beheermaatregelen (Art 10 lid j)

In het voorjaar wordt de meeste schade aangericht. De maatregelen zullen in belangrijke mate ook dan worden getroffen. Doorgaans is de najaarschade minder omvangrijk. Met de jaarlijks gepubliceerde cijfers van het Faunafonds is een goede beoordeling te maken van tijd, plaats en intensiteit van de maatregelen.

De FBE hanteert het volgende uitgangspunt.

- Periode 1 oktober tot 1 april

Ten behoeve van de landbouw maar buiten de foerageergebieden voor ganzen en smienten en akkerbouwpercelen binnen deze gebieden waar belangrijke schade kan ontstaan die niet voor vergoeding, conform het Beleidskader Faunabeheer overwinterende ganzen en smienten van het Faunafonds in aanmerking komt zullen de genoemde beheermaatregelen verjaging en afschot worden ingezet.

- Periode 1 april tot 1 oktober

Op alle landbouwpercelen waar belangrijke schade kan ontstaan zullen, met inachtneming van de uitgangspunten als genoemd in paragraaf 5.6.4, de genoemde beheermaatregelen verjaging en afschot worden ingezet.

Hiermee wordt invulling gegeven aan het belang van grondgebruikers ter voorkoming en bestrijding van schade en het sturend effect van de beheermaatregelen optimaal benut.

De beheermaatregel ondersteunend afschot wordt onder de volgende voorwaarden ingezet:

- afschot voornamelijk ter voorkoming van landbouwschade;
- afschot van knobbelzwanen mag alleen dan plaatsvinden indien er geen sprake is van vermenging met (groepen) kleine- en wilde zwanen;
- afschot in foerageergebieden mag na 12 uur, wanneer een afstand van minstens 500 meter tot foeragerende ganzen in acht wordt genomen. Hiermee wordt verstoring voorkomen;
- afschot in Natura2000 gebieden mag alleen dan wanneer er geen sprake is van een significant negatief effect op de kwalificerende soorten.

Periode van inzet van beheermaatregelen

De beheermaatregelen verjaging van de knobbelzwanen met visuele en akoestische middelen en regelmatige verontrusting wordt ingezet tussen zonsopkomst en zonsondergang.

De beheermaatregel ondersteunend afschot wordt ingezet tussen zonsopkomst en zonsondergang.

5.6.7 Effectiviteit van beheermaatregelen (Art 10 lid k)

De uitgevoerde beheermaatregelen staan vermeld in tabel 5.32 in de periode 2002 tot 2007.

Tabel 5.32 De uitgevoerde beheermaatregelen voor de knobbelzwaan in de periode 2002/2007.

Knobbelzwaan	Afschot quotum	Aantal behandelde nesten	Aantal behandelde eieren	Gedode juveniele	Gedode adulte
Totaal 2005	1250	407	1963	1829	600
Totaal 2006	NVT	-	-	431	405
Totaal 2007	*168 broedparen	221	998	507	805
Totaal 2008	nvt	2	0	142	201

Na 2005 is de schade toegenomen. Naar verwachting is de oorzaak hiervoor de stagnerende reguliere ontheffing en de daarmee samenhangende verandering in uitvoering van het beheer (met name de discontinuïteit ontmoedigt de uitvoerders). Tevens is in 2005 het aantal gedode

sub-adulte knobbelzwanen, die de hoogste risicofactor zijn voor schade, beduidend hoger. De FBE zal voor de komende beheerperiode de uitvoerders stimuleren om met name in het voorjaar intensief de sub-adulte knobbelzwanen te verjagen met ondersteunend afschot.

Tabel 5.33 Het gebruik van de ontheffing voor de knobbelzwaan in 2005-2008.

Maanden van het jaar	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec
2005	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
2006	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
2007	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
2008	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

- Regulier gebruik ontheffing spoor 1 en spoor 2
- Alleen verjagen met ondersteunend afschot
- Geen afschot van knobbelzwanen / geen nesten/eieren verwijderen

In de beheerperiode zullen de gekozen beheermaatregelen op grond van de ervaringen uit de afgelopen beheerperiode voldoende effect op kunnen leveren. Met name als de beheermaatregelen voor sub-adulte groepen intensief en consequent worden doorgevoerd. Het duurzaam behoud van de populatie knobbelzwanen zal niet in gevaar gebracht worden door de beheermaatregel afschot. Dit op basis van de aantallen afschot en de totale deelpopulatie in Noord-Holland als onderdeel van de populatie in Nederland en de metapopulatie van Noordwest Europa.

5.6.8 Uitvoering beheermaatregelen (Art 10 lid I ged.)

De uitvoering van het knobbelzwanenbeheer zal gedurende de beheerperiode op de volgende wijze plaatsvinden:

Organisatie

1. De houder van de ontheffing is de FBE;
2. De uitvoering van de beheermaatregelen wordt gecoördineerd door de secretaris van de FBE in overleg met de secretarissen van de WBE's;
3. De FBE stelt voor verslaglegging van gegevens en beheermaatregelen kwalitatieve en uniforme formulieren ter beschikking;
4. De secretaris van de FBE adviseert (met het Faunafonds) grondgebruikers bij de uitvoering van schadevoorkomende maatregelen;
5. De secretaris van de WBE is verantwoordelijk voor de verslaglegging van de uitgevoerde beheermaatregelen, de FBE is verantwoordelijk voor het aanleveren van de verslaglegging aan Gedeputeerde Staten van de Provincie.

Uitvoering

Voor de uitvoering van de beheermaatregelen ter voorkoming van schade aan gewassen is de grondgebruiker verantwoordelijk voor de inzet van preventieve middelen.

De secretaris van de FBE zal de ontheffing voor afschot op basis van de beoordeling van de aanvraag doorschrijven aan de aanvrager met een afschrift naar de hiervoor door de Provincie aangewezen afdeling.

Er mag alleen dan van de beheermaatregel afschot gebruik worden gemaakt indien de inzet van twee werende maatregelen onvoldoende is gebleken. Voor de deugdelijke inzet en toepassing van werende maatregelen wordt verwezen naar het Handboek Faunaschade van het Faunafonds. Voor maatregelen ten behoeve van het behalen van een afschotquotum hoeven geen werende en verjagende middelen te worden ingezet. Tevens kan op verzoek de secretaris van de FBE de grondgebruiker adviseren over de inzet van werende maatregelen.

5.6.9 Monitoren van beheermaatregelen (Art 10 lid I ged.) (zie hoofdstuk 6)

5.7 Vos

5.7.1 Algemeen (Art 10 lid c)

Vanaf april 2006 mogen grondgebruikers en jagers op grond van een landelijke vrijstelling vossen doden ter voorkoming van belangrijke landbouwschade en/of schade aan fauna. Deze vrijstelling is van kracht tussen zonsopkomst en zonsondergang. In het kader van deze vrijstelling kan schade aan fauna weliswaar worden beperkt, maar aangezien landelijke coördinatie ontbreekt, stelt de FBE zich tot taak het beperken van schade door de vos planmatig, gecoördineerd, efficiënt en effectief aan te pakken. Met een dergelijke aanpak kan de schade, daar waar die wordt toegebracht, worden verminderd of voorkomen, terwijl tegelijkertijd de gunstige staat van instandhouding van de vos niet in het gedrang komt. Met het oog daarop heeft de FBE dit beheerplan vos geschreven. Naast de schade aan de fauna, wordt in dit plan ook ingegaan op andere vormen van schade.

Vos, bron IPC Groene Ruimte

5.7.2 Voorkomen

De vos is algemeen voorkomend in de gehele provincie. Behalve in de bos-, heide- en duingebieden komen vossen ook (sinds begin jaren negentig van de vorige eeuw) voor in droogmakerijen, zoals kleipolders en in het veenweidegebied. Hierbij gebruikt de vos struweel, bosjes, overjarig rietland, riethopen, ruimten onder stallen en gebouwen, e.d. om jongen te werpen en groot te brengen. Verrommeling van het buitengebied biedt ook gunstige leefomstandigheden (voortplanting) voor de vos. Daarnaast wordt de vos in toenemende mate in stedelijk gebied aangetroffen. De nachtelijke leefwijze van de vos maakt het moeilijk om de grootte van de populatie in beeld te krijgen. Deze leefwijze is ook een probleem gebleken bij het, nauwkeurig bepalen van de aangerichte schade. Sinds 2004 is door het uitvoeren van het FBP en de predatiemonitoring van de ANV "Water, Land & Dijken" inzicht verkregen. De relatieve dichtheid van de vossenpopulatie, zoals die uit de gegevens naar voren komt, is aangegeven op kaart (bijlage 2) Er zijn geen aanwijzingen dat de uitbreiding van het areaal is gestopt.

5.7.3 Leefwijze

Een belangrijke periode met betrekking tot activiteiten van vossen vangt eind januari aan wanneer de voortplantingsperiode begint. Daarna zijn de vossen in toenemende mate actief in de maand mei, wanneer de voedselbehoefte van de jongen groter wordt. De jongen van de vos blijven, bij voldoende voedselaanbod in het algemeen in het geboortegebied. Wanneer dit aanbod minder wordt verplaatsen zij zich. Een afstand van 4-6 km. vanaf de geboorteplaats wordt doorgaans niet overschreden. Vossen hebben een ruime voedselkeus. Zo eten ze naast dieren ook plantaardig voedsel als bessen en vruchten. In het voorjaar wordt vooral dierlijk voedsel opgenomen. De vos is wat betreft zijn voedselvoorkeur als opportunist te kenschetsen. Rijke voedselbronnen worden benut en er wordt gemakkelijk overgeschakeld op ander beschikbaar voedsel.

5.7.4 Provinciaal Beleid

De provincie hanteert in haar beleid de volgende uitgangspunten en regels:

Faunabeheerplan 2009-2013

- Voor het doden van de vos is, in aanvulling op de landelijke vrijstelling, ontheffing vereist voor:
 - gebruik van het geweer en kunstmatige lichtbron tussen zonsondergang en zonsopkomst;
 - gebruik van aardhonden tussen 1 maart en 1 september.
- GS kunnen ontheffing verlenen voor het voorkomen en bestrijden van schade veroorzaakt door vossen aan zowel bedrijfsmatig als niet bedrijfsmatig gehouden vee. In beginsel wordt het deugdelijk afsluiten van de verblijfplaatsen van vee door de eigenaar als andere bevredigende oplossing beschouwd.
- GS zijn van mening dat predatie een natuurlijk verschijnsel is met een eigen dynamiek. Deze dynamiek is echter verstoord door kleinschaligheid van de Nederlandse natuur en de aanwezigheid van afval als alternatieve voedselbron. Toch is dit belang in de wet opgenomen als grondslag voor ontheffingverlening en wel voor situaties waarin (volgens de memorie van antwoord) door predatie van een prooi soort “minder exemplaren dan wenselijk” aanwezig (dreigen te) zijn, met als extreem geval het in een terrein of zelfs landelijk uitgeroeid worden van de populatie.
- De wenselijkheid om in te grijpen in de populatie vossen wordt bepaald door het natuurdoel dat binnen een gebied geldt en de daaraan gekoppelde beheerstrategie. Deze aspecten spelen daarom een belangrijke rol bij de afweging van GS of een gevraagde ontheffing al dan niet verleend wordt. Ingrijpen ten gunste van afzonderlijke soorten ligt in de gebieden duinstreek onder Camperduin, en delen van Gooi- en Vechtstreek (procesnatuur) minder voor de hand dan in de overige gebieden in Noord-Holland (zie bijlage 4).
- In Noord-Holland spitst de discussie zich toe op mogelijke effecten van predatie door de vos op (weide)vogels die op de grond broeden. De vossenstand is de laatste jaren in Noord-Holland flink toegenomen. De vos heeft zich in heel Noord-Holland gevestigd, ook in open en waterrijke weidegebieden. Een toenemend voedselaanbod en het verdwijnen van natuurlijke barrières als gevolg van menselijk handelen (ontwatering, ontsluiting) hebben daaraan zeker bijgedragen. Hierdoor is de predatie van grondbroeders (weidevogels en moerasvogels) toegenomen en komen natuurdoelstellingen voor weidevogels en moerasvogels in gevaar.

GS kunnen ontheffing verlenen voor het voorkomen en bestrijden van schade veroorzaakt door vossen op sportvelden en/of industrieterreinen en aan infrastructuur.

5.7.5 Doelstelling beheer (art 10 lid d, e en f)

In het provinciaal beleidsplan wordt vooral ingegaan op de effecten van de predatie en de wens om deze terug te dringen in die gebieden waar kwetsbare grondbroeders voorkomen. Andere schade wordt in de marge meegenomen. De FBE sluit zich aan bij het provinciaal beleid en richt het beheer primair op zo veel mogelijk voorkomen en beperken van schade aan grondbroeders (weidevogels en moerasvogels). Daarbij dient de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in het gedrang te komen.

Van een gunstige staat van instandhouding kan worden gesproken wanneer de betrokken soort nog steeds een levensvatbare component is van de habitat waarin hij van nature voorkomt en dat vermoedelijk op lange termijn zal blijven. Omdat de stand van de vos moeilijk is te bepalen, heeft de FBE hieraan speciale aandacht besteed. In opdracht van het bestuur is een onderzoek uitgevoerd: “Duurzaamheidberekening vos in Noord Holland” (Terra Salica 2006). In het onderzoek is het effect van schadebestrijding met alle maatregelen die kunnen worden ingezet door gerekend op de vossenpopulatie. De conclusie is dat de gunstige staat van instandhouding niet in het gedrang komt.

De Speciale Beschermingszones in het kader van Natura2000 vallen, evenals het merendeel van de gebieden die onder de werking van de Natuurbeschermingswet zijn gebracht, binnen de contouren van de op de maatregelenkaart aangegeven gebieden. De beheershandelingen mogen dus geen significante aantasting, zoals omschreven in de Habitatrichtlijn en de Natuurbeschermingswet tot gevolg hebben. Het begrip significant moet in kwalitatieve zin worden uitgelegd, dat wil zeggen dat het moet gaan om gevolgen die in negatieve zin van betekenis zijn in het licht van de beschermingsdoelstellingen van de Habitat- of Vogelrichtlijn.

Dit impliceert dat het om gevolgen moet gaan die in negatieve zin van betekenis zijn voor de instandhouding van de desbetreffende diersoorten en hun leefgebieden. In de gerechtelijke procedure hieromtrent kwam de rechter tot de conclusie dat de instandhoudingsdoelen van de

speciale beschermingszones niet in het gedrang komen door populatieregulerende maatregelen voor de vos.

De FBE komt dan ook tot de conclusie dat beheermaatregelen in deze gebieden (speciale beschermingszones en Natuurbeschermingswet) kunnen worden toegepast en voor bepaalde vogelsoorten dienen te worden toegepast.

Dit betekent dat de FBE in aanvulling op de vrijstelling voor het doden van de vos tussen zonsopkomst en zonsondergang aanvullend ontheffing nodig acht voor:

- vangen en/of doden van de vos met gebruik van kunstmatige lichtbron in en rond weidevogelgebieden en broedgebieden van kwetsbare moerasvogels.

Daarnaast acht de FBE een ontheffing op voorhand nodig voor:

- vangen en doden van vossen op industrieterreinen en infrastructuur, waar sprake is van negatieve effecten op de openbare veiligheid en/of volksgezondheid;
- doden van vossen ter voorkoming en beperking van schade aan bedrijfsmatig gehouden vee en staleenden van eendenkooien, met inachtneming van de vereiste inzet van werende maatregelen.

Schade aan grondbroeders

Vanwege het algemene voorkomen van de vos in Noord-Holland, zijn nachtelijke leefwijze en zijn ruime voedselkeuze, zijn de gebieden waar weidevogels en moerasvogels broeden en hun kuikens groot brengen kwetsbaar. De meest kwetsbare periode is die tussen zonsondergang en zonsopkomst. De gebieden, die in het provinciaal beleid zijn aangewezen als (soortenrijk) weidevogelgebied en als belangrijk moerasvogel gebied zijn aangegeven op kaart (bijlage 3).

Schade aan industrieterreinen, sportvelden en infrastructuur

Vanwege het algemene voorkomen van de vos in Noord-Holland, en zijn voorkeur voor droge en warme verblijfplaatsen, is er in de gehele provincie jaarrond kans op graafschade aan industrieterreinen, (grondlichamen van) infrastructuur met als mogelijk gevolg negatieve effecten voor de openbare veiligheid en mogelijk ook volksgezondheid.

Schade aan bedrijfsmatig gehouden vee

Vanwege het algemene voorkomen van de vos in Noord-Holland, zijn nachtelijke leefwijze en zijn ruime voedselkeuze, is er in de gehele provincie jaarrond de kans op schade aan bedrijfsmatig gehouden vee.

5.7.6 Beheermaatregelen (art 10 lid g)

Ter voorkoming en beperking van schade worden in de beheerperiode de volgende maatregelen genomen:

Schade aan (fauna) grondbroeders

Ter bescherming van de grondbroeders is geen andere bevredigende oplossing mogelijk dan het doden van vossen en het vernielen van hun verblijfplaatsen (rust- en voortplantingsplaatsen) in en rond de kwetsbare gebieden. Rasters om vossen buiten broedgebieden te weren kunnen immers slechts bij hoge uitzondering worden toegepast, zoals bij sommige koloniebroedende soorten en weidevogelonderzoeksprojecten zonder dat daarbij andere soorten nadelig beïnvloed worden. Waar dit mogelijk is adviseert de FBE grondgebruikers deze preventieve maatregelen te treffen.

De FBE adviseert grondgebruikers om, waar technisch haalbaar en economisch verantwoord, maatregelen te nemen die de vestiging van vossen tegengaan of die een terrein minder geschikt maken als leefgebied zoals het tegengaan van ruige begroeiing die als dekking voor de vos kan dienen wanneer die begroeiing niet het natuurdoel dient of daar een onderdeel van uitmaakt. Het is aan de grondgebruiker deze maatregelen te nemen.

Hiernaast is ter bescherming van de grondbroeders in een straal van 6 kilometer rond broedgebieden beheer van de vos ter minimalisering van predatie op de volgende wijze noodzakelijk:

- Vangst en/of afschot met gebruik van een kunstmatige lichtbron tussen zonsondergang en zonsopkomst. Hoewel afschot met gebruik van kunstlicht beperkte verstoring voor de grondbroeders oplevert is het van belang dat de grondbroeders en hun kuikens zo minimaal mogelijk worden verstoord door inzet van de beheermaatregel afschot met gebruik van kunstlicht. Om dit te bereiken dient het zwaartepunt van de maatregel afschot te liggen in de periodes dat er nog geen vogels broeden en/of er met hun kuikens verblijven (Ten behoeve van

effectief uitvoeren van deze beheermaatregel is het voorhanden hebben van een schietklaar wapen in een rijdend voertuig of vaartuig noodzakelijk).

- Vernielen van vaste rust- en verblijfplaatsen van vossen.
Binnen de kaders van de landelijke vrijstelling worden, ter beperking van vestiging van vossen in de begrensde gebieden en daardoor verhoogde kans op schade, de vaste rust- en verblijfplaatsen van de vossen daar vernield. De FBE staat voor dat voorafgaande aan het vernielen van de vaste rust- en verblijfplaatsen er het jaarrond aardhonden worden ingezet.

Schade aan industrieterreinen en infrastructuur

De FBE adviseert in eerste instantie eigenaren/beheerders aandacht te besteden aan het voorkomen van schade door vossen op deze terreinen en dit mogelijk, in overleg met de provincie, te (laten) monitoren. Mocht gedurende de beheerperiode blijken dat schade niet in redelijkheid te voorkomen is dient de schade lokaal bestreden te worden door het doden en zo nodig vangen en doden van vossen zo nodig in samenhang met het vernietigen van de vaste rust- en of verblijfplaats (slaap en/of voortplantingsplaats) met waar nodig inzet van aardhonden gedurende het gehele jaar.

Schade aan bedrijfsmatig gehouden vee

De FBE adviseert in eerste instantie agrariërs en kooikers aandacht te besteden aan het voorkomen van vossenschade door het treffen van preventieve maatregelen (vossenwerend raster en deugdelijk afsluiten van verblijfplaatsen van vee en eenden). Mocht gedurende de beheerperiode blijken dat schade niet in redelijkheid te voorkomen is, dan dient de schade lokaal (in een straal van 500m rond de schadelocatie) bestreden te worden door het doden en zo nodig vangen en doden van vossen. Bij herhaling van de schade wordt waar mogelijk overgegaan tot het vernietigen van de verblijfplaatsen (slaap en/of voortplantingsplaatsen) in een zone van 6 km rond de schadelocatie, zo nodig met inzet van aardhonden.

5.7.7 Plaats en periode inzet beheermaatregelen (art 10 lid j)

Schade aan (fauna) grondbroeders

De gebieden waar de Faunabeheereenheid de handelingen zal verrichten zijn gevisualiseerd op de uitvoeringskaart (bijlage 4). Op deze kaart is de in dit plan genoemde zone van 6 kilometer opgenomen.

In het Noord-Hollands Duinreservaat, de Amsterdamse Waterleidingduinen en in het Gooisch Natuurreservaat staan de beheerders een ontwikkeling van de fauna voor, waarbij niet door de mens wordt ingegrepen.

Er zijn voor hen tot nu toe geen dwingende redenen, vanuit een oogpunt van de natuurdoelstellingen voor deze terreinen, om in de vossenpopulatie in te grijpen. De beheerders van (delen van) deze gebieden, die binnen de 6 kilometercontouren vallen, zullen voor zo ver effecten te verwachten zijn die het planmatig beheer nadelig beïnvloeden, deze in beeld brengen bij de FBE.

De beheermaatregel afschot tussen zonsondergang en zonsopkomst wordt in de begrensde gebieden ingezet gedurende het gehele jaar. In de periode 15 juli tot 1 december zullen jonge vossen van elders de begrensde gebieden bereiken om zich daar te vestigen. Dit vestigingsgedrag is ongewenst. In deze periode zijn jonge vossen veelal 's nachts onderweg en daardoor zichtbaar en is er de mogelijkheid om vestiging te voorkomen. In de periode 1 december tot 1 maart dient extra inspanning te worden verricht om de volwassen vossen, die zich in de kwetsbare gebieden hebben gevestigd in aantal terug te brengen om de verstoring en predatie in het broedseizoen zo veel mogelijk te beperken.

In de periode 1 maart t/m 15 juli is er eveneens sprake van directe schadedreiging in de gebieden waar gebroed wordt en de kuikens opgroeien. Ook in deze periode is intensieve schadebestrijding geboden.

Schade aan industrieterreinen, sportvelden en infrastructuur

De ontheffing op voorhand is nodig om zo nodig het gehele jaar de beheermaatregelen te kunnen uitvoeren.

Schade aan bedrijfsmatig gehouden vee

De ontheffing op voorhand is nodig om waar dit aan de orde is het gehele jaar de beheermaatregelen te kunnen uitvoeren.

5.7.8 Effectiviteit van beheermaatregelen (art 10 lid k)

Door binnen de begrensde gebieden, ter voorkoming en beperking van schade aan grondbroeders, intensief de beheermaatregelen uit te voeren is de verwachting dat schade aan fauna door predatie van de vos in de beheerperiode laag zal zijn. In de voorgaande beheerperiode, 2005-2008 is gebleken dat de predatie van weidevogelnesten in belangrijke weidevogelgebieden in Noord-Holland met gemiddeld 25% afnam en in enkele gevallen zelfs met 33% afnam. De effectiviteit van beheermaatregelen zal afhankelijk zijn van de continuïteit van dit planmatige beheer van de vos ten gunste van de gestelde natuurdoelen.

Tabel 5.34 De totaal aantallen dood gevonden vossen in de periode 2005/2008.

VOS	Dood gevonden	Gedode		Onbekend geslacht
		♀	♂	
Totaal 2005	123	348	396	106
Totaal 2006	36		265	
Totaal 2007	157		405	
Totaal 2008	49		496	

Tabel 5.35 De maanden waarin de ontheffing voor de vos is gebruikt.

Ontheffing	jan	feb	mrt	apr	mei	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec
2005	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
2006	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
2007	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
2008	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

■ Regulier gebruik ontheffing

■ Geen gebruik van ontheffing mogelijk

Gevallen van dreigende schade aan bedrijfsmatig gehouden vee en schade aan sportvelden, industrieterreinen en infrastructuur kunnen grotendeels effectief worden voorkomen en waar nodig incidenteel worden bestreden.

5.7.9 Uitvoering beheermaatregelen (art 10 lid l ged.)

De uitvoering van het vossenbeheer zal gedurende de beheerperiode op de volgende wijze plaatsvinden:

Organisatie

1. De houder van de ontheffing is de FBE.
2. De uitvoering van de beheermaatregelen wordt gecoördineerd door de secretaris van de FBE.
3. De FBE stelt voor verslaglegging van gegevens en beheermaatregelen kwalitatieve en uniforme formulieren ter beschikking en adviseert grondgebruikers bij de uitvoering van schadevoorkomende en beperkende maatregelen.
4. De secretaris van de WBE is verantwoordelijk voor de verslaglegging van de uitgevoerde beheermaatregelen van de uitvoerders, de FBE is verantwoordelijk voor het aanleveren van de verslaglegging aan Gedeputeerde Staten van de Provincie.

Uitvoering

Voor de inzet van de ontheffing voor schadebestrijding op industrieterreinen, sportvelden en infrastructuur en schade aan bedrijfsmatig gehouden vee dient de (grond)gebruiker voorafgaand aan het gebruik aan de secretaris van de FBE een overzicht aan te leveren van genomen preventieve maatregelen en de aard en omvang van de schade.

De secretaris van de FBE zal de ontheffing, na beoordeling en acceptatie van deze gegevens, doorschrijven aan de (grond)gebruiker met een afschrift aan de handhaver (door de Provincie aangewezen ambtenaren).

5.7.10 Monitoren van beheermaatregelen (art 10 lid l ged)

(zie hoofdstuk 6)

5.8 Ree

5.8.1 Algemeen (art. 10 lid c)

In Noord-Holland komen reeën in een drietal ruimtelijk gescheiden populaties voor die onderling geen uitwisseling kennen. De drie populaties in Noord-Holland zijn gevestigd in:

- 1 Het Robbenoordbos en omgeving in de Wieringermeer (in het werkgebied van de WBE Stichting Jachtraad voor de Wieringermeer).
- 2 De duinen en landgoederen van Zuid-Kennemerland (in het werkgebied van de stichting Faunabeheer Zuid-Kennemerland).
- 3 De Gooi- en Vechtstreek, waaronder ook het Gooisch Natuurreservaat (behorend tot het werkgebied van de WBE Gooi- en Vechtstreek).

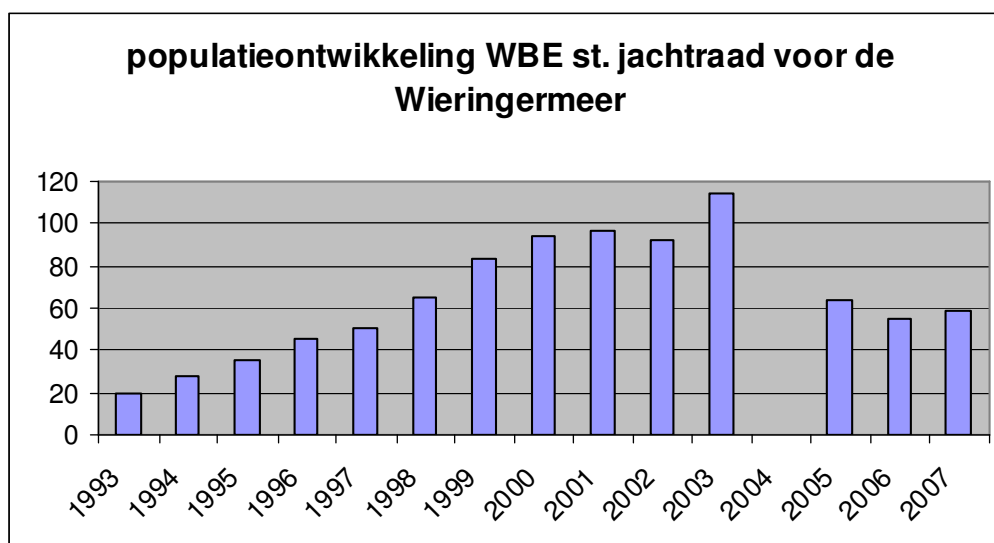
Ree, bron IPC

Daarnaast is er sprake van zwervende individuen die zo nu en dan verblijven op plaatsten waar geen populaties voorkomen. Vooral nog lijken dit zwervende dieren die een voorbode kunnen zijn van vestiging door reeën in nog niet door reeën bewoonde gebieden. Het hoeft hierbij niet altijd te gaan om de traditionele boshabitats omdat het ree bij ontbreken daarvan ook genoeg neemt met open terrein, zolang dat maar voldoet aan de eisen die de soort stelt ten aanzien van rust, voedsel en dekking.

5.8.2 Voorkomen en leefgebied

Robbenoordbos en omgeving

Op basis van tellingen nam de populatie reeën in de periode 1993 tot 2003 toe. Per 2004 is de inventarisatiemethode gewijzigd, zodat de cijfers vanaf 2003 niet zondermeer vergeleken kunnen worden met die van de periode daarvoor. Sinds 2006 blijkt dat het aantal reeën toeneemt.

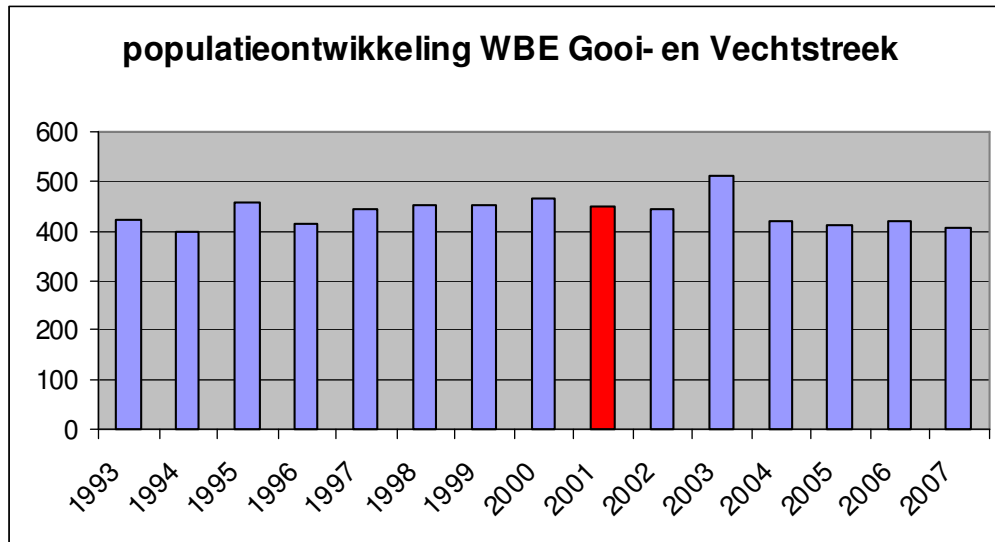
Figuur 5.9 De populatieontwikkeling van de ree in WBE Wieringermeer.

Aprilstand

In het voorjaar 2008 bedroeg de geschatte stand 83 reeën.

Gooi- en Vechtstreek

De populatie in de Gooi- en Vechtstreek valt onder het werkgebied van de gelijknamige WBE, en vormt één populatie met de reeën van het Goois Natuurreservaat. Voor het Gooisch Natuurreservaat (GNR) is in 2007 voor het eerst een schatting gemaakt van de populatiegrootte van de ree. De populatie bestaat hier minimaal uit 71 dieren.

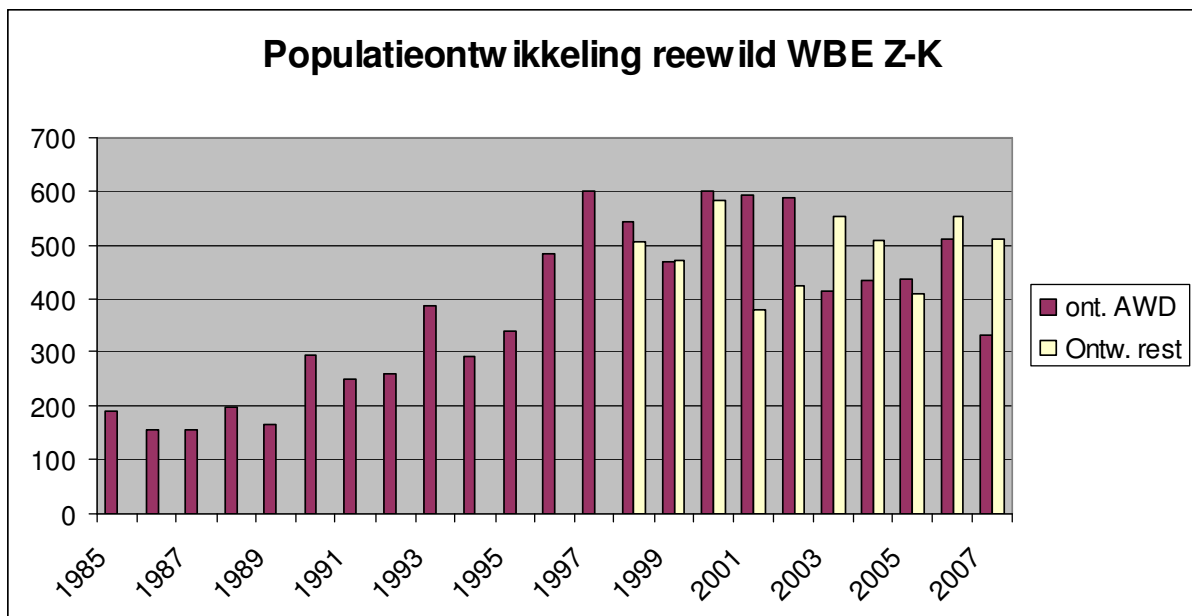
Figuur 5.10 De populatieontwikkeling van de ree in WBE Gooi/ en Vechtstreek.

Aprilstand

De in het diagram in rood aangegeven staaf betreft een schatting van het aantal in 2001. In 2001 kon niet geteld worden in verband met de aanwezigheid van MKZ in Nederland. Omdat er geen trendbreuk was in de wijze van tellen kon de ontbrekende populatiegrootte voor 2001 geschat worden. Deze schatting is gedaan met de zogenoemde *Density-independent diffusion approximation method* (Mills, L.Scott; 2007).

Zuid-Kennemerland

De populatie in Zuid-Kennemerland is provinciegrensoverschrijdend en valt onder het werkgebied van de WBE Zuid-Kennemerland.

Figuur 5.11 De populatieontwikkeling van de ree in WBE Zuid-Kennemerland.

Aprilstand

De populatie in de Amsterdamse Waterleiding Duinen (AWD) lijkt af te nemen. De aanname van zowel de beheerder als de FBE is dat dit het gevolg kan zijn van de groeiende populatie damherten. Deze aanname berust op het gegeven dat bij toenemende dichtheden grote vrij levende hoefdieren de concurrentiekracht van damherten groter is dan die van reeën. De populatie ten noorden van de AWD en in Hollands duin lijkt stabiel, zij het schommelend.

De beheerder van de AWD bepaalt in de huidige situatie alleen nog de minimaal aanwezige dieren volgens de "minimum number known alive (MNA)" methode, en doet sinds 2008 geen schatting meer van de werkelijke populatiegrootte. Voor 2006 en 2007 bedroeg de MNA aantallen respectievelijk 135 en 136 reeën. In bovenstaand diagram is nog gebruik gemaakt van de traditionele schatting (2006: 513; 2007: 332).

5.8.3 Provinciaal beleid reeën

De provincie Noord-Holland heeft in haar Beleidsnota Flora- en faunawet aangegeven dat Gedeputeerde staten conform de Flora- en faunawet ontheffing voor afschot zal verlenen. De ontheffing zal worden verstrekt aan de FBE.

5.8.4 Doelstelling (art. 10 lid d en e)

De FBE wil in de komende beheerperiode het beheer richten op duurzaam behoud van de populatie reeën in Noord-Holland en de uitvoering focussen op knelpunten. Binnen dit kader heeft het beheer tot doel de reeënpopulatie zo veel mogelijk af te stemmen op:

- de veiligheid van weggebruikers;
- de omvang van leefgebiedkernen;
- de belangen van grondgebruikers;
- flora en fauna in het leefgebied.

Voor zover het actief ingrijpen in de populatie betreft, acht de FBE Noord-Holland afschot de meest effectieve methode en bevredigende oplossing.

Voor de langere termijn hanteert de FBE de volgende specifieke doelen:

1. het bevorderen van maatregelen gericht op vermindering van het aantal stuks valwild;
2. dichtheden afgestemd op de beheerdoelstellingen van de terreineigenaren en andere functies binnen de te onderscheiden leefgebieden.

Aansluitend hanteert de FBE de volgende hiervan afgeleide doelen:

- een zo natuurlijk mogelijke levenswijze van reeën;
- bevorderen van uitwisselingsmogelijkheden, in eerste instantie vooral gericht op voorkomen ofwel overbruggen van fysieke barrières zoals wegen, spoorlijnen en kanalen;
- een gezamenlijke en centraal gecoördineerde aantalregulatie, waarbij zo ingegrepen dient te worden dat de natuurlijke populatiestructuur uitgedrukt in leeftijdsklassenopbouw en geslachtsverhouding zo min mogelijk wordt verstoord. De verdeling van het afschot over geslacht en leeftijd wordt in beginsel bepaald door de ontheffinggebruikers. Indien daartoe aanleiding is zal de FBE nadere aanwijzingen hiervoor geven.

De FBE meent dat een eventuele achteruitgang van de reeënstand, als die het gevolg is van de groeiende populatie damherten, ongewenst is en zal de populatieontwikkelingen volgen en zo nodig de provincie informeren over effecten en adviseren over maatregelen.

5.8.5 Draagkracht

Voor de berekening van de maatschappelijke draagkracht is het door prof. Dr. J. van Haften ontwikkelde waarderingsmodel gebruikt (zie paragraaf 6.8.6, gewenste stand voor verdere toelichting).

Belangen van grondgebruikers

In Noord-Holland is de getaxeerde schade aangericht door reeën aan gewassen en bossen in de voorliggende beheerperiode beperkt tot een incident. In de afgelopen beheerperiode is derhalve geen schadereferentie bekend van schade aan bossen en gewassen.

Deze schade is in de afgelopen beheerperiode laag geweest omdat door inzet van werende middelen schade is voorkomen en omdat de populatie in deze periode door afschot is gereguleerd. Bij niet beheren zal naar verwachting de schade aan gewassen toenemen. De omvang hiervan is echter zeer moeilijk in te schatten (o.a. vanwege ontbreken van een schadereferentie).

Veiligheid van weggebruikers

Voor de periode 2004–2007 is als één van de na te streven doelen gesteld dat het aantal aanrijdingen met reeën moest worden verlaagd ten opzicht van de voorgaande periode. Deze doelstelling is gehaald voor de WBE Gooi- en Vechtstreek en Zuid-Kennemerland.

Wieringermeer

In de periode 2005–2007 zijn minimaal 16 reeën aangereden in het werkgebied van de WBE stichting Jachtraad voor de Wieringermeer. De beheerperiode daarvoor bedroeg het aantal negen dieren.

Gooi- en Vechtstreek

In de periode 2004–2007 zijn minimaal 41 reeën aangereden in het werkgebied van de WBE Gooi & Vechtstreek. De beheerperiode daarvoor bedroeg het aantal 50 dieren. Voor het Gooisch Natuurreservaat en omgeving geldt dat er in de periode 2005–2006 27 reeën zijn aangereden.

Zuid-Kennemerland

In de periode 2004–2007 zijn minimaal 108 reeën aangereden in het werkgebied van de WBE Zuid-Kennemerland. De beheerperiode daarvoor bedroeg het aantal 124 dieren. De in de AWD getroffen maatregelen voor het damhert (aanleg raster en aanbrengen van schermdoek) hebben in deze ook een positieve invloed gehad op het terugbrengen van het aantal aanrijdingen met reeën.

Flora en fauna

In de afgelopen beheerperiode is geen melding gemaakt van schade aan flora veroorzaakt door reeën. Bij voortzetting van het huidige beheer wordt in de komende beheerperiode schadeontwikkeling op dit vlak dan ook niet verwacht.

Reeën zijn territoriaal levende dieren die in het grootste deel van het jaar gedrag vertonen dat berust op een individuele levenswijze. Bij toenemende aantallen en dichtheden door niet beheren ontstaat concurrentie om voedsel en ruimte en stress vanwege de territoriale levenswijze. Gevolg zal zijn dat de conditie van reeën achteruit gaat en er een verhoogde kans is op parasitaire infecties.

5.8.6 Gewenste stand (art. 10 lid f)

Voor de berekening van de maatschappelijke draagkracht wordt het door prof. Dr. J. van Haften ontwikkelde waarderingsmodel gebruikt. Medio 2007 is dit model op verzoek van de Vereniging het Reewild herzien en gevalideerd door de heer Van Haften (richtlijn reewildbeheer; vereniging Het Reewild/KNJV; 2008, bijlage 5). Dit heeft geleid tot een nieuwe (hogere) normering voor het na te streven aantal reeën per 100 hectare (voorjaarsstand). Voor de WBE's in de provincie Noord-Holland is de nieuwe streefstand berekend en weergegeven in onderstaande tabel. Daarbij is de streefstand voor de Wieringermeer enigszins lager vastgesteld in verband met de autosnelweg die het leefgebied doorsnijdt.

Tabel 5.36 De streefstand van de ree en de geschatte populatie in 2008.

	Streefstand	Schatting Populatie 2008
Wieringermeer	90	83
Zuid-Kennemerland, AWD	408	332
Zuid-Kennemerland, overigen	492	513
Gooi- en Vechtstreek	420	407
Gooisch Natuur Reservaat	Niet bekend	71

5.8.7 Biotoop (art. 10 lid i gedeeltelijk)

Wieringermeer

Het leefgebied van de ree in de WBE stichting jachtraad voor de Wieringermeer bestaat uit loofbos en landbouwgronden (akkerbouw).

Gooi- en Vechtstreek

Het leefgebied van het ree in de WBE Gooi- en Vechtstreek bestaat uit naald- en loofbos, landbouwgronden, landgoederen, instellingen en grote buitens.

Zuid-Kennemerland

De WBE Zuid-Kennemerland bestaat grotendeels uit duingebied (NP Zuid-Kennemerland, de Amsterdamse waterleidingduinen en Hollands duin) aanliggende landgoederen (Vinkenduin, Woestduin, Leiduin en Huis te Vogelenzang), en aanliggende landbouwgronden (grasland en bollengrond).

Aanwas van de populatie

De jaarlijkse aanwas van de populatie is mede bepaald op basis van het draagkracht model.

Wieringermeer

Voor de Wieringermeer geldt dat de streefstand met 90 dieren hoger ligt dan de aanwezige populatie (83 dieren). Er was derhalve in 2008 alleen een ontheffing nodig voor afschot van lijdende dieren en in het geval zich problemen voordeden ten aanzien van verkeersveiligheid. Verwacht mag worden dat na de aanwas de populatie in de zomer van 2008 boven de streefstand zal zijn uitgegroeid. De telling zal dit in april 2009 uitwijzen en op basis daarvan wordt het afschot bepaald.

Gooi- en Vechtstreek

Voor de Gooi- en Vechtstreek geldt dat de streefstand (420 reeën) hoger ligt dan het geschatte aantal (407). Deze stand is bereikt onder het huidige beheer waarbij een jaarlijks afschot plaats vindt van gemiddeld 33 dieren. Dit aantal is gebaseerd op de aanwas. Er is een ontheffing nodig voor het doden van lijdende dieren en in het kader van populatiebeheer. Omdat de huidige geschatte stand (407 stuks) slechts een weinig lager ligt dan de streefstand, wordt uit hoofde van het voorzorgsprincipe het huidige afschotaantal voor het komende jaar vastgesteld op het afschotaantal (uit de aanwas) uit de vorige beheerperiode: 30 stuks.

Zuid-Kennemerland

Voor de gebieden in Zuid-Kennemerland exclusief de AWD, is de streefstand bepaald op 492 dieren. Dit getal ligt onder het aantal geschatte dieren (513). Rekening houdende met het gegeven dat schommelingen rond de draagkracht normaal zijn, wordt het afschotaantal voor de nieuwe beheerperiode niet verhoogd en derhalve geconsolideerd op het afschotaantal uit de voorgaande beheerperiode: 97 dieren. Eventuele bijstelling van de afschotaantallen zal gebaseerd worden op de te houden voorjaarsstellingen.

5.8.8 Beheermaatregelen (art. 10 lid g)

In het kader van beheer van de populatie reeën in de provincie Noord-Holland worden in de beheerperiode de volgende typen handelingen verricht:

1. Schade voorkomende maatregelen.
2. Noodzakelijke bijsturing van de populatie.

Schadevoorkomende maatregelen

Ter voorkoming van schade wordt in de beheerperiode ingezet op het belang van de verkeersveiligheid en het voorkomen van schade aan bossen en gewassen.

In het kader van de verkeersveiligheid kunnen de volgende maatregelen worden genomen:

1. onttrekken van wegen aan gemotoriseerd verkeer;
2. toepassen van verkeersremmende en snelheidsbeperkende maatregelen;
3. plaatsen van wildsignaleringsystemen, geleiderasters;
4. plaatsen van wildspiegels en reflectoren;
5. regulatie van de populatie.

Voor de eerste vier onderdelen heeft de FBE een signalerende taak. Het zijn in hoofdzaak weg-beherende overheden die verantwoordelijk zijn voor deze taakvelden en in overleg en indien mogelijk, voorstellen van de FBE kunnen realiseren. In het kader van regulatie van de populatie heeft de FBE een initiërende en uitvoerende taak. Het is vooral van belang om bij regulatie van de populatie afschot waar noodzakelijk te realiseren in de directe nabijheid van de knelpuntlocaties op wegen en vooral het accent te leggen op reeën zonder territorium.

Ter voorkoming van schade aan bossen en gewassen kunnen de volgende maatregelen worden genoemd:

- Uitrasteren van kapitaalsintensieve teelten.
In Noord-Holland zullen dit hoofdzakelijk de percelen met bloembollen en vollegrondsgroenten zijn.
- Bespuiten/aansmeren van kwetsbare gewassen met anti veeg op vraatmiddel.
Vooral in de gebieden waar kwetsbare gewassen zijn aangeplant of ingezaaid kan het aanbrengen van werende middelen tijdelijk effectief zijn. Vooral bij nieuwe aanplant van plantmateriaal zoals aanplantingen in herinrichtingsgebied en erfbeplantingen is herhaald aanbrengen noodzakelijk om effectief te zijn. De kosten van beschermingsmaatregelen staan hierdoor doorgaans niet meer in verhouding tot de investeringen in nieuwe aanplant.
- Lokaal dichtheden afstemmen op verjongingsdoelen van terreinbeheerders is effectief.
Door de territoriale levenswijze van reeën is het afstemmen van dichtheden veelal op eigendomsniveau mogelijk. Afschot van territoriumhouders (dominante reeën) is ongewenst.

Bijsturing populatie (regulatie)

Voor de komende beheerperiode wil de FBE de gewenste voorjaarsstand in de drie leefgebieden handhaven door regulatie. Voor de beheerperiode 2009 - 2013 geldt een na te streven voorjaarsstand van 1410 dieren.

Bij de uitvoering van de regulatie worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. De indeling van het afschot is gebaseerd op een zo natuurlijk mogelijke populatiestructuur. Dit betekent realisatie van 50% van het afschot in de leeftijdsklasse van nul tot en met één jaar en realisatie van 50% in de leeftijdsklasse van twee jaar en ouder.
2. Voor vaststelling van het afschot dient de WBE voor 15 april een werkplan voor de regulering van de stand in te dienen aan de secretaris van de FBE, bestaande uit de volgende onderdelen:
 - getelde stand per april onderverdeeld in kalf mannelijk/vrouwelijk, reebok en reegeit. De niet aangesproken reeën (=niet herkend als bok of geit) worden evenredig verdeeld over reebokken en reegeiten;
 - afschot- en valwildgegevens worden aan de FBE gemeld. Het aantal stuks valwild kan aanleiding zijn om zowel het afschot als de streefstand aan te passen.

Het populatiebeherend afschot wordt ten behoeve van de openbare veiligheid en/of schade aan de landbouw strategisch toegepast, dat wil zeggen bij voorkeur op die plaatsen waar schade dreigt.

Jaarrond ontheffing in uitzonderingsgevallen.

Voor het voorkomen en bestrijden van schade aan de landbouw, het voorkomen van verkeersongelukken en het voorkomen van onnodig lijden van reeën is voor het gehele jaar het gebruik van een ontheffing nodig.

Registratiemerken

Voor het gebruik van en controle op het gebruik van de ontheffing verstrekt de FBE registratiemerken. Elk bemachtigt ree wordt, alvorens het op de openbare weg wordt vervoerd, voorzien van een registratiemerk. Het aantreffen van geschoten reeën waarbij een registratiemerk ontbreekt, kan aanleiding geven tot nader onderzoek door een bevoegd opsporingsambtenaar.

5.8.9 Plaats van afschot (art. 10 lid j)

Het noodzakelijk afschot per jaar zal op WBE niveau dienen te worden bepaald. De WBE dient hierbij in het jaarlijkse werkplan voorafgaand aan het jaar van realisatie van het afschot (1 mei tot 1 mei van het volgend jaar) op niveau van grondgebruiker aan te geven welk afschot waar wordt gerealiseerd.

Van belang is dat de focus van het afschot in eerste instantie is gericht op een wijze van beheeren van de populatie waarbij een afschotstrategie wordt toegepast ten gunste van de verkeersveiligheid en ter voorkoming van schade aan bossen en gewassen. In het jaarlijkse werkplan dienen deze plaatsen met bijbehorend afschot te worden aangegeven. Hierbij worden de volgende afschotperioden gehanteerd:

Tabel 5.37 De afschotperioden voor de ree.

Ree	Periode
Reebok en jaarling bok	1 april tot 1 november
Reegeit en smalree	1 oktober tot 15 maart
Bokkalf en geitkalf	1 oktober tot 15 maart

5.8.10 Effectiviteit van de beheermaatregelen (art. 10 lid k)

Voor de populatie reeën in Noord-Holland is afschot één van de sterftefactoren naast aanrijding, verdrinking, ziekte, ouderdom en predatie.

Tabel 5.38 Totaal geregistreeerde mortaliteit bij reeën in de afgelopen beheerperiode.

REE 2005	aantal dood gevonden ♀	aantal dood gevonden ♂	aantal dood gevonden onb. geslacht	aantal geschoten ♀	aantal geschoten ♂
GNR	6	7			
Gooi en Vecht	21	1	11	19	17
Wieringermeer	3	2		3	1
Zuid Kenn. Land	12	8	7	9	15
Z-H Holl. Duin			5	2	1
Totaal	42	18	18	33	34
REE 2006					
GNR	4	8		1 vangschot*	
Gooi en Vecht	5	3		3	5
Wieringermeer	3	2	1		
Zuid Kenn. Land	22	20	7	5	20
Z-H Holl. Duin			19	9	
totaal	34	33	26	19	25
REE 2007					
GNR	6	2			1 vangschot*
Gooi en Vecht	1			15	15
Wieringermeer	4	1			1
Zuid Kenn. Land	23	8		35	28
totaal	34	11		50	45
REE 2008					
GNR					
Gooi en Vecht				5	36
Wieringermeer	4	2	1	10	
Zuid Kenn. Land	11	10		12	10
totaal	15	12	1	27	46

Voor de komende beheerperiode is het afschot bepaald, rekening houdend met deze andere sterftefactoren. Het resultaat van deze maatregel is dat de stand zich stabiliseert op het niveau

van de streefstand. Door het afschot vroeg in de afschotperiode te realiseren zijn de te verwachten effecten:

- vermindering van het aantal verkeersslachtoffers door vermindering van het migratiegedrag als gevolg van het afschot; indien biotoopverbeterende maatregelen gericht op rust en ontsnippering van geschikte leefgebieden gerealiseerd kunnen worden zal dat bijdragen aan vermindering van het aantal stuks valwild;
- het verminderen van het aantal verkeersslachtoffers door focus van het afschot in gebieden rond knelpunten en het in samenwerking met overheden en terreineigenaren treffen van maatregelen ter voorkoming van aanrijding en/of verdrinking;
- instandhouding van het welzijn van de populatie reeën omdat de draagkracht niet wordt overschreden en het afschot volledig gericht is op een zo natuurlijk mogelijke populatiestructuur.

5.8.11 Uitvoering beheermaatregelen (art. 10 lid I gedeeltelijk)

De uitvoering van het reeënbeheer zal gedurende de beheerperiode op de volgende wijze plaatsvinden:

Inventarisatie populatie

1. De uitvoering van de jaarlijkse voorjaarsinventarisatie (voordat de reproductie plaatsvindt) wordt in het algemeen gecoördineerd door de secretaris van de WBE en de beheerder van de terreinbeherende organisatie. De telling wordt uitgevoerd op de gebruikelijke wijze; een avondtelling, een ochtendtelling en een aansluitende avondtelling. In de Wieringermeer wordt een ochtendtelling, een avondtelling en een aansluitende ochtendtelling gehouden.
2. De FBE is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking en de uniforme verwerking van de inventarisatiegegevens.
3. De secretaris van de FBE is verantwoordelijk voor de verslaglegging van de uitgevoerde inventarisaties van de WBE, en is tevens verantwoordelijk voor het aanleveren van de verslaglegging aan Gedeputeerde Staten van de Provincie.

Uitvoering beheermaatregelen

1. De FBE is houder van de provinciale ontheffing.
2. De FBE geeft toestemming tot het gebruik van de ontheffing aan de uitvoerders.
3. Bij realisatie van het afschot blijft de verantwoordelijkheid bij de ontheffinggebruiker.

Identificatie reeën

Op dit moment worden de reeën die worden afgeschoten of op een andere wijze sterven niet of nauwelijks geïdentificeerd in de WBE. Uit oogpunt van registratie en toezicht is het wenselijk dat de reeën worden voorzien van een registratienummer. De hiervoor gebruikte wildmerken worden aan de FBE verstrekt door de Vereniging Het Reewild.

5.8.12 Monitoren van beheermaatregelen (Art 10 lid I ged.) (zie hoofdstuk 6)

5.9 Damhert

5.9.1 Algemeen (art. 10 lid c)

Damherten komen in de provincie Noord-Holland voor in Zuid-Kennemerland. Het leefgebied van de damherten strekt zich hier uit van het duingebied en de daaraan grenzende velden net ten zuiden van IJmuiden en loopt in zuidelijke richting door tot aan Noordwijk aan Zee (Zuid-Holland). Deze populatie damherten is provincieoverschrijdend en is op dit moment de grootste vrij levende populatie in Nederland.

Damhert, bron IPC Groene Ruimte

5.9.2 Provinciaal beleid damherten

De provincie Noord-Holland heeft in haar Beleidsnota Flora- en faunawet opgenomen dat zij onder voorwaarden ontheffing zal verlenen conform de Flora- en faunawet. Er is geen expliciet gebiedgericht beleid geformuleerd voor de populatie damherten. Een eventuele ontheffing zal worden verleend aan de FBE.

5.9.3 Doelstelling (art. 10 lid d en e)

De FBE wil in de beheerperiode 2009 – 2013 het beheer richten op duurzaam behoud van de populatie damherten in Noord-Holland en de uitvoering focussen op knelpunten. Binnen dit kader heeft het beheer ten doel de damhertenpopulatie zo veel als mogelijk af te stemmen op:

- de veiligheid van weggebruikers;
- de belangen van grondgebruikers;
- flora en fauna in het leefgebied.

Voor zover het actief ingrijpen in de populatie betreft, acht de FBE Noord-Holland afschot de meest effectieve methode en bevredigende oplossing. In het vervolg van deze paragraaf is het beheer nader uitgewerkt. Voor de langere termijn hanteert de FBE de volgende specifieke doelen:

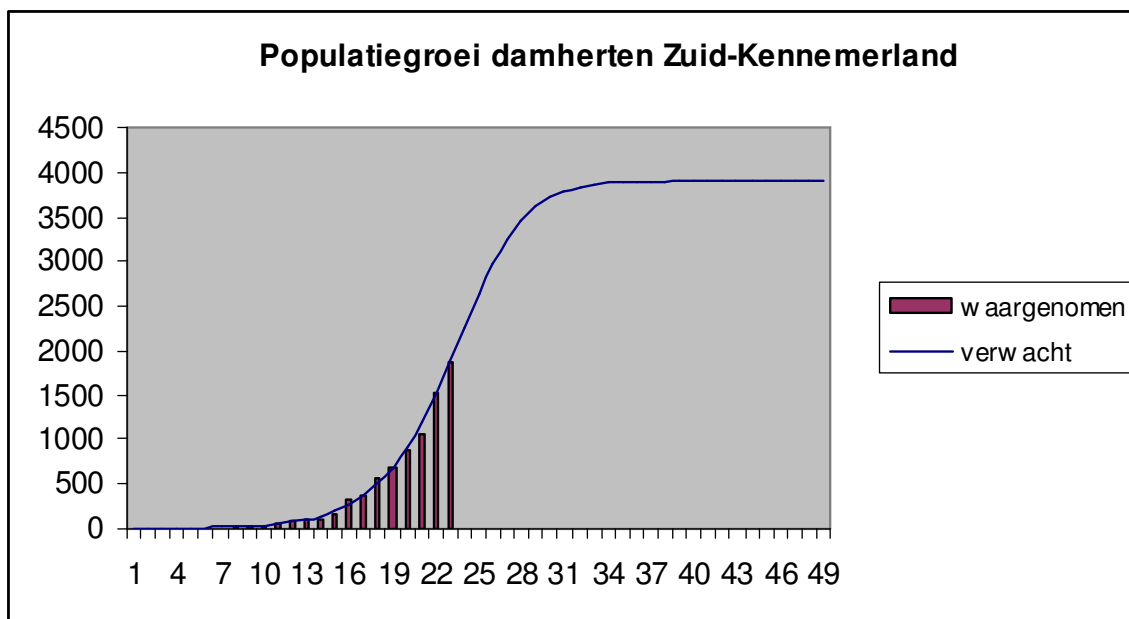
1. Het bevorderen van maatregelen gericht op vermindering van negatieve beïnvloeding van de verkeersveiligheid.
2. Het bevorderen van maatregelen gericht op vermindering van schade aan gewassen.
3. Dichtheden afgestemd op de beheerdoelstellingen van de terreineigenaren en andere functies binnen de te onderscheiden leefgebieden.

Aansluitend hanteert de FBE de volgende hiervan afgeleide doelen:

- een zo natuurlijk mogelijke levenswijze van damherten;
- bevorderen van uitwisselingsmogelijkheden, in eerste instantie vooral gericht op voorkomen ofwel overbruggen van fysieke barrières zoals wegen, spoorlijnen en kanalen;
- een gezamenlijke en centraal gecoördineerde aantalregulatie, waarbij zo ingegrepen dient te worden dat de natuurlijke populatiestructuur uitgedrukt in leeftijdsklassenopbouw en geslachtsverhouding zo min mogelijk wordt verstoord.

5.9.4 Draagkracht (art. 10 lid i gedeeltelijk)

Uitgaande van de aanname dat de populatie groeit volgens het hieronder weergegeven model, groeit de populatie damherten in Zuid-Kennemerland onder het huidige beheer uit tot circa 3.900 dieren. De aanwas is berekend op 39%. Deze aanwas wijkt niet af van de aanwas die ook in de populaties damherten op Walcheren en Schouwen-Duiveland is vastgesteld.

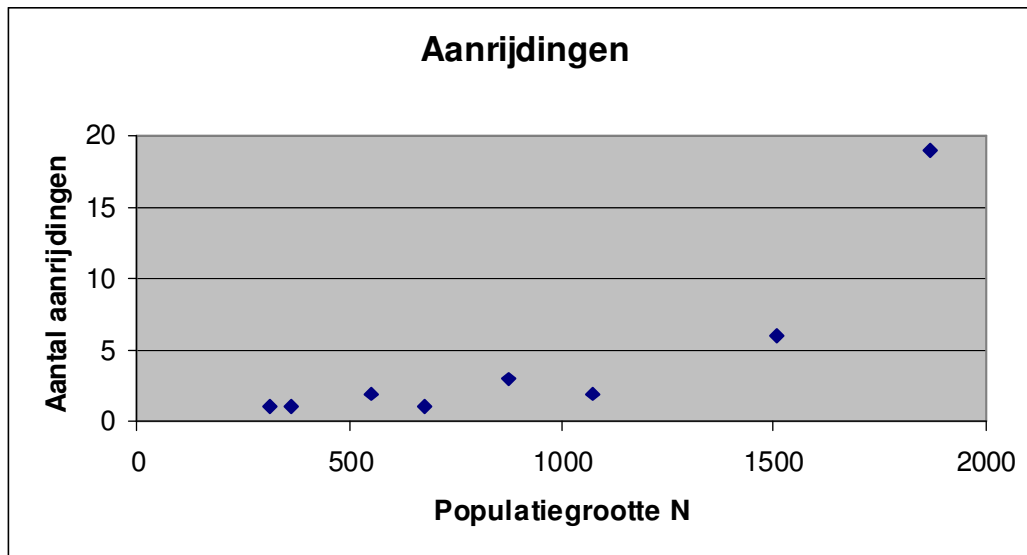
Figuur 5.12 Populatiegroei van damherten in Zuid-Kennemerland.

Belangen van de grondgebruikers

Er is de beheerperiode 2004 – 2007 voor de provincie Noord-Holland geen schade gemeld die eenduidig te herleiden was tot het damhert. Er is derhalve geen schadereferentie bekend.

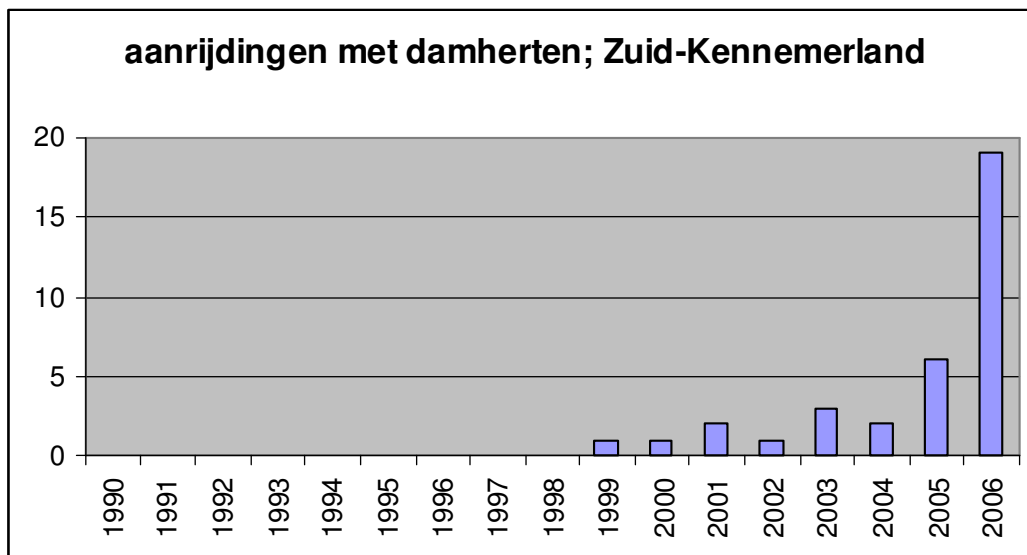
Veiligheid van de weggebruikers

Schade aan verkeersveiligheid wordt veroorzaakt door aanrijdingen met damherten. In de periode 2004–2008 zijn ondanks de per 2004 verrichtte aanpassingen 194 maal één of meerdere damherten op de weg of de directe nabijheid (de bermen) gezien; daarnaast zijn er 32 dieren betrokken geweest bij een aanrijding. De periode 2000–2003 lagen de aantallen op respectievelijk 191 waarnemingen en 7 aanrijdingen. Het aantal aanrijdingen is significant positief met de populatiegrootte.

Figuur 5.13 Het aantal aanrijdingen van het damhert bij een toenemende populatiegrootte.

Naar verwachting zal, ten gevolge van het in 2006/2007 geplaatste hoge raster, het aantal aanrijdingen dalen.

Figuur 5.14 Het aantal aanrijdingen van het damhert in Zuid-Kennemerland.

Waternet is voornemens het aantal damhertwerende rasters uit te breiden. Daarnaast wordt door de provincie Noord-Holland, het Provinciaal Waterleidingbedrijf PWN, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Waternet bezien of de aanleg van een wildviaduct over de Zandvoortse- laan tot de mogelijkheden behoort.

Flora en fauna

Zowel door de terreinbeheerder als door de FBE wordt aangenomen dat de neerwaartse trend van het reeënaantal in de AWD mogelijk het gevolg is van de uitdijende populatie damherten. De populatie ten noorden van de AWD en in Hollands duin lijkt stabiel, zij het schommelend. De FBE meent dat achteruitgang van de reeënstand, als gevolg van de groeiende populatie damherten ongewenst is en zal de populatieontwikkelingen volgen en zo nodig de provincie informeren over effecten en adviseren over maatregelen.

5.9.5 Gewenste stand (art. 10 lid f)

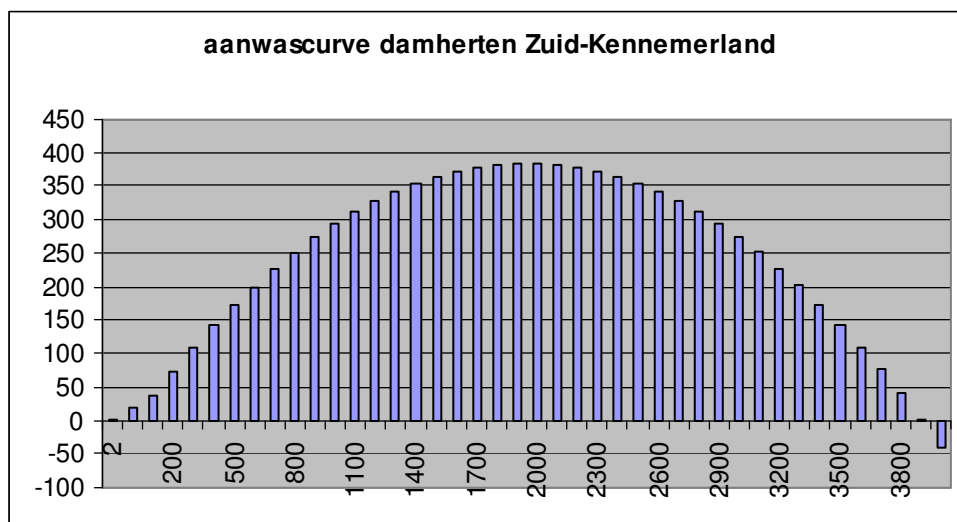
De gemeente Amsterdam is verantwoordelijk voor de populatie damherten binnen de begrenzing van de AWD. Door de gemeenteraad van Amsterdam is besloten dat binnen de AWD geen populatiebeheer zal worden gevoerd. De FBE streeft naar consolidatie van de stand op 1867 dieren (2006). In tegenstelling tot het streven van het Rijk naar een minimale stand buiten het AWD gebied heeft de provincie geen restrictief beleid geformuleerd. Mede daarom streven de terreinbeheerders en de FBE naar consolidatie van de stand van circa 200 dieren buiten de AWD (stand 2006). Landbouwschade en gevaar voor het verkeer blijven dan binnen aanvaardbare grenzen.

5.9.6 Biotoop (art. 10 lid i gedeeltelijk)

Het leefgebied van damherten in Zuid-Kennemerland bestaat uit alle landschappen die horen binnen het renodunale district: van binnenduinrandbossen bestaande uit Eik en Beuk tot en met het dauwbraamlandschap net ten oosten van de met Helm beplante zeereep. Daarnaast benutten de damherten aan de oostzijde van het duingebied de daar aanwezige agrarische velden en landgoederen. De agrarische velden worden met name als foerageergebied benut.

Aanwas van de populatie

De aanwas is dichtheidsafhankelijk en staat in onderstaand diagram weergegeven.

Figuur 5.15 De aanwas van damherten in Zuid-Kennemerland.

5.9.7 Beheermaatregelen (art. 10 lid g)

Te verrichten maatregelen

Om de stand van 200 dieren te handhaven is de aanwas bepaald met behulp van de uit de ontwikkelingscurve geconstrueerde aanwascurve. De aanwas bij een populatiegrootte van 200 dieren bedraagt 78 dieren. Het afschot wordt op dit aantal bepaald. Wanneer er meer dieren uittreden of wanneer er dieren terugkeren naar het AWD gebied, wordt het afschot daarop aangepast.

In het kader van beheer van de populatie damherten in de provincie Noord-Holland worden in de beheerperiode de volgende typen handelingen verricht:

1. Schade voorkomende maatregelen.
2. Noodzakelijke bijsturing van de populatie.

Schadevoorkomende maatregelen

Ter voorkoming van schade wordt in de beheerperiode ingezet op het belang van de verkeersveiligheid en het voorkomen van schade aan gewassen.

In het kader van de verkeersveiligheid kunnen de volgende maatregelen worden genomen:

1. onttrekken van wegen aan gemotoriseerd verkeer;
2. toepassen van verkeersremmende en snelheidsbeperkende maatregelen;
3. plaatsen van wildsignaleringsystemen, geleiderasters;
4. plaatsen van wildspiegels en reflectoren;
5. regulatie van de populatie.

Net als bij de ree heeft de FBE voor de eerste vier onderdelen een signalerende taak. Het zijn ook hier in hoofdzaak wegbeherende overheden die verantwoordelijk zijn voor deze taakvelden en, in overleg en indien mogelijk, voorstellen van de FBE kunnen realiseren. In het kader van regulatie van populatie heeft de FBE een initiërende en uitvoerende taak. Het is vooral van belang om bij regulatie van de populatie afschot waar noodzakelijk te realiseren in de directe nabijheid van de knelpuntlocaties op wegen en vooral het accent te leggen op jonge damherten.

Ter voorkoming van schade aan gewassen kunnen de volgende maatregelen worden genoemd:

- Uitrasteren van kapitaalsintensieve teelten.

In Zuid-Kennemerland zullen dit hoofdzakelijk de percelen bloembollen zijn. Vanwege de aaneengesloten ligging van de percelen en de aantrekkingskracht hiervan op damherten in de omgeving is op dit moment uitrasteren van de percelen en verjaging economisch niet haalbaar.

- Bespuiten/aansmeren van kwetsbare gewassen met anti veeg op vraatmiddel.

Vooraf in de gebieden waar kwetsbare gewassen zijn aangeplant of ingezaaid kan het aanbrengen van werende middelen tijdelijk effectief zijn. Binnen de bloembollenteelt is dit evenwel niet mogelijk; bij aanplant van jonge bomen is deze maatregel tijdelijk effectief.

Bijsturing populatie (regulatie)

Voor de komende beheerperiode wil de FBE de gewenste voorjaarsstand van 200 dieren buiten de AWD handhaven door regulatie.

Voor de beheerperiode 2009 - 2013 geldt een na te streven voorjaarsstand van 200 dieren.

- De indeling van het afschot is gebaseerd op een zo natuurlijk mogelijke populatiestructuur. Dit betekent realisatie van 50% van het afschot in de leeftijdsklasse van nul tot en met één jaar en realisatie van 50% in de leeftijdsklasse van twee jaar en ouder.
- Afschot- en valwildgegevens worden centraal geregistreerd en van het nog openstaande afschotaantal afgetrokken.

5.9.8 Plaats van afschot (art. 10 lid j)

Van belang is dat de focus van het afschot buiten de AWD in eerste instantie is gericht op de aanrijdingplaatsen met verkeer en plaatsen bij schadegevoelige gewassen, en in tweede instantie gericht op een verlaging van de aantallen in de leefgebieden. Het afschot zal naar rato van de populatiegrootte in de rond de AWD gelegen gebieden worden verdeeld over de jachthouders van de WBE Zuid-Kennemerland die populatiebeheer voorstaan. Hiermee wordt aangesloten bij de focus op knelpunten binnen het leefgebied.

5.9.9 Effectiviteit van de beheermaatregelen (art. 10 lid k)

Voor het damhert in Zuid-Kennemerland is afschot de belangrijkste sterftfactor naast ouderdom en ziekte; het afschot bevond zich tot op heden sterk onder het niveau van de aanwas.

Tabel 5.39 Totaal geregistreeerde mortaliteit bij damherten in de afgelopen beheerperiode

damhert	Dood na aanrijding		aantal dood gevonden damherten		Verjaag Inspanning Op openbare weg	Aantal uit-gebroken naar o.a. openbare weg	aantal ge-schoten damherten	
	♀	♂	♀	♂			♀	♂
N-H 2005		9	2	12	47+ 9*	286		2
Z-H 2005		-	-	8				2
N-H 2006		9	2	10		196 (71) op de weg		12
Z-H 2006		4		6				2
N-H 2007			1	14			17	19
Z-H 2007			-	-			-	-
N-H 2008			2	11			16	21
Z-H 2008			-	-			-	-

Voor de komende beheerperiode is het afschot gelijkgesteld aan de aanwas aan een (deel)populatie van 200 damherten. Indien deze aantallen buiten de AWD worden gerealiseerd dan is een verdere groei buiten de populatie door natuurlijke aanwas genivelleerd. Omdat echter nog altijd de mogelijkheid bestaat dat door toenemende populatiegroei binnen de AWD de daar aanwezige damherten in toenemende mate het terrein zullen verlaten, is een verdere groei buiten de AWD echter niet uit te sluiten. Omdat de grootte van migratie als factor niet bekend is, zal na twee jaar de populatieontwikkeling als resultante van de populatie-binnen de AWD en -buiten de AWD moeten worden geëvalueerd.

Het resultaat van de maatregel populatieregulatie en de uitvoering daarvan is dat de stand zich lokaal stabiliseert op het niveau van de streefstand. De te verwachten effecten zijn:

- Vermindering van het aantal dieren dat zich op of nabij de openbare wegen bevindt.
- Het verminderen van potentieel dreigende schade aan kapitaalsintensieve gewassen.

Uitvoering beheermaatregelen

1. De uitvoering van de jaarlijkse inventarisatie wordt in het algemeen gecoördineerd door de secretaris van de WBE.
2. De FBE is verantwoordelijk voor de kwaliteitsbewaking en de uniforme verwerking van de inventarisatiegegevens.
3. De secretaris van de FBE is verantwoordelijk voor de verslaglegging van de uitgevoerde inventarisaties van de WBE en is tevens verantwoordelijk voor het aanleveren van de verslaglegging aan Gedeputeerde Staten van de Provincie.

Meldingsysteem

Van elke damhert dat geschoten wordt, een natuurlijke dood sterft door ziekte, sterft door aanrijding ofwel op een andere wijze sterft, wordt door de uitvoerders een melding gedaan aan de secretaris van de WBE. De melding is zo mogelijk voorzien van informatie over conditie en gezondheid.

Uitvoering ontheffing

1. De FBE is houder van de provinciale ontheffing.
2. De FBE geeft toestemming tot het gebruik van de ontheffing aan de ontheffinggebruikers.
3. Bij realisatie van het afschot blijft de verantwoordelijkheid bij de ontheffinggebruiker.

Identificatie damherten

Op dit moment worden de damherten die worden afgeschoten of op een andere wijze sterven niet of nauwelijks geïdentificeerd in de WBE. Uit oogpunt van registratie, toezicht en handhaving, is het wenselijk dat de damherten worden voorzien van een merk en nummer. De merken worden aan de FBE verstrekt door de Vereniging Het Reewild.

5.9.10 Monitoren van beheermaatregelen (artikel 10 lid I gedeeltelijk)
(zie hoofdstuk 6)

5.10 Haas

5.10.1 Algemeen (Art 10 lid c)

De haas komt in vrijwel de gehele provincie Noord-Holland voor. De aantallen en dichtheden zijn stabiel en variëren sterk per deelgebied. In de veenweidegebieden van Noord-Holland zijn de dichtheden hazen het hoogst (*Bron CBS*). Verder zijn de dichtheden in de akkerbouw en weidegebieden in de overige delen van Noord-Holland boven het landelijk gemiddelde (*Bron WBE databank*). Alleen in de zandige kuststrook komen hazen nauwelijks voor vanwege het ontbreken van geschikt leefgebied.

Haas, bron IPC Groene Ruimte

De landelijke tellingen laten zien dat de stand van de hazenpopulatie fluctueert. In de periode 1997 t/m 1999 is de stand met circa 25% afgenomen en is daarna redelijk stabiel.

Tabel 5.40 Trendreeks hazen in Nederland Bron: VZZ & CBS

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
100	90	75	80	71	66	64	74	74

Percentages t.o.v. de uitgangssituatie 1997.

De haas is een wildsoort. In de periode 15 oktober tot 31 december mogen hazen worden bejaagd. Met name in het noordelijk deel van Noord-Holland is de problematiek met hazen het aanrichten van schade aan gewassen buiten de jachtperiode waarbij belangen van grondgebruikers worden geschaad. In het zuidelijk deel van de provincie is in de afgelopen beheerperiode preventie afdoende gebleken om schade te voorkomen.

In deze paragraaf is ingegaan op de belangrijke schade die ontstaat bij grondgebruikers door vraat aan schadegevoelige gewassen. Voorts is beschreven welke beheermaatregelen de FBE in het kader van schadebestrijding in de beheerperiode wil inzetten aansluitend bij het beleid van de provincie.

5.10.2 Leefgebied

Het leefgebied van de haas is bij voorkeur open cultuurlandschap met voldoende gevarieerd voedsel, dekkingsmogelijkheden in de vorm van kruidachtige begroeiing, geaccidenteerd terrein en voldoende drooglegging. In Nederland komen hoge dichtheden hazen voor in de kustprovincies waar deze optimale biotopen aanwezig zijn. De provincie Noord-Holland is op basis van deze biotoopeisen een goed leefgebied voor hazen (met uitzondering van de zandige kuststrook). Met name in de veenweidegebieden is de biotoop voor hazen geschikt. Naar verwachting zal het leefgebied voor hazen in Noord-Holland, goed blijven in de beheerperiode.

5.10.3 Provinciaal Beleid

De provincie hanteert in haar beleid de volgende uitgangspunten en regels:

- GS van Noord-Holland staan grondgebruikers toe om ter voorkoming van schade door hazen aan de gewassen, vee en bossen de dieren opzettelijk te verontrusten;
- op basis van een faunabeheerplan wordt ontheffing verleend om in aanvulling op reguliere bejaging extra beheer uit te voeren indien wettelijke belangen worden geschaad.

5.10.4 Doelstelling beheer (art 10 lid d, e)

De FBE heeft als uitwerking van het provinciale beleid de navolgende beheerdoelstelling geformuleerd: De FBE richt het beheer op duurzaam behoud van het hazenbestand in Noord-

Holland en zal de uitvoering richten op knelpunten. Binnen dit kader heeft het beheer tot doel het hazenbestand zo veel mogelijk in evenwicht te brengen met de belangen van grondgebruikers. De FBE hanteert hierbij de volgende lijn:

1. De haas kent als wildsoort een geopende jachtperiode waarin aantalregulatie kan plaatsvinden. De FBE gaat er dan ook vanuit dat deze periode gebruikt wordt om het hazenbestand in evenwicht te brengen met de belangen van grondgebruikers (hierbij wijst de FBE overigens met nadruk op de wettelijke verplichting van een jachthouder een redelijke wildstand in stand te houden, dan wel bij het ontbreken daarvan niet of minder te jagen). Bij schade gedurende de geopende jachtperiode kan de jachthouder gericht optreden.
2. Mocht er, ondanks het gebruik maken van de regulatiemogelijkheid in de geopende jachtperiode, buiten de geopende jachtperiode schade dreigen aan gewassen, dan dienen werende middelen te worden ingezet, conform het handboek faunaschade van het Faunafonds. Indien deze geen bevredigende oplossing bieden wordt tot afschot overgegaan.

5.10.4.1 Belangen van grondgebruikers

In Noord-Holland veroorzaken hazen schade aan bloembollen, bloementeelt, vollegrondsgroenten en fruitteelt. De getaxeerde schade in de periode 2002 tot en met 2007 staat in tabel 5.41 weergegeven.

Tabel 5.41 De getaxeerde schade veroorzaakt door de haas in de periode 2002/2007.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Getaxeerde schade	€ 18.282	€ 1.826	€ 3.059	€ 16.440	onbekend	€ 4.203

De schade is aan te merken als "lokaal". De verspreiding van de schade is tot op heden in het noordelijk deel van de provincie en gebiedspecifiek variabel door teeltwisseling. De schade is ontstaan in de WBE's Beemster, Noorderkoggen, Het Grootslag, Westerkoggenjagers, Grootgeestmerambacht, Wieringermeer en Texel.

Het blijkt dat schade door hazen in het Noordelijk deel van de Provincie structureel is en in redelijkheid niet voorkomen kan worden. De omvang van het te beschermen areaal is hiervoor te groot om fysiek aanwezig te kunnen zijn. Ingrijpen door middel van afschot is tot op heden de enige effectieve oplossing gebleken om schade lokaal te beperken zonder negatieve effecten op de duurzame instandhouding van de hazenpopulatie.

Bij niet beheren is de verwachting dat de schade in de beheerperiode zal blijven ontstaan.

5.10.5 Beheermaatregelen (art 10 lid g)

Ter voorkoming en beperking van schade aan gewassen zijn beheermaatregelen uitgewerkt. De beheermaatregelen die in de komende beheerperiode worden genomen en die het Faunafonds voorschrijft alvorens tot uitkering van geleden schade over te gaan, zijn:

- bij de teelten die zijn voorzien van een hazenkerend raster is het incidenteel mogelijk dat hazen alsnog binnen het raster komen via toegangen of tijdelijke beschadigingen in het raster. In deze incidentele gevallen wordt gebruik gemaakt van de maatregel afschot ter voorkoming van schade. Het vangen of uit het raster drijven van hazen blijkt in de praktijk niet werkbaar en is hierdoor ook geen bevredigende oplossing.

Indien bij de voorkoming en beperking van schade blijkt dat de werende maatregelen onvoldoende effect hebben wordt gebruik gemaakt van de maatregel afschot. Het uitrasteren van landbouwgewassen is doorgaans geen bevredigende oplossing vanwege de hoge investeringskosten in relatie tot de opbrengsten van de gewassen.

5.10.6 Plaats en periode inzet beheermaatregelen (art 10 lid j)

Plaats van inzet beheermaatregelen

De maatregel verjagen al dan niet met afschot wordt ingezet op schadegevoelige percelen zoals genoemd in het handboek faunaschade, het betreft:

Tabel 5.42 De verschillende typen schade die er per gewas zijn.

Gewas	Soort schade
Suikerbieten	Vraatschade
Peulvruchten	Vraatschade
Vgg. Spinazie	Vraatschade
Vgg. Sla en andijvie	Vraatschade
Vgg. Spruitkool	Vraatschade
Vgg. Bloemkool en broccoli	Vraatschade
Vgg. Boerenkool	Vraatschade
Vgg. Overige/algemeen	Vraatschade
Appels en peren	Vraat- en schilschade
Bloembollen en lelies	Vraatschade en vertrappen plantbed
Bosbouw en boomteelt	Vraat- en schilschade

De gebieden waar sprake is (geweest) van belangrijke schade zijn in tabel 5.43 opgenomen.

Tabel 5.43 De WBE waar schade is geweest veroorzaakt door hazen in de periode 2004/2007.

WBE	GEWAS				
0323 Beemster	suikerbieten			bloemen	
0337 Noorderkoggen		groenten			
0096 Grootslag		groenten			
0277 Westerkoggenjagers				bloemen	
0273 Grootgeestmerambacht				bloemen	
0243 Wieringermeer		groenten			
0076 Texel					bloembollen

WBE werkgebieden met belangrijke schade aangericht door hazen > € 250 is geel gemarkeerd. Groen gemarkeerd betekent geen of < € 250 schade.

Het betreft hier schade registratie in de periode 2004, 2005, 2006, en 2007 en voor zover bekend 2008

Vooralsnog is de verwachting dat in het noordelijk deel van de Provincie de ontheffing het meest zal worden gebruikt.

Periode van inzet van beheermaatregelen

De perioden waarin de maatregelen worden ingezet zijn;

suikerbieten:	gedurende de kiemperiode (vanaf inzaai tot 1 juni);
peulvruchten:	voorjaar en zomer;
vollegrondsgroenten:	gedurende de gehele teeltperiode;
fruit:	winterperiode;
bloembollen en lelies	gehele jaar;
bosbouw en boomteelt:	gehele jaar.

Het tijdstip waarin de beheermaatregelen worden ingezet is van zonsopkomst tot zonsondergang. Indien de omstandigheden aanleiding geven tot noodzakelijk afschot in de nachtelijke uren zal daarvoor een aparte ontheffing nodig zijn.

Gedurende de jachtperiode (15 oktober tot en met 31 december) zijn werende maatregelen als verjagen ten behoeve van voorkomen van schade door hazen wettelijk niet verplicht omdat afschot in deze periode (binnen een jachtveld dat aan de gestelde afmetingseisen voldoet) is toegestaan. De FBE kan grondgebruikers in deze periode adviseren ook gebruik te maken van de maatregel verjagen. Het effect van de maatregelen wordt hierdoor sterk vergroot.

5.10.7 Effectiviteit van beheermaatregelen (art 10 lid k)

In de afgelopen beheerperiode is in de praktijk gebleken dat de inzet van alleen preventieve (akoestische) middelen niet leidt tot effectieve voorkoming van belangrijke schade aan gewassen. De middelen werken vaak voor een korte duur. Op basis van ervaringen uit de afgelopen

beheerperiode verwacht de FBE dat bij inzet van ondersteunend afschot het gewenste resultaat van de maatregelen het meest optimaal is.

Het blijkt dat tijdig ingrijpen veel schade kan voorkomen. Het op voorhand beschikken over een ontheffing, om onmiddellijk bij schadedreiging maatregelen te kunnen treffen, is dan ook nodig. In de afgelopen beheerperiode is met uitzondering van 2006 de inzet van de ontheffing mogelijk geweest.

Tabel 5.44 De maanden van de jaren 2005/2008 waarin de ontheffing voor de haas is ingezet.

Maanden van het jaar	jan	feb	mrt	Apr	mei	juni	juli	aug	sep	okt	nov	dec
Hazen 2005												
Hazen 2006												
Hazen 2007												
Hazen 2008												

- Regulier gebruik ontheffing mogelijk / verjagen met ondersteunend afschot
- Geen ontheffing n.a.v. gerechtelijke uitspraak
- Open jachtseizoen
- Geen ontheffing

Tijdens het jachtseizoen worden hazen door jagers geschoten. Elk jaar wordt een aantal uit het surplus van de aanwas en de meerjarige dieren weggenomen. In algemene zin vangt de jacht aan als de meeste gewassen geoogst zijn of oogstrijp op het land staan. Alleen schilschade en vraat aan knoppen welke aangericht kan worden aan appel- en perenbomen, boomkwekerijen en bosschages wordt hiermee (direct) voorkomen en bestreden. De aantalsreductie, (circa 30–40% van de najaarstand) door jacht, levert een bijdrage aan het verminderen van belangrijke schade.

Tabel 5.45 geeft de verjaag-met-afschotmethode aan. Het is de jachthouder bekend dat moerhazen het meest honkvast zijn. Uit rapportage valt af te leiden dat het aantal verjaagacties waarbij geen hazen zijn gedood hoger is in vergelijking met acties waarbij wel een haas gedood wordt. Uit afschotcijfers in het kader van schadebestrijding buiten de jachtperiode blijkt dat per jaar het aantal hazen dat wordt geschoten (ruim) onder de 100 is. De duurzame instandhouding van de populatie hazen wordt hierdoor niet in gevaar gebracht.

Tabel 5.45 De aantallen hazen die met afschot zijn verjaagd in de periode 2005/2008.

Haas	Gebruik machtiging met afschot	Gebruik machtiging zonder afschot	Gedode ♀	Gedode ♂	Gedode hazen van onbekend geslacht
Totaal 2005	34	293	45	24	2
Totaal 2006	Geen ontheffing tot half november 2006				
Totaal 2007	26	43	8	11	16
Totaal 2008	10	13	12	16	-

5.10.8 Uitvoering beheermaatregelen (art 10 lid I ged.)

De uitvoering van het beheer zal gedurende de beheerperiode op de volgende wijze plaatsvinden:

Organisatie

1. De houder van de ontheffing voor afschot is de FBE.
2. De uitvoering van de beheermaatregelen wordt gecoördineerd door de secretaris van de FBE.
3. De FBE stelt voor verslaglegging van gegevens en beheermaatregelen kwalitatieve en uniforme formulieren ter beschikking en adviseert grondgebruikers bij de uitvoering van schadevoorkomende en beperkende maatregelen.
4. De secretaris van de WBE is verantwoordelijk voor de verslaglegging van de uitgevoerde beheermaatregelen, de FBE is verantwoordelijk voor het aanleveren van de verslaglegging aan Gedeputeerde Staten van de Provincie.

Uitvoering schadebestrijding

Voor de uitvoering van de beheermaatregelen ter voorkoming van schade aan gewassen is de grondgebruiker verantwoordelijk voor de inzet van werende middelen.

Het aantal personen dat maximaal mag worden ingezet bij de uitvoering van de beheermaatregel zal worden afgestemd op het effectief kunnen uitvoeren van een beheermaatregel. Dit wordt, met inachtneming van de wet, per geval door de FBE bepaald.

De secretaris van de FBE zal de ontheffing voor afschot op basis van deze gegevens toestaan aan de grondgebruiker/uitvoerder met een afschrift aan de handhaver (hiervoor door de Provincie aangewezen ambtenaren).

De grondgebruiker/uitvoerder mag alleen dan van de beheermaatregel afschot gebruik maken indien twee wildwerende maatregelen zijn ingezet en deze onvoldoende zijn gebleken. Voor de deugdelijke inzet en toepassing van wildwerende maatregelen wordt verwezen naar het Handboek Faunaschade van het Faunafonds. Tevens kan de secretaris van de FBE op verzoek de grondgebruiker adviseren over de inzet van wildwerende maatregelen.

5.10.9 Monitoren van beheermaatregelen (art 10 lid I ged.)
(Zie hoofdstuk 6)

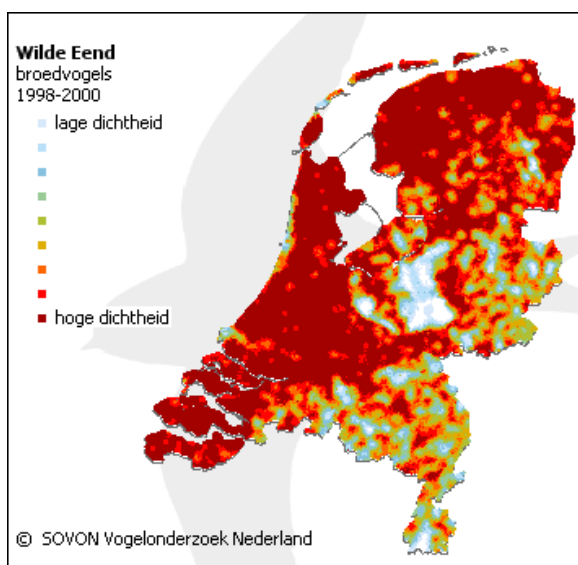
5.11 Wilde eend

Bron Faunafonds

5.11.1 Algemeen (Art 10 lid c)

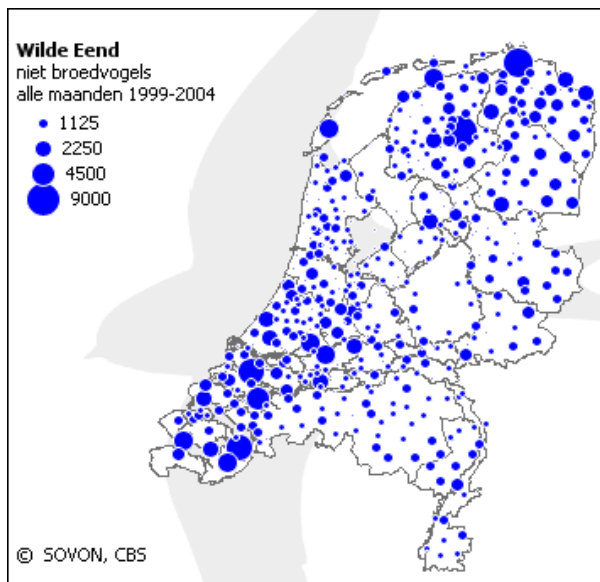
De wilde eend komt in Nederland algemeen voor als standvogel en trekvogel. Het aantal broedparen kan in Nederland talrijk worden genoemd met schattingen tussen de 350.000 en 500.000 in het agrarisch gebied. (SOVON 2007) Landelijk is de trend dat het aantal broedparen jaarlijks fluctueert. De fluctuatie is mogelijk terug te voeren op de strengheid en duur van de winters. De populatie wilde eenden als talrijke broedvogel in Nederland is stabiel (SOVON 2007).

Figuur 5.16 De verspreiding van de wilde eend (broedvogels) in Nederland.

In Noord-Holland zijn de aantallen niet precies bekend. Als broedvogel komt de wilde eend in de gehele provincie, met uitzondering van de Kennemerduinen en Amsterdamse waterleidingduinen, in relatief hoge dichtheden voor.

Over meerdere jaren bekeken is het aantal overwinterende wilde eenden in Nederland vrij stabiel en komt uit op ongeveer 380.000 per jaar (SOVON 2007). De soort stelt weinig eisen aan het leefmilieu en komt verspreid door heel Nederland in grote aantallen voor met een accent op de laag gelegen waterrijke delen. Dit geldt ook voor Noord-Holland. Een grote hoeveelheid wilde eenden overwinterd in het stedelijk milieu, het betreft hier hoofdzakelijk kruisingen van wilde eenden en gedomesticeerde eenden.

Figuur 5.17 De verspreiding van de niet broedende wilde eenden (Sovon, 2005)

De wilde eend is een bejaagbare wildsoort. In de periode 15 augustus tot en met 31 januari mogen wilde eenden worden bejaagd. De reguliere bejaging en wildwerende maatregelen zijn niet volledig toereikend om schade te voorkomen.

5.11.2 Provinciaal beleid

De provincie hanteert in haar beleid de volgende uitgangspunten en regels:

- GS van Noord-Holland staan grondgebruikers toe om ter voorkoming van schade door wilde eenden aan de landbouw de dieren opzettelijk te verontrusten;
- GS hebben door middel van een provinciale verordening vrijstelling verleend voor het doden van wilde eenden ter voorkoming van belangrijke schade aan granen van 1 juli tot 15 augustus;
- op basis van een faunabeheerplan kan ontheffing verleend worden voor verjagen met ondersteunend afschot op percelen waar (dreigende) schade is.

Op basis van bovenstaande heeft de FBE de navolgende beheerdoelstelling geformuleerd.

5.11.3 Doelstelling beheer (Art 10 lid d en e)

De FBE richt haar beheer op het voorkomen en beperken van schade aan gewassen door wilde eenden in de gehele provincie Noord-Holland op basis van schadereferentie in relatie tot gevoerd beheer in de afgelopen periode.

Op basis hiervan komt de FBE tot de volgende uitgangspunten:

- de stand (in een groter gebied) moet met reguliere bejaging zo veel mogelijk op een acceptabel niveau gehouden worden zodat schade aan gewassen zo veel mogelijk wordt voorkomen.
- de vrijstelling voor doden van wilde eenden op graan in de periode 1 juli tot 15 augustus dient snel en intensief ingezet te worden bij (dreigende) schade.
- als de voorgestane verjagingmethoden op schadepercelen onvoldoende werking heeft gehad is in aanvulling ondersteunend afschot nodig waarbij snel en intensief ingrijpen ter voorkoming van schade noodzakelijk is.

Schadereferentie

In de afgelopen beheerperiode werd door het Faunafonds voorzien in een financiële tegemoetkoming aan bedrijven waar belangrijke schade aan gewassen was opgetreden veroorzaakt door wilde eenden. De getaxeerde schade is hoofdzakelijk veroorzaakt op groenten en in beperkte mate op granen en grasland. De getaxeerde schade is in de periode 2002 tot en met 2007 als volgt geweest:

Tabel 5.46 De getaxeerde schade veroorzaakt door de wilde eend in Noord/Holland periode 2002-2007.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Getaxeerde schade	€ 21.912	€ 410	€ 2.837	€ 1.198	€ 19.801	€ 214

De verspreiding van de schade is door de gehele provincie en gebiedspecifiek variabel door teeltwisseling. De schade in 2002 en 2006 was hoog door het uitblijven van een ontheffing.

Schade effecten worden vergroot doordat er een "trek" kan ontstaan op percelen waar voor eenden aantrekkelijk gewas staat. Wilde eenden volgen elkaar in groepen van enkele tot tientallen stuks. In de nabijheid van dergelijke foerageerpercelen kunnen vliegbewegingen van wilde eenden zeer intensief worden wat weer tot gevolg heeft dat dit nog meer eenden aantrekt. Kwetsbare gewassen zijn:

Tabel 5.47 De verschillende typen gewassen waar de wilde eend schade van kan ondervinden.

Soort gewas	Type schade	Periode
Granen	Vraatschade	Gehele teeltperiode
Mais	Vraatschade	Voorjaar, zomer en herfst
Peulvruchten	Vraatschade	Gehele teeltperiode
Graszaad en graszoden	Vraatschade bevuilding en vertrapping	Gehele jaar
Vgg. Spinazie	Vraatschade, vertrapping en bevuilding	Zaai en kiemperiode
Vgg. Sla en andijvie	Vraatschade	Gehele teeltperiode
Vgg. Bloemkool en broccoli	Vraatschade	Jong gewas
Vgg. Boerenkool	Vraatschade	Gehele teeltperiode
Vgg. Overige/algemeen	Vraatschade	Gehele teeltperiode
Bloembollen en lilies	Vraatschade en vertrappen	Gehele teeltperiode

Schadegevoelige producten "Handboek faunaschade" (bron Faunafonds)

Bij niet ingrijpen is de verwachting dat de schade door de populatie wilde eenden in Noord-Holland de komende beheerperiode sterk zal toenemen tot mogelijk gelijkwaardige omvang van 2002 en 2006. De verwachting is gebaseerd op de schadecijfers van het faunafonds gerelateerd aan een vrij stabiele populatie wilde eenden in Noord-Holland.

5.11.4 Beheermaatregelen (Art 10 lid g)

Ter voorkoming en beperking van schade aan gewassen worden in de beheerperiode de maatregelen ingezet, die het Faunafonds eist alvorens tot schade uitkering kan worden overgegaan.

De inzet van de maatregel ondersteunend afschot wordt terughoudend ingezet. Deze maatregel is vooral effectief wanneer wilde eenden blijven terugkeren naar schadegevoelige percelen of zich ophouden op moeilijk bereikbare plaatsen.

5.11.5 Plaats en periode inzet beheermaatregelen (Art 10 lid j)

Schadegevoelige gewassen zijn hierboven aangegeven. De beheermaatregelen worden in de gehele provincie ingezet op de percelen met deze schadegevoelige gewassen.

Tabel 5.48 WBE werkgebieden met belangrijke schade aangericht door wilde eenden

Gebied	gewas			
0345 IJmeer & Vechtstreek	grasland			
0264 Waterland e.o.	grasland			
0297 Zaanstreek e.o.	grasland			
0357 Banne, Wormer, Jisp & Neck	grasland			
0295 Schermeer e.o	grasland			
0323 Beemsterjagersvereniging		granen		
0263 De Purmer		granen		
0337 Noorderkoggen	grasland		groenten	
0110 t' Óuwe Land	grasland	granen	groenten	
0096 Grootslag	grasland			
0273 Grootgeestmerambacht		granen	groenten	
0243 Wieringermeer		granen		
0076 Texel		granen		peulvruchten graszaad

WBE werkgebieden met belangrijke schade aangericht door wilde eenden > € 250 is geel gemarkeerd.

Groen gemarkeerd betekent geen of < € 250 schade.

Het betreft hier schade registratie in de periode 2004, 2005, 2006, en 2007 en voor zover bekend 2008.

De FBE hanteert het volgende uitgangspunt.

Op alle landbouwpercelen waar belangrijke schade kan ontstaan zullen, met inachtneming van de uitgangspunten als genoemd in paragraaf 6.11.4, de genoemde beheermaatregelen verjaging en afschot worden ingezet.

Hiermee wordt invulling gegeven aan het belang van grondgebruikers ter voorkoming en bestrijding van schade op schadegevoelige percelen.

De beheermaatregel ondersteunend afschot wordt onder de volgende voorwaarden ingezet:

- afschot alleen op de schadelocaties;
- afschot in Natura2000 gebieden mag alleen dan wanneer er geen sprake is van significant negatieve effecten op kwalificerende soorten.

Periode van inzet van beheermaatregelen

De beheermaatregelen worden gedurende de periode 1 februari tot 15 augustus waar nodig ingezet. Hierbij wordt in acht genomen dat met name bij vollegrondsgroenten in de voorzomer snel aanzienlijke schade kan ontstaan. De beheermaatregelen verjaging van de wilde eenden met ondersteunend afschot wordt ingezet in de periode van één uur voor zonsopkomst tot één uur na zonsondergang.

5.11.6 Effectiviteit van beheermaatregelen (Art 10 lid k)

De vrijstelling van de provincie om eenden opzettelijk te verontrusten geeft de grondgebruiker de mogelijkheid om, daar waar kwetsbare gewassen geteeld worden, het hele jaar door zijn belangen te beschermen. De vrijstelling van de provincie om wilde eenden vanaf 1 juli tot 15 augustus te verjagen op graan met behulp van ondersteunend afschot en een ontheffing voor verjagen van wilde eenden op schadegevoelige locaties met waar nodig ondersteunend afschot, geeft de grondgebruiker de mogelijkheid om schade te voorkomen en te bestrijden. In de afgelopen beheerperiode is met uitzondering van 2002 en 2006 de inzet van de ontheffing mogelijk geweest. In genoemde jaren is de schade ook aanzienlijk gestegen. In de afgelopen beheerperiode heeft in dit kader het volgende afschot plaatsgevonden.

Tabel 5.49 Het aantal gedode wilde eenden in de periode 2005-2008.

Wilde eend	Gedode ♀	Gedode ♂
Totaal 2005	118	219
Totaal 2006		Geen ontheffing
Totaal 2007	29	75
Totaal 2008	32	59

In de beheerperiode zullen de gekozen beheermaatregelen op grond van de ervaringen uit de afgelopen beheerperiode voldoende effect op kunnen leveren. Met ervaringen opgedaan sinds 2005 is gebleken dat de algemeen voorkomende mortaliteitsoorzaken (inclusief afschot bij schadebestrijding) de gunstige staat van instandhouding van de wilde eend niet beïnvloedt. Dit op basis van de aantallen afschot en de totale deelpopulatie in Noord-Holland als onderdeel van de populatie in Nederland en de metapopulatie van Noordwest Europa.

5.11.7 Uitvoering beheermaatregelen (Art 10 lid I ged.)

Organisatie

De uitvoering van het beheer zal gedurende de beheerperiode op de volgende wijze plaatsvinden:

1. De houder van de ontheffing voor afschot is de FBE.
2. De uitvoering van de beheermaatregelen wordt gecoördineerd door de secretaris van de FBE in overleg met de secretarissen van de WBE's.
3. De FBE stelt voor verslaglegging van gegevens en beheermaatregelen formulieren ter beschikking.
4. De secretaris van de FBE adviseert grondgebruikers bij de uitvoering van schadevoorkomende maatregelen.
5. De secretaris van de WBE is verantwoordelijk voor de verslaglegging van de uitgevoerde beheermaatregelen, de FBE is verantwoordelijk voor de verslaglegging aan Gedeputeerde Staten.

Uitvoering

Voor de uitvoering van de beheermaatregelen ter voorkoming van schade aan gewassen is de grondgebruiker verantwoordelijk voor de inzet van werende middelen.

5.11.8 Monitoren van beheermaatregelen (Art 10 lid I ged.)

(zie hoofdstuk 7)

5.12 Beheer overige soorten

5.12.1 Algemeen

De overige soorten waarvoor de FBE uitgangspunten, randvoorwaarden en beheer heeft opgenomen zijn:

1. Wilde niet Europese ganzen
 - a. canadese gans
 - b. nijlgans
 - c. indische gans en hawaïgans
2. Verwilderde gedomesticeerde gans
3. konijn
4. ekster
5. zwarte kraai
6. fazant

5.12.2 Wilde niet Europese ganzen

Canadese ganzen

De in ons land voorkomende populatie is afkomstig van nakomelingen van ontsnapte en verwilderde "gehouden" vogels. Er vindt geen migratie plaats tussen het oorspronkelijk leefgebied in Noord-Amerika en Europa. De meeste canadese ganzen zijn afkomstig uit mengvormen van verschillende variëteiten. Het onderscheid wordt in Nederland niet gemaakt als het om het beheer gaat. Wel worden er grote en kleine canadese ganzen onderscheiden. De gans kan zich goed aanpassen en dit blijkt ook uit de ontwikkeling van de populatie. De getelde populatieomvang in april staat in tabel 5.50.

Tabel 5.50 De getelde populatieomvang van de canadese gans in april.

canadese gans	2006	2007	2008
april telling	1.388	1.643	1.800

De canadese gans is een beschermde inheemse diersoort en als zodanig beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. Tevens is de canadese gans geplaatst op de landelijke vrijstellingslijst ter voorkoming en beperking van schade aan de landbouw. Het is grondgebruikers toegestaan dieren te verontrusten en te doden ter voorkoming van schade aan gewassen. De getaxeerde schade van canadese ganzen in de periode 2004-2007 staat in tabel 5.51.

Tabel 5.51 De getaxeerde schade veroorzaakt door de canadese gans in de periode 2004/2007.

canadese gans	2004	2005	2006	2007
Schade	€ 7.818	€ 13.560	€ 3.858	€ 11.118

De getaxeerde schade betreft een deel van de werkelijke schade die hoger ligt dan de genoemde bedragen. Dit omdat schade aangericht door canadese ganzen slechts wordt getaxeerd als er ook sprake is van gelijktijdige schade door andere vogels. Daardoor wordt de schade door de canadese ganzen, als zij de enige schadeveroorzakende soort zijn niet consequent gemeld door grondgebruikers omdat het Faunafonds deze schade gewoonlijk niet betaald.

Ter voorkoming en beperking van schade is in de beheerperiode het afschot als volgt geweest:

Tabel 5.52 Het aantal afgeschoten canadese ganzen in de periode 2005-2009.

canadese gans	2005	2006	2007	2008
Afschot	743	195	819	675

Ondanks dat de soort op de Landelijke Vrijstellingslijst is geplaatst en er afschot heeft plaatsgevonden groeit de populatie gestaag. Nestgelegenheid wordt in elk type landschap gevonden.

In potentie is de soort in staat om een met grauwe ganzen vergelijkbare populatie ontwikkeling door te maken. Het beleid is er dan ook op gericht om de schade van canadese ganzen te beperken door de populatie te beheren.

De huidige schadeomvang geeft aanleiding om de groei te stoppen. Daarom is er aanleiding om over te gaan op uitvoering van alle maatregelen die de groei van de populatie van de canadese ganzen kan stoppen en zo mogelijk terugdringen. In de komende beheerperiode zal de FBE

daarnaast inzetten op het terugdringen van landbouwschade door intensief in te grijpen op schadelocaties.

Nijlgans

De nijlgans is taxonomisch geen ganzensoort maar een eendensort. De nijlgans is geen inheemse diersoort en ook niet beschermd in de Flora- en faunawet. Tevens is de nijlgans aangemerkt als "invasieve exoot" waarvoor de rijksoverheid een minimale stand nastreeft. Zowel de provincie als de Faunabeheereenheid volgen dit landelijke beleid. De getelde populatieomvang in april staat in tabel 5.53.

Tabel 5.53 De aantallen nijlganzen in april in de periode 2006-2008.

nijlgans	2006	2007	2008
april telling	3.307	3.553	4.049

Het is grondgebruikers toegestaan dieren te verontrusten ter voorkoming van schade aan gewassen met gebruik van toegestane middelen. De getaxeerde schade van nijlganzen in de periode 2004-2007 staat in tabel 5.54.

Tabel 5.54 De getaxeerde schade veroorzaakt door de nijlgans in de periode 2004-2007.

Nijlgans	2004	2005	2006	2007
Schade	€ 309	€ 450	€ 2.416	€ 656

De getaxeerde schade betreft een beperkt deel van de werkelijke schade die hoger ligt dan de genoemde bedragen. Dit omdat schade aangericht door nijlganzen slechts wordt getaxeerd als er ook sprake is van gelijktijdige schade door andere vogels. Daardoor wordt de schade door nijlganzen, als zij de enige schadeveroorzakende soort zijn, niet consequent gemeld door grondgebruikers, mede omdat het Faunafonds deze schade gewoonlijk niet betaald.

In tabel 5.55 staat het afschot dat in deze beheerperiode nodig is geweest ter voorkoming en beperking van schade.

Tabel 5.55 Het aantal afgeschoten nijlganzen in de periode 2005/2008.

Nijlgans	2005	2006	2007	2008
Afschot	508	1902	3791	2262

In 2008 heeft er beperkt afschot van nijlganzen plaatsgevonden vanwege het sinds juli 2008 ontbreken van een grond voor de inzet van het geweer. De populatie groeit mede hierdoor gestaag verder en daardoor neemt de schade aan landbouw verder toe. In diverse publicaties wordt de verwachting uitgesproken dat de populatie op een vergelijkbare wijze zal groeien als die van de grauwe gans. Een zeer sterke groei dus.

De FBE wil schade aan landbouwgewas door nijlganzen voorkomen. Hiervoor is het in ieder geval noodzakelijk dat er op schadegevoelige locaties waar sprake is van (dreigende) schade intensief gebruikt wordt gemaakt van afschot.

Vanwege de huidige groei van de populatie is de verwachting gewettigd dat er in toenemende mate sprake zal zijn van belangrijke schade. Er is dan ook een reële dreiging van belangrijke schade. Deze schade kan worden voorkomen door in te grijpen in de populatieomvang. Aangezien voor deze soort geen gunstige staat van instandhouding hoeft te worden verzekerd, is beleidsmatig bepaald dat de dreigende schade kan worden voorkomen door de soort zo mogelijk te elimineren. De FBE zal zich hiervoor inzetten door te stimuleren dat de populatie nijlganzen niet groeit en zo mogelijk in omvang wordt teruggebracht.

De FBE verzoekt daarom de provincie om op grond van artikel 67 F&F wet de FBE aan te wijzen om de stand van de nijlgans in de provincie te beperken om daarmee de dreigende belangrijke schade aan gewassen te voorkomen.

Indische gans en Hawaïgans

De indische gans en hawaïgans zijn geen inheemse diersoorten en als zodanig ook niet beschermd in de Flora- en faunawet. Ook voor deze soorten is de verwachting uitgesproken dat bij niet ingrijpen de populaties zodanig zullen groeien dat er belangrijke schade aan gewassen

zal ontstaan. Voor deze soorten wordt door de rijksoverheid beleidsmatig dan ook een minimale stand nagestreefd. Zowel de provincie als de Faunabeheereenheid volgen dit landelijke beleid. Om de dreigende belangrijke schade aan gewassen te voorkomen acht ook de FBE het inperken van de populatie het aangewezen middel. De FBE verzoekt de provincie dan ook om op grond van artikel 67 F&F wet de FBE aan te wijzen om de stand van deze soorten in de provincie te beperken.

5.12.3 Verwilderde gedomesticeerde gans

Het aantal verwilderde gedomesticeerde ganzen rond boerderijen, langs wegen en watergangen en in de bebouwde kommen, neemt toe. In Noord-Holland zijn tijdens de midwintertelling in januari 2006 ruim 3.800 vogels geteld (SOVON 2007). Noord-Holland is op basis van aantallen en verspreiding een van de dichtst bevolkte provincies van Nederland (700 broedpaar).

De verwilderde gedomesticeerde gans wordt doorgaans niet als een inheemse diersoort beschouwd waarop de bescherming van de Flora- en faunawet van toepassing is. Landelijk wordt voor deze soort een 0-stand nagestreefd. Zowel de provincie als de Faunabeheereenheid volgen dit landelijke beleid. Het is grondgebruikers toegestaan dieren te verontrusten en te doden ter voorkoming van schade aan gewassen met gebruik van toegestane middelen.

In tabel 5.56 staat de getaxeerde schade veroorzaakt door de verwilderde gedomesticeerde ganzen weergegeven in de periode 2004-2007.

Tabel 5.56 De schade door de verwilderde gedomesticeerde gans in de periode 2004-2007.

Verwilderde gedomesticeerde gans	2004	2005	2006	2007
Schade	€ 1.327	€ 1.002	€ 149	€ 186

De getaxeerde schade betreft een beperkt deel van de werkelijke schade die hoger ligt dan de genoemde bedragen. Dit omdat schade aangericht door verwilderde gedomesticeerde ganzen slechts wordt getaxeerd als er ook gelijktijdig schade door andere vogels wordt aangericht. Daardoor wordt de schade door verwilderde gedomesticeerde ganzen niet consequent gemeld door grondgebruikers mede omdat het Faunafonds deze schade gewoonlijk niet betaald.

Ter voorkoming en beperking van schade is in de beheerperiode het afschot als volgt geweest:

Tabel 5.57 De afschot van de verwilderde gedomesticeerde gans in de periode 2005/2008.

Verwilderde gedomesticeerde gans	2005	2006	2007	2008
Afschot	458	2458	977	821

In 2008 heeft er beperkt afschot van verwilderde gedomesticeerde ganzen plaatsgevonden vanwege het sinds juli 2008 ontbreken van een grond voor de inzet van het geweer. De populatie groeit mede hierdoor gestaag verder en daardoor neemt de schade aan landbouw verder toe.

De doelstelling van de FBE is om schade van deze soort te voorkomen. Hiervoor is het noodzakelijk dat er op schadegevoelige locaties waar sprake is van (dreigende) schade intensief gebruik wordt gemaakt van afschot. De verwilderde gedomesticeerde grauwe gans behoort formeel tot de beschermde inheemse diersoort grauwe gans, waarvoor de gunstige staat van instandhouding dient te worden verzekerd.

De FBE stelt zich op het standpunt dat de populatie wilde grauwe ganzen van een zodanige omvang is dat een inperking van de verwilderde gedomesticeerde vorm geen aantasting van de gunstige staat van instandhouding tot gevolg heeft. De groei van de populatie verwilderde ganzen is evenwel van dien aard dat er sprake is van dreigende belangrijke schade. Het overheidsbeleid is dan ook gericht op het elimineren van deze populatie. De FBE wil invulling geven aan dit overheidsbeleid om de populatie te beheren en verzoekt de provincie om op grond van artikel 67 F&F wet te worden aangewezen om de stand van de verwilderde gedomesticeerde gans te beperken.

5.12.4 Konijn

Het konijn is van 15 augustus t/m 31 januari bejaagbaar en daarnaast geldt het gehele jaar een landelijke vrijstelling om in te grijpen ter voorkoming van schade aan gewassen en bossen. In de afgelopen beheerperiode is geen schade getaxeerd door het Faunafonds, omdat het Faunafonds geen tegemoetkoming in de schade uitkeert voor dieren waarvoor een landelijke vrijstelling geldt. Er zijn bij de FBE momenteel geen schadesituaties bekend die een planmatige aanpak vergen. De verwachting is dat dit ook in de nabije toekomst niet het geval zal zijn. Bijzondere beheermaatregelen ter voorkoming en beperking van schade aan gewassen en bossen zijn op dit moment dan ook niet noodzakelijk. Zij zijn dan ook niet in het plan opgenomen.

De provincie kan ik het kader van het belang van de openbare veiligheid ontheffing verlenen voor het vangen en doden van konijnen en het zo nodig vernielen maken van hun holen. Het betreft specifiek graafschade op sportvelden, industrieterreinen, infrastructuur en begraafplaatsen. In de afgelopen beheerperiode is er 1 x ontheffing aan de FBE verleend voor het gebruik van het geweer in de nacht voor het vangen en/of doden van konijnen ter bescherming van landbouwgewas. Jachtaktehouders dienen in dit kader de konijnenstand op waterkeringen, bij sluisen en op verdeel- en onderstations van energiebedrijven te beperken.

Tabel 5.58 Het gebruik van de machtiging en de ontheffing voor het konijn.

Konijn	Gebruik machtiging	Afschot
Totaal 2005	7 maal	31
Totaal 2006		Geen ontheffing
Totaal 2007		Geen ontheffing
Totaal 2008		Geen ontheffing

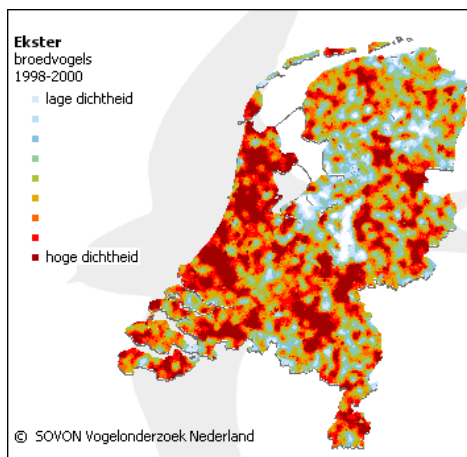
In geval van (dreigende) schade aan industrieterreinen en sportvelden, infrastructuurle werken en begraafplaatsen zullen de eigenaren/beheerders, indien technisch mogelijk en economisch verantwoord, in eerste instantie wildwerende maatregelen treffen om konijnenschade te voorkomen door het plaatsen van konijnenwerend raster. Indien wildwerende maatregelen (naar verwachting) onvoldoende effect hebben acht de FBE een ontheffing nodig om de konijnenstand lokaal te beperken. Uitgangspunt voor beperken van de konijnenstand is dat konijnen worden gedood met het geweer, en indien noodzakelijk, met behulp van kunstlicht. Indien het geweer minder goed toepasbaar is dan is het gebruik van buidels en fretten de aangewezen weg.

5.12.5 Ekster

De ekster is een standvogel, en verblijft het jaarrond in de omgeving van de broedlocatie. In vrijwel elk habitat zijn eksters te vinden. Het zijn cultuurvolgers. Er broeden gemiddeld 50.000 paartjes in Nederland. In Noord-Holland bedraagt dit aantal 6.000–10.000. Tijdens de gecombineerde WBE /FBE telling zijn 4726 eksters geteld in het buitengebied.

Het parkachtige/agrarische landschap in Noord-Holland is geschikt voor eksters. Tevens leven veel eksterparen in de bebouwde kom. De relatieve dichtheid van de ekster in Noord-Holland is hoog.

Figuur 5.18 De verspreiding van de ekster, aantal broedparen (Sovon, 2002)

De provincie hanteert in haar beleid de volgende uitgangspunten en regels:

- GS van Noord-Holland staan grondgebruikers toe om ter voorkoming van schade door eksters aan de landbouw de dieren opzettelijk te verontrusten;
- Op basis van een faunabeheerplan kan ontheffing verleend worden voor het doden van eksters ter voorkoming van schade aan de landbouw.

Eksters kunnen schade aanrichten aan landbouwgewassen. Schade is in het verleden niet geregistreerd. Schadegegevens zijn alleen bekend sinds de Flora- en faunawet van kracht is. Het betreft hier fruitschade in de WBE Noorderkoggenland. In tabel 5.59 staat de schade veroorzaakt door eksters in de periode 2003-2007.

Tabel 5.59 De schade veroorzaakt door de ekster in de periode 2003/2007.

Ekster	2003	2004	2005	2006	2007
Schade	€ 355	--	€ 48	€ 847	€ 82

De schade is tot nu toe beperkt gebleven tot een specifieke WBE en een specifieke teelt. De FBE ziet hierom op dit moment geen aanleiding om op voorhand ontheffing aan te vragen voor het doden van eksters ter voorkoming of beperking van schade aan gewassen. Mocht gedurende de beheerperiode blijken dat een ontheffing voor doden van eksters noodzakelijk is zal deze aangevraagd worden.

Naast schade aan gewassen kunnen eksters in of in de nabijheid van eendenkooien schade aanrichten door nesten van staleenden en hun broedsel te prederen. Hoewel deze schade niet Faunabeheerplan 2009-2013

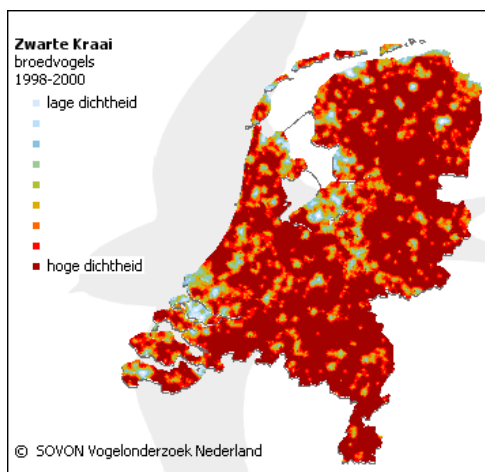
goed is te kwantificeren moet deze vanwege het belang voor de eendenkooi als belangrijke schade worden aangemerkt. In Noord-Holland zijn op dit moment 13 eendenkooien in bedrijf. Verjagen van eksters, eventueel met ondersteunend afschot, in of in de directe nabijheid van eendenkooien is door de verstoring van de (broedende) eenden niet wenselijk. De FBE staat voor om (dreigende) schade aan eendenkooien binnen het afpalingrecht van de eendenkooien in de broedperiode te voorkomen of te beperken door inzet van een vangkooi en/of kastval voor eksters en de gevangen vogels te doden. In 2005 is deze methode met bevredigend resultaat ingezet, schade is voorkomen door het vangen en doden van negen eksters.

Omdat (dreigende) schade beperkt is tot eendenkooien en boomgaarden en in de afgelopen beheerperiode slechts één keer gebruik gemaakt is van de ontheffing waarbij negen eksters gedood zijn, is er geen sprake van aantasting van de gunstige staat van instandhouding van eksters.

5.12.6 Zwarte Kraai

De zwarte kraai is een standvogel met op volwassen leeftijd een territorium. De jonge dieren vormen zwerggroepen voordat ze tot broeden overgaan (vanaf een leeftijd van 2-4 jaar). In het najaar komen de groepen zwervers samen op vaste slaapplekken. De zwarte kraai is een bewoner van agrarisch gebied en randen van boscomplexen. De laatste jaren hebben steeds meer zwarte kraaien een territorium in de bebouwde kom. Doordat de uitbreiding van het leefgebied (o.a. de provincie Flevoland, het Westland en bebouwde kommen) is het aantal broedparen sinds de jaren 70 in Nederland toegenomen tot zo'n 85.000. In Noord-Holland is de zwarte kraai vrijwel overal een broedvogel.

Figuur 5.19 De verspreiding van het aantal broedparen Zwarte kraai ((Sovon,))

Ook de KNJV/WBE telling (2008 FBE telling) laat geen afwijkend beeld zien. In de periode 2006-2008 zijn de volgende aantallen waargenomen.

Tabel 5.60 De aantallen zwarte kraaien in de periode 2006/2008.

Zwarte kraai	2006	2007	2008
Aantal	5898	5653	5702

Schade

Zwarte kraaien kunnen aanzienlijke schade aanrichten aan landbouwgewassen. De getaxeerde schade van zwarte kraaien in de periode 2003-2007 staat in tabel 5.61.

Tabel 5.61 De schade veroorzaakt door de zwarte kraai in de periode 2003/2007.

Zwarte kraai	2003	2004	2005	2006	2007
Schade	€ 5.933	€ 1.841	€ 3.169	--	--

In 2006 is de zwarte kraai op de landelijke vrijstellingslijst geplaatst ter voorkoming en beperking van schade aan landbouw. Sindsdien wordt geen schade meer getaxeerd door het Faunafonds. De schadevoorkomende maatregelen worden uitgevoerd op WBE niveau.

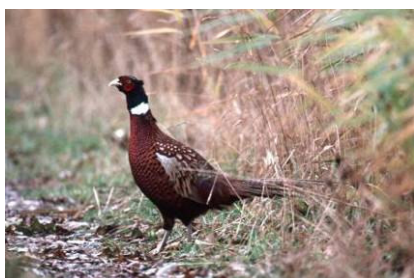
Naast schade aan gewassen blijkt uit diverse onderzoeken dat predatie door kraaien op grondbroeders, van betekenis kan zijn. Daardoor wordt de gewenste stand van deze grondbroeders nadelig beïnvloed. Deze schade is ongewenst.

Naast schade aan gewassen en fauna kunnen zwarte kraaien in of in de nabijheid van eendekooien schade aanrichten door nesten van staleenden en hun broedsel te prederen. Hoewel deze schade niet goed is te kwantificeren moet deze vanwege het belang voor de eendekooi als belangrijke schade worden aangemerkt. In Noord-Holland zijn op dit moment 13 eendekooien in bedrijf. Verjagen van zwarte kraaien, eventueel met ondersteunend afschot, in of in de directe nabijheid van eendekooien is door verstoring van de (broedende) eenden niet mogelijk en daardoor niet bevredigend.

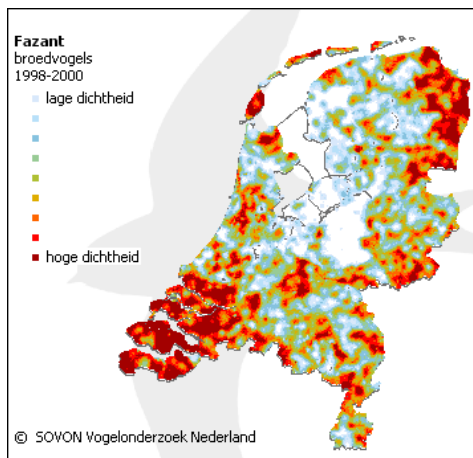
De FBE staat voor om (dreigende) schade aan eendekooien binnen het afpalingrecht van de eendekooien in de broedperiode te voorkomen of te beperken door inzet van een vangkooi en/of kastval voor zwarte kraaien en de gevangen vogels te doden. Tot op heden is deze maatregel nog niet ingezet, wel is in 2005 deze methode met bevredigend resultaat ingezet bij (dreigende) schade van eksters.

De FBE acht een ontheffing voor afschot en vangst nodig van 1 februari t/m 15 juni, met als doel de predatie op weidevogels, andere grondbroeders en staleenden te beperken. Het gebruik van de ontheffing heeft niet als doel, en ook niet als gevolg, dat de populatie van de kraaien wezenlijk wordt beïnvloed, waardoor de gunstige staat van instandhouding niet in het gedrang komt.

5.12.7 Fazant

De fazant is een broedvogel van ruigtes en houtige beplantingen. In Nederland broeden jaarlijks gemiddeld 55.000 paar. Er is sprake van een licht dalende/stabiliserende trend over de periode 1990-2005. Gebieden met relatief hogere dichtheden voor fazanten in Noord-Holland zijn: West-Friesland/Wieringen en de centraal gelegen polders.

Figuur 5.20 De verspreiding van het aantal broedpaar fazanten (Sovon,)

De fazant is van 15 oktober t/m 31 december bejaagbaar (fazantenhanen t/m 31 januari) en daarnaast geldt het gehele jaar een provinciale vrijstelling om fazanten te verontrusten ter voorkoming van schade aan de landbouw.

Fazanten kunnen schade aanrichten aan landbouwgewassen. In hoger gewas op zanderige grond "rullen" (zandbad) fazanten waarbij gewas wordt vernield. Dit vindt met name plaats in overgangsgebied zoals in de binnenduinrand in bloembolvelden. Ook valt pik- en vraatschade te constateren op diverse gewassen. In de periode 2004-2008 is de getaxeerde schade van fazanten als volgt geweest:

Tabel 5.62 De getaxeerde schade van de fazant in de periode 2004-2008.

Fazant	2004	2005	2006	2007	2008
Schade	--	--	€ 674	€ 675	€ 2.175

De schade is incidenteel in Noord-Holland. Het betreft schade in WBE de Wijckermeer en Texel op groenten en bloembollen. Het blijkt echter dat deze schade wel belangrijk kan zijn. De FBE gaat er van uit dat afschot binnen de jachtperiode in het algemeen afdoende is om belangrijke schade incidenteel te houden. Daarbij biedt de provinciale vrijstelling voor het verontrusten van fazanten ook mogelijkheden om schade te voorkomen. Omdat pik- en vraatschade in Noord-Holland slechts voorkomt op vollegrondsgroenten en bollen, acht de FBE een ontheffing nodig voor afschot, wanneer er belangrijke schade dreigt op deze gewassen.

5.12.8 Holenduif

De holenduif is een standvogel die ook in Noord-Holland veel voorkomt en in aantal toeneemt. Het is de FBE bekend dat in andere provincies de soort belangrijke schade veroorzaakt. Grote groepen veroorzaken schade aan pas ingezaaide akkerbouw gewassen en vollegrondsgroente gewassen. Zowel in de periode van zaaïen en poten als gedurende de teelt.

Voor de provincie Noord-Holland is geen schadehistorie bekend en kan derhalve geen cijfermatige onderbouwing worden gegeven in dit Faunabeheerplan voor een ontheffingaanvraag. Gezien de schadeontwikkeling buiten Noord-Holland houdt de FBE er rekening mee dat in de toekomst landbouwschade wordt aangericht en dat maatregelen genomen moeten worden om deze schade te voorkomen en te bestrijden. De Faunabeheereenheid volgt de ontwikkeling van de populatie en de landbouwschade nauwlettend en zal zodra dit nodig wordt geacht deze paragraaf vervangen door een paragraaf waarin de onderbouwing voor een ontheffing zal zijn opgenomen.

5.12.9 Woelrat

De woelrat komt ook in Noord-Holland voor. Het is de FBE bekend dat in andere provincies de soort belangrijke schade veroorzaakt. Potentieel gezien is de soort als schadesoort ook voor Noord-Holland belangrijk. Met name de fruitteelt en de plantsoenkweek hebben zeer te duchten van de soort. Doordat de woelrat nagenoeg het gehele wortelstelsel van boom en heester wegvreet gaan deze planten dood. Er is geen schadehistorie bekend in Noord-Holland. Echter, de schadedreiging, zo is gebleken in andere provincies, is dusdanig groot dat de provincie Noord-Holland voornemens is de soort op de provinciale vrijstellingsverordening te plaatsen.

Voor de provincie Noord-Holland is geen schadehistorie bekend en kan derhalve geen cijfermatige onderbouwing worden gegeven in dit Faunabeheerplan voor een ontheffingaanvraag.

Gezien de schade ontwikkeling buiten Noord-Holland houdt de FBE er rekening mee dat in de toekomst landbouwschade wordt aangericht en dat maatregelen genomen moeten worden om deze schade te voorkomen en te bestrijden. De Faunabeheereenheid volgt de ontwikkeling van de landbouwschade nauwlettend en zal zodra dit nodig wordt geacht deze paragraaf vervangen door een paragraaf waarin de onderbouwing voor een ontheffing zal zijn opgenomen. Vooralsnog vertrouwt de FBE er op dat het plaatsen van de soort op de provinciale vrijstellingslijst afdoende is.

5.12.10 Vlaamse gaai

De Vlaamse gaai is een standvogel die ook in Noord-Holland veel in bos en parkachtig landschap voorkomt. De fruitteelt en de windsingels die nodig zijn voor deze teelt verschaffen eveneens dit parklandschap waar de soort zich goed kan handhaven. Het is de FBE bekend dat in andere provincies de soort belangrijke schade veroorzaakt. De schadehistorie is recentelijk opgebouwd omdat onder het regiem van de Jachtwet de soort, net als de ekster bejaagbaar was en derhalve geen vergoeding van de schade mogelijk was. Voor de provincie Noord-Holland is geen schadehistorie bekend en kan derhalve geen cijfermatige onderbouwing worden gegeven in dit Faunabeheerplan voor een ontheffingaanvraag.

Gezien de schade ontwikkeling buiten Noord-Holland houdt de FBE er rekening mee dat in de toekomst landbouwschade wordt aangericht en dat maatregelen genomen moeten worden om deze schade te voorkomen en te bestrijden. De Faunabeheereenheid volgt de ontwikkeling van de populatie en de landbouwschade nauwlettend en zal zodra dit nodig wordt geacht deze paragraaf vervangen door een paragraaf waarin de onderbouwing voor een ontheffing zal zijn opgenomen.

5.12.11 Verwilderde duif

De FBE wil schade aan landbouwgewas door verwilderde duiven, die net als houtduiven en holenduiven veel schade aanrichten voorkomen. Houtduiven, een beschermde inheemse diersoort, zijn op de Landelijke vrijstellingslijst geplaatst en daardoor kan om landbouwschade te voorkomen overal in het land gebruik worden gemaakt van het instrument afschot om schade te voorkomen en/of te beperken. Voor holenduiven eveneens een beschermde inheemse diersoort geldt dit niet (zie paragraaf 5.12.8).

De verwilderde duif is een onbeschermde soort en in al zijn verschijningsvormen afstammend van gehouden duiven. Om landbouwschade te voorkomen is het in ieder geval noodzakelijk dat er op schadegevoelige locaties waar sprake is van (dreigende) schade intensief gebruikt wordt gemaakt van afschot. Vanwege de huidige omvang van de populatie is de verwachting gewettigd dat er sprake is van belangrijke schade. Er is dan ook een reële dreiging van belangrijke schade. Deze schade kan worden voorkomen door in te grijpen in de populatieomvang. Aangezien voor deze soort geen gunstige staat van instandhouding hoeft te worden verzekerd, is beleidsmatig bepaald dat de dreigende schade kan worden voorkomen door de soort, in al zijn verschijningsvormen, zo mogelijk te elimineren.

De FBE zal zich hiervoor inzetten door te stimuleren dat de populatie verwilderde duiven niet groeit en zo mogelijk in omvang wordt teruggebracht. De FBE verzoekt daarom de provincie om op grond van artikel 67 Flora- en faunawet de FBE aan te wijzen om de stand van de verwilderde duif in de provincie te beperken om daarmee de dreigende belangrijke schade aan gewassen te voorkomen.

5.12.12 Verwilderde huiskat

De FBE wil schade aan de Fauna door verwilderde huiskatten, die schade aanrichten voorkomen. Huiskatten, geschat op een aantal van 2,7 miljoen in Nederland zijn gehouden dieren. Geschat wordt dat dit aantal huiskatten circa 90 miljoen prooidieren in de vrije natuur doodt. (dierenbescherming, krantenbericht landelijke pers 20 maart 2009). Naast dit aantal leeft ook een populatie, van onbekende omvang, verwilderde huiskatten.

Voor huiskatten is het voedselaandeel uit de natuur van ondergeschikt belang omdat de eigenaren dagelijks de katten voeren. Anders is dit bij verwilderde katten, deze zijn geheel afhankelijk van prooidieren. Om schade aan de fauna te voorkomen is het in ieder geval noodzakelijk dat overal waar verwilderde katten voorkomen deze kunnen worden geëlimineerd.

- verwilderde katten maken geen deel uit van het ecosysteem;
- verwilderde katten beconcurreren inheemse beschermde predatoren en prederen deze zelfs;
- verwilderde katten verspreiden ziektes naar in het wild levende dieren.

Vanwege het voorkomen van verwilderde katten en de bescherming van inheemse diersoorten is het gewettigd dat er sprake is van schade aan de fauna. Aangezien voor deze ongewenste soort geen gunstige staat van instandhouding hoeft te worden verzekerd, is beleidsmatig bepaald dat de dreigende schade kan worden voorkomen door de soort zo mogelijk te elimineren. De FBE zal zich hiervoor inzetten door te stimuleren dat de populatie verwilderde katten in omvang wordt teruggebracht. De FBE verzoekt daarom de provincie om op grond van artikel 67 Flora- en faunawet de FBE aan te wijzen om de stand van de verwilderde kat in de provincie te beperken om daarmee de dreigende schade aan de fauna te voorkomen.

Brongegevens,

Domestic cat predation on birds and other wildlife; American Bird Conservancy.

Vogelmörder oder Kammerjäger?, Katze als Beutegreifer; E. Waiblinger

6 Monitoren

6.1 Algemeen

In het faunabeheerplan staat per soort aangegeven welke beheermaatregelen noodzakelijk worden geacht. In tabel 6.1 is een overzicht gegeven van de status die de verschillende soorten hebben, wat de geplande beheermaatregelen zijn en op welke grond deze maatregelen kunnen worden genomen.

Tabel 6.1 Geplande beheermaatregelen op basis van beleid voor de verschillende soorten uit het faunabeheerplan.

Soort	Status	Maatregel	Grond
<i>Overwinterende ganzen</i>			
<ul style="list-style-type: none"> • grauwe Gans • kolgans 	beschermd	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling verjagen • Ontheffing doden 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid Provincie • Faunabeheerplan
<ul style="list-style-type: none"> • brandgans • kleine rietgans • rietgans • rotgans 	beschermd	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling verjagen 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid Provincie
<i>Vogels</i>			
<ul style="list-style-type: none"> • smient 	beschermd	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling verjagen • Ontheffing doden 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid Provincie • Faunabeheerplan
<ul style="list-style-type: none"> • meerkoet 	beschermd	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling verjagen • Ontheffing doden 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid Provincie • Faunabeheerplan
<ul style="list-style-type: none"> • knobbelzwaan 	beschermd	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling verjagen • Ontheffing nestbehandeling • Ontheffing doden 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid Provincie • Faunabeheerplan • Faunabeheerplan
<i>Overzomerende ganzen</i>			
<ul style="list-style-type: none"> • grauwe gans • kolgans • brandgans 	beschermd	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling verjagen • Ontheffing nestbehandeling • Ontheffing vangen • Ontheffing doden 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid Provincie • Faunabeheerplan • Faunabeheerplan • Faunabeheerplan
<i>Zoogdieren</i>			
<ul style="list-style-type: none"> • vos 	beschermd	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling verjagen • Vrijstelling doden • Ontheffing lichtbron 	<ul style="list-style-type: none"> • Landelijk beleid • Landelijk beleid • Faunabeheerplan
<ul style="list-style-type: none"> • ree 	beschermd	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling verjagen • Ontheffing doden 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid Provincie • Faunabeheerplan
<ul style="list-style-type: none"> • damhert 	beschermd	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling verjagen • Ontheffing doden 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid Provincie • Faunabeheerplan
<ul style="list-style-type: none"> • haas 	beschermd wildsoort	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling verjagen • Ontheffing doden • Jachtperiode 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid Provincie • Faunabeheerplan • Landelijk
<i>eenden</i>			
<ul style="list-style-type: none"> • wilde eend 	beschermd wildsoort	<ul style="list-style-type: none"> • Vrijstelling verjagen/ doden • Ontheffing doden 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid Provincie • Faunabeheerplan

		• Jachtperiode	• landelijk
<i>Overige soorten</i>			
• canadese gans	beschermd	• Vrijstelling verjagen/doden	• Landelijk beleid
• nijlgans	onbeschermd	• Vrijstelling verjagen/doden • Aanwijzing doden geweer	• Landelijk beleid • Beleid Provincie
• indische gans • hawaïgans	onbeschermd	• Vrijstelling verjagen/doden • Aanwijzing doden geweer	• Landelijk beleid • Beleid Provincie
• verwilderde gedo- mesticeerde gans	onbeschermd	• Vrijstelling verjagen/doden • Aanwijzing doden geweer	• Landelijk beleid • Beleid Provincie
• konijn	beschermd wildsoort	• Vrijstelling verjagen • Vrijstelling doden • Ontheffing doden • Jachtperiode • Ontheffing bebouwde kom	• Beleid Provincie • Landelijk beleid • Faunabeheerplan • Landelijk beleid • Beleid Provincie
• ekster	beschermd	• Vrijstelling verjagen • Ontheffing vangen en doden	• Beleid provincie • Faunabeheerplan
• zwarte kraai	beschermd	• Vrijstelling verjagen en doden • Ontheffing vangen en doden	• Landelijk gewas • Faunabeheerplan
• fazant	beschermd	• Vrijstelling verjagen • Ontheffing doden	• Provinciaal beleid • Faunabeheerplan.

6.2 Monitoren fauna en beheermaatregelen

Ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van planmatig, duurzaam beheer van de soorten waarvoor het faunabeheerplan is opgesteld is het van belang inzicht te hebben in:

- aantallen en verspreiding van soorten;
- beheermaatregelen;
- effect van beheermaatregelen;
- schadeontwikkeling.

De taak van de Faunabeheereenheid in dit kader is het monitoren van soorten waarvoor planmatig duurzaam beheer wordt voorgestaan en/of uitgevoerd op basis van provinciaal beleid en/of monitoren van beheermaatregelen waarvoor de Provincie ontheffing heeft verleend. Uitgangspunt hierbij is dat de Faunabeheereenheid waar mogelijk gebruik zal maken van bestaande monitoring door gegevensbeherende organisaties zoals SOVON. In tabel 7.2 staat aangegeven wat dit concreet betekent voor het monitoren van de aantallen en verspreiding van bovengenoemde soorten, beheermaatregelen en effecten van de beheermaatregelen. Het monitoren van aantallen en beheermaatregelen is in de afgelopen beheerperiode op vrijwillige basis en op basis van de in de machtiging opgenomen verplichting uitgevoerd. Ter verdere professionalisering zal de FBE, hiervoor een plan van aanpak opstellen. De FBE verzamelt jaarlijks de gegevens van de organisaties die monitoren. Hiermee wordt jaarlijks een beeld verkregen van de actuele stand van zaken bij de uitvoering van planmatig duurzaam beheer en kan er, zo nodig, worden bijgestuurd.

Tabel 6.2 De verschillende organisaties die monitoren in het kader van het faunabeheerplan.

Soort	Aantallen en verspreiding	Maatregelen	Effect van maatregelen
<i>Overwinterende ganzen</i>			
• grauwe gans • kolgans	• SOVON	• FBE	• SOVON/Alterra • Faunafonds
• brandgans • kleine rietgans • rietgans • rotgans	• SOVON	• -	• SOVON/Alterra • Faunafonds
<i>Vogels</i>			
• smient	• SOVON	• FBE	• SOVON/Alterra • Faunafonds

• meerkoet	• SOVON • FBE	• FBE	• FBE • Faunafonds
• knobbelzwaan	• SOVON • FBE	• FBE	• FBE • Faunafonds
<i>Overzomerende ganzen</i>			
• grauwe gans • kolgans • brandgans	• SOVON • FBE	• FBE	• SOVON/Alterra • Faunafonds
<i>Zoogdieren</i>			
• vos	• FBE	• FBE	• FBE • Faunafonds
• ree	• FBE • AWD	• FBE	• FBE • Faunafonds
• damhert	• AWD • FBE	• FBE	• FBE • Faunafonds
• haas	• FBE	• FBE • WBE's in jachtperiode	• FBE • Faunafonds
<i>eenden</i>			
• wilde eend	• SOVON	• FBE • WBE's in jachtperiode	• FBE • Faunafonds
<i>Overige soorten</i>			
• canadese gans	• SOVON • FBE	• FBE	• FBE • Faunafonds
• nijlgans	• SOVON • FBE	• FBE	• FBE • Faunafonds
• indische gans • hawaïgans	• SOVON • FBE	• FBE	• FBE • Faunafonds
• verwilderde gedo- mesticeerde gans	• SOVON • FBE	• FBE	• FBE • Faunafonds
• konijn	• FBE	• FBE • WBE's in jachtperiode	• FBE • Faunafonds
• ekster	• SOVON	• FBE	• FBE • Faunafonds
• zwarte kraai	• SOVON	• FBE	• FBE • Faunafonds
• fazant	• SOVON	• FBE	• FBE • Faunafonds

6.3 Monitoren door Faunabeheereenheid

Binnen het in tabel 6.2 beschreven taakveld van de FBE dienen de gegevens gemonitord te worden die staan in tabel 6.3.

Tabel 6.3. De gegevens die per soort worden gemonitord in het kader van het faunabeheerplan.

Soort	Aantallen en verspreiding	Maatregelen	Effect van maatregelen
<i>Overwinterende ganzen</i>			
• grauwe gans • kolgans	-	Preventie Verjaging Dodend	-
• brandgans	-	Preventie Verjaging Dodend	-
• kleine rietgans • rietgans	-	-	-

• rotgans			
<i>Vogels</i>			
• smient	-	Preventie Verjaging Doden	-
• meerkoet	Aantallen en verspreiding winter	Preventie Verjaging Doden	Lokaal effect methode en middelen
• knobbelzwaan	Aantallen en verspreiding winter	Preventie Verjaging Doden	Lokaal effect methode en middelen
<i>Overzomerende ganzen</i>			
• grauwe gans • kolgans • brandgans	Aantallen en verspreiding voorjaar	Preventie Verjaging Vangen Doden	-
<i>Zoogdieren</i>			
• vos	Aantallen en verspreiding voorjaar en burchten	Preventie Doden Inzet lichtbron	Lokaal effect methode en middelen
• ree	Aantallen en verspreiding voorjaar	Preventie Doden Valwild	Lokaal effect methode en middelen
• damhert	Aantallen en verspreiding voorjaar	Preventie Doden Valwild	Lokaal effect methode en middelen
• haas	Aantallen en verspreiding voorjaar	Preventie Doden	Lokaal effect methode en middelen
<i>eenden</i>			
• wilde eend	-	Preventie Verjaging Doden	Lokaal effect methode en middelen
<i>Overige soorten</i>			
• canadese gans	Aantallen en verspreiding	Verjaging Doden	Lokaal effect methode en middelen
• nijlgans	Aantallen en verspreiding	Verjaging Doden	Lokaal effect methode en middelen
• indische gans • hawaïgans	Aantallen en verspreiding	Verjaging Doden	Lokaal effect methode en middelen
• verwilderde gedo- mesticeerde gans	Aantallen en verspreiding	Verjaging Doden	Lokaal effect methode en middelen
• konijn	Aantallen en verspreiding	Preventie Vangen Doden	Lokaal effect methode en middelen
• ekster	-	Verjaging Vangen Doden	Lokaal effect methode en middelen
• zwarte kraai	-	Verjaging Vangen Doden	Lokaal effect methode en middelen
• fazant	-	Verjaging Doden	Lokaal effect methode en middelen

6.4 Specificatie monitoren

De wijze van monitoren door de FBE is in hoofdzaak gebaseerd op tellingen door terreinbeherende organisaties, WBE's en SOVON (tabel 6.4). In tabel 6.5 staat aangegeven op welke grond verschillende maatregelen zijn uitgevoerd. Binnen de kaders van het faunabeheerplan wordt het monitoren uitgevoerd in het werkgebied van de FBE. Het werkgebied is daarbij ingedeeld in WBE's.

Tabel 6.4 Monitoren van aantallen en verspreiding van soorten door de faunabeheereenheid.

Soort	Wijze en periode van monitoren
<i>Overzomerende ganzen</i>	
brandgans	Voorjaarstelling gebieddekkend (samenwerking terreinbeherende organisaties, WBE's en SOVON)
grauwe gans	Voorjaarstelling en augustustelling gebieddekkend (samenwerking terreinbeherende organisaties, WBE's en SOVON)
kolgans	Voorjaarstelling gebieddekkend (samenwerking terreinbeherende organisaties, WBE's en SOVON)
<i>Meerkoet en zwanen</i>	
meerkoet	Wintertelling gebieddekkend
knobbelzwaan	Wintertelling gebieddekkend
<i>Zoogdieren</i>	
haas	Voorjaarstelling gebieddekkend
ree	Voorjaarstelling kernen avond-ochtend-avondtelling
damhert	Voorjaarstelling kernen avond-ochtend-avondtelling
konijn	Voorjaarstelling op sportvelden, industrieterreinen, begraafplaatsen en maatschappelijk belangrijke infrastructures (nachtelijk met lichtbron)

Tabel 6.5 De grond op basis waarvan de verschillende typen maatregelen worden uitgevoerd.

Type maatregel	Grond
Werende maatregelen	Conform handboek faunaschade
Verjagen en doden	Conform beschreven in maatregelen per soort in hoofdstuk 6
Lokaal effect van de maatregel	De duur waarin de maatregelen effectief zijn De reactie van de dieren op de maatregelen

6.5 Evaluatie

De Faunabeheereenheid verzamelt en bundelt jaarlijks de monitoringgegevens zoals genoemd in tabel 6.2 en 6.3 (FBE en derden). Waar op basis van de gegevens blijkt dat een maatregel onvoldoende effectief is wordt in een jaarlijks evaluatieoverleg een aanpassing van de maatregelen bezien. Zo nodig wordt het plan in overleg met de provincie bijgesteld. In 2012 wordt het faunabeheerplan in zijn geheel geëvalueerd ter voorbereiding op de aansluitende beheerperiode 2014-2018.

Bijlagen

- 1 Kaart WBE's Noord-Holland.
- 2 Relatieve dichtheid vos.
- 3 Relatieve dichtheid weidevogels.
- 4 Uitvoeringskaart vos.
- 5 Model van Haften.
- 6 Plan van aanpak van het integraal beheer rondom luchthaven Schiphol.

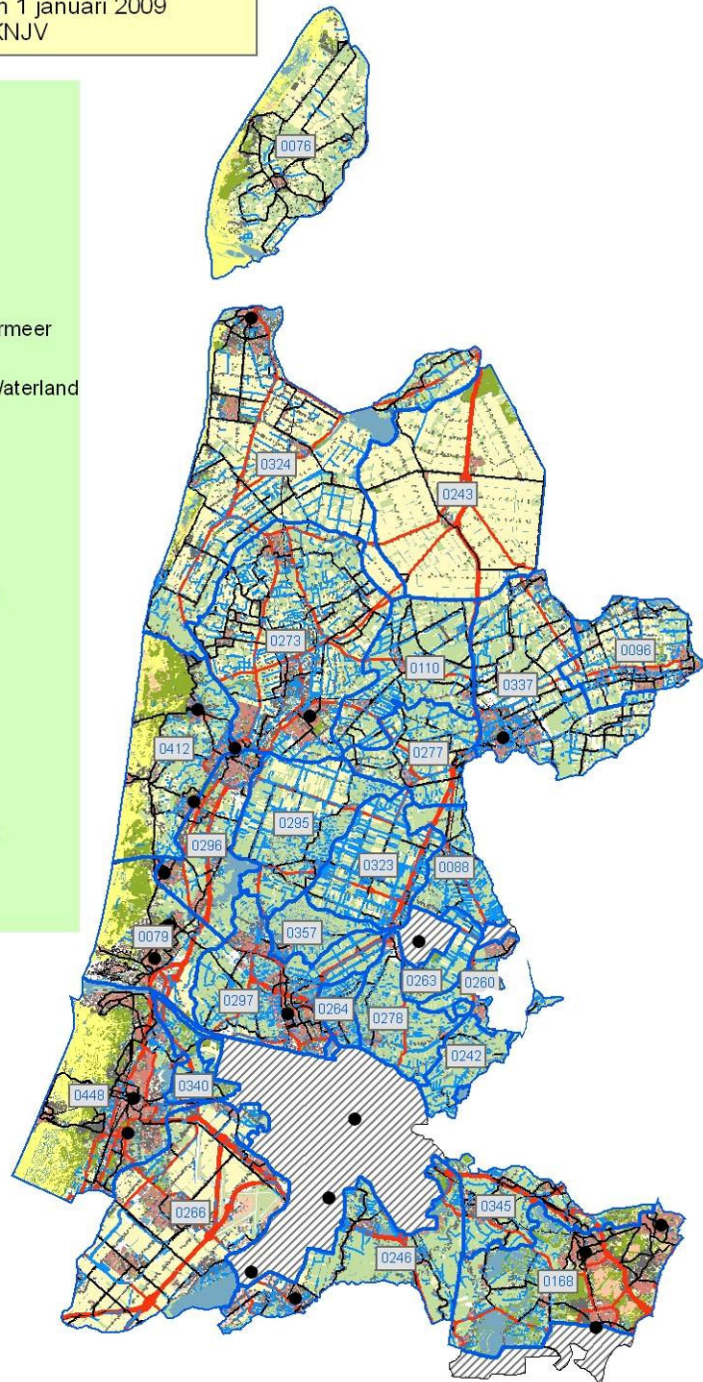
Bijlage 1 Kaart Wildbeheereenheden in de Provincie Noord-Holland

WBE's in de provincie Noord Holland
stand van zaken 1 januari 2009
(c) KNJV

WBEnr, WBE naam

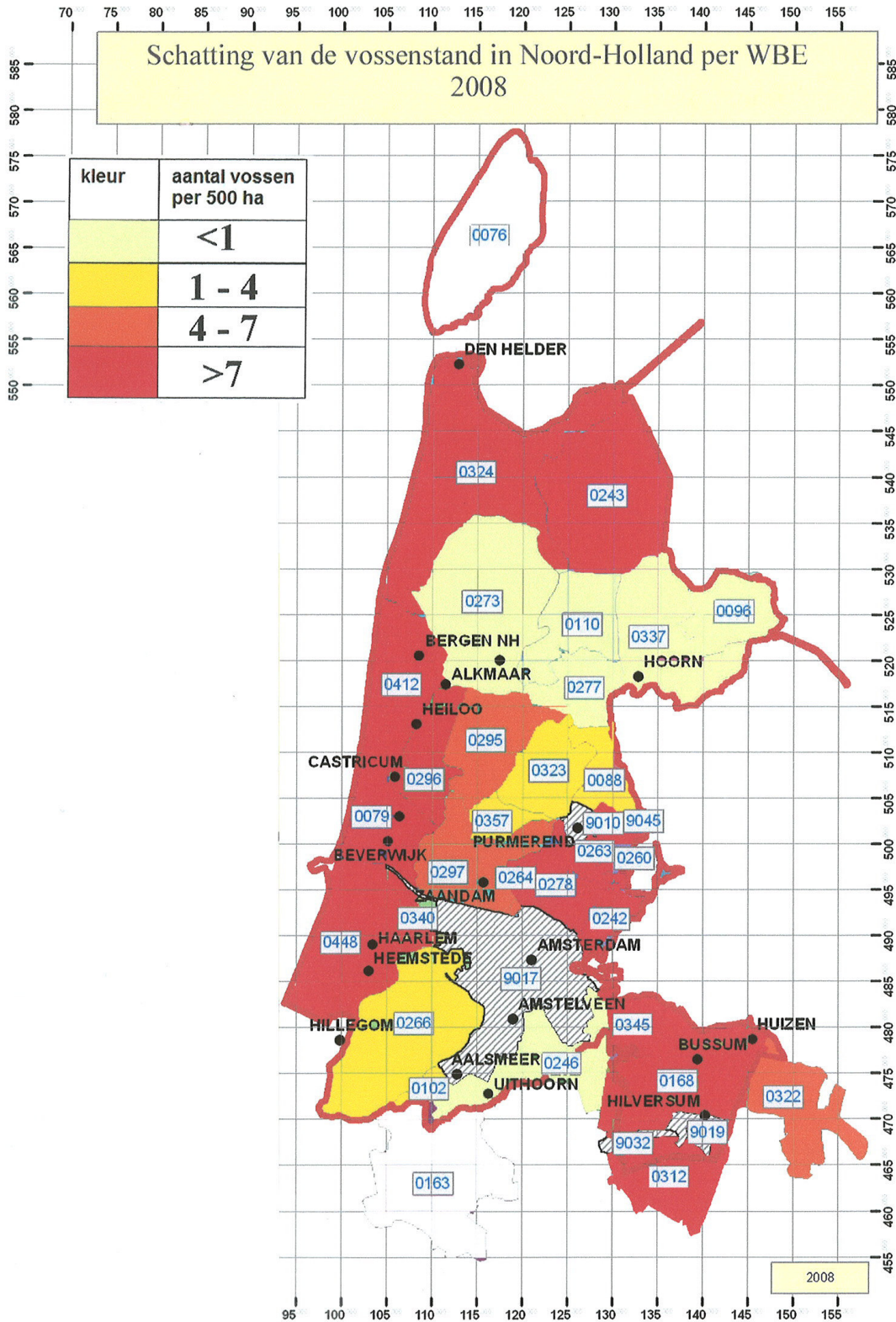
- 0076, Texel
- 0079, Wijckermeer
- 0088, Zeevang
- 0096, Het Grootslag
- 0110, 't Ouwe Land
- 0168, voor Gooi- en Vechtstreek
- 0242, De Dieen
- 0243, Stichting Jachtraad Wieringermeer
- 0246, Amstelland
- 0260, St. Jacht- en Faunabeheer Waterland
- 0263, De Purmer
- 0264, Oostzaan
- 0266, Haarlemmermeer
- 0273, Grootgeestmerambacht
- 0277, Westerkoggejagers
- 0278, Waterland en omstreken
- 0295, De Schermeer en omstreken
- 0296, Uitgeest e.o.
- 0297, Zaanstreek e.o.
- 0323, Beemster Jagersvereniging
- 0324, De Noordkop
- 0337, Noorder-Koggenland e.o.
- 0340, Spaarnwoude
- 0345, IJmeer en Vechtstreek
- 0357, Banne Wormer, Jisp en Neck
- 0412, Noord-Kennemerland
- 0448, Zuid-Kennemerland
- Stad en/of geen WBE

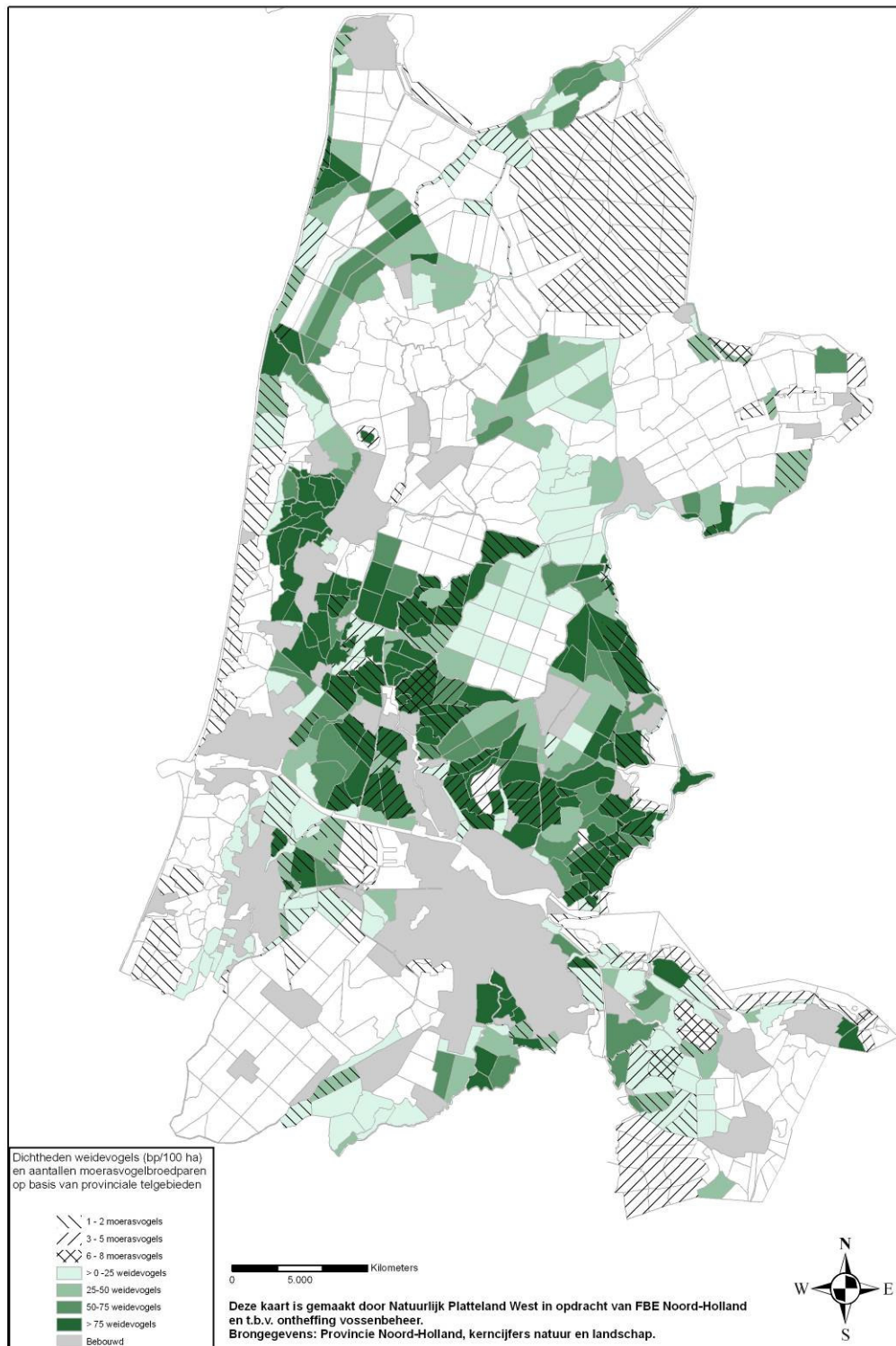
Topografische kaart: (c) 2003 Topografische Dienst, ESRI Nederland

1 januari 2009

Bijlage 2 Relatieve dichtheid vos in Noord-Holland

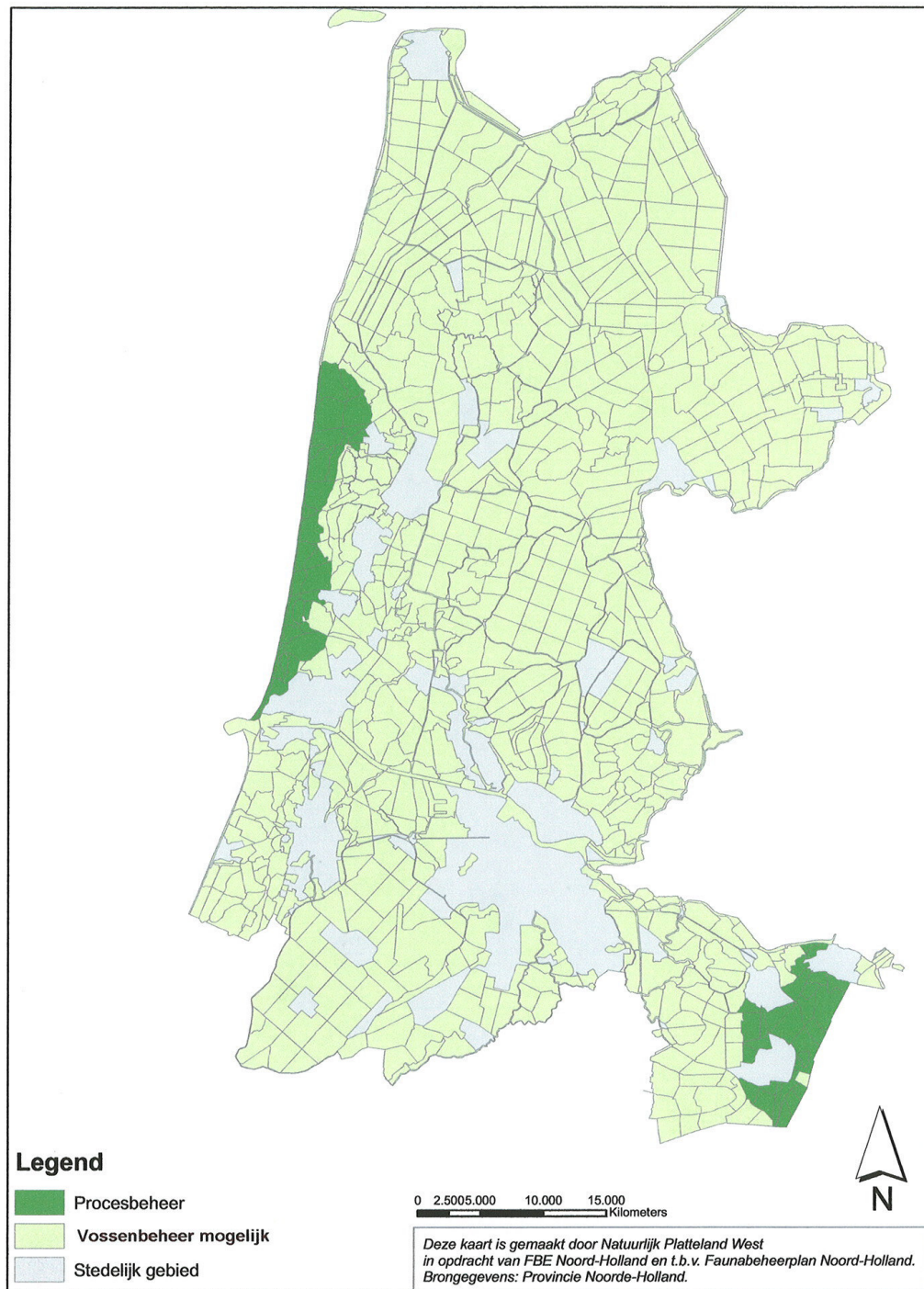

Bijlage 3 Relatieve dichtheid weidevogels in Noord-Holland

Bijlage 4 Uitvoeringskaart vos

FBP Uitvoeringskaart

Bijlage 5 Model van Haaften

Draagkrachtberekeningmethode volgens Dr. J.L. van Haaften

De dichtheid van een populatie is afhankelijk van de grootte en de kwaliteit van het biotoop. Er moet dekking en voedsel aanwezig zijn, niet alleen in de zomer, maar ook in het slechte seizoen, de winter. Uitgaande van omstandigheden waarbij niet extra wordt gevoerd, hebben diverse auteurs in het verleden getracht een methode te ontwikkelen, waarmee men het biotoop kan waarderen. Door middel van deze waardering kan men aangeven hoeveel stuks reeën per 100 ha. dekking aanwezig kan zijn zonder veel schade (enige schade is altijd aanwezig), waarbij het reewild de beste conditie heeft die voor het terreintype is te verwachten.

Deze methode om een biotoop te waarderen lijkt ingewikkelder dan zij in werkelijkheid is. Bovendien is het niet noodzakelijk ieder jaar opnieuw de berekening te maken, tenzij er grote veranderingen plaats hebben gevonden.

Belangrijk in deze zijn het veldgrenspercentage (het percentage scheiding tussen dekking en openveld ten opzichte van de totale revierlengte), de oppervlakten akkers en weiden, de boomsoortsaamenstelling en de zuurgraad van de bodem.

Wanneer men alle punten verkregen door toepassing van deze waarderingsmethode bij elkaar optelt en dit getal in de daarvoor aangegeven tabel opzoekt, dan vindt men het gewenste aantal reeën per 100 ha. dekking. Een streefgetal in die zin dat er niet te veel schade wordt aangericht en zonder dat de reeën in een slechte conditie geraken.

Voorbeeld van het draagkrachtmodel Van Haaften

Kernleefgebied I

328 ha.	(16%)	heide	
978 ha.	(49%)	akkers en weiden	15 punten
189 ha.	(9%)	bebouwing	
534 ha.	(26%)	dekking (bos)	15 punten

Boomsoortverdeling

71% naaldhout zonder ondergroei 7/10 x 2	1,4 punten
29% gemengd bos met ondergroei 3/10 x 10	3,0 punten
Bos/veld grenspercentage 173.7%	15 punten

pH-waarde

36% x 6,9	2,5	
64% x 4.1	2,6	
	5,1	12 punten
		Totaal 61,4 punten

Per 100 ha. dekking 13 reeën

Totaal 534 ha. dekking

Totaal **69 reeën**

Kernleefgebied 2

1413 ha.	(23%)	heide	
2647 ha.	(41%)	akkers en weiden	15 punten
583 ha.	(9%)	bebouwing	
1827 ha.	(27%)	dekking (bos)	15 punten

Boomsoortverdeling

89% naaldbos zonder ondergroei 9/10 x 2	1,8 punten
5% gemengd met ondergroei 5/100 x 10	0,5 punten
6% loofbos met ondergroei 6/100 x 15	0,9 punten

Bos/veld grenspercentage 254,1% 15 punten

pH-waarde

29% x 6,9	2,0	
71% x 4,1	2,9	
	4,9	8 punten

Totaal 56,2 punten

Per 100 ha. dekking 11 reeën

Totaal 1827 ha. dekking Totaal **201 reeën**

WaarderingsmethodeA. Veldgrenspercentage

Hierbij wordt de grens tussen dekking en open veld in procenten van de totale reviergrens uitgedrukt.

0%	= 0 punten
1-20%	= 2 punten
21-40%	= 5 punten
41-60%	= 8 punten
61-80%	= 11 punten
81-100%	= 15 punten
101-200%	= 20 punten
>200%	= 30 punten

B. Oppervlakte weiden en akkers

De oppervlakte wordt uitgedrukt in procenten van het totale revieroppervlakte.

Alle landbouwgronden worden meegenomen in de berekening.

0%	= 0 punten
1-4%	= 2 punten
5-10%	= 6 punten
11-20%	= 10 punten
> 20%	= 15 punten

C. Dekkingspercentage

Dit is de oppervlakte dekking in procenten van de totale revieroppervlakte.

0%	= 0 punten
1-10%	= 5 punten
11-20%	= 10 punten
21-40%	= 15 punten
41-60%	= 20 punten
61-70%	= 30 punten
71-80%	= 20 punten
> 80%	= 15 punten, wanneer de omgevende biotoop bos is.
> 80%	= 20 punten, wanneer de omgevende biotoop uit weide, heide of akkers bestaat.

D. Boomsoortenverdeling

naaldbos zonder ondergroei	= 2 punten
naaldbos met ondergroei	= 6 punten

gemengd bos zonder ondergroei	= 6 punten
gemengd bos met ondergroei	= 10 punten
loofbos zonder ondergroei	= 8 punten
loofbos met ondergroei	= 15 punten
30-50% eik	= 15 punten
> 50% eik	= 20 punten

E. Bodemsoort naar het pH-gehalte

< 4,0	= 4 punten
4,0 - 4,9	= 8 punten
5,0 - 5,9	= 12 punten
6,0 - 6,9	= 16 punten
7,0 en meer	= 20 punten

Na het optellen van de punten kan in onderstaande tabel worden afgelezen welke de meest gewenste dichtheid per 100 ha. dekking is. Bij deze berekening verstaan we onder dekking alle boschages en ruigten waar het reewild gebruik van kan maken.

In geval er leverbot in het veld voorkomt wordt aangeraden de stand iets lager te houden dan aangegeven om verdere verspreiding van deze parasiet zoveel mogelijk te beperken.

Punten:	0-25	26-30	31-35	36-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-100
Aantal:	0	3	5	7	9	11	13	16	20

Bijlage 6 Plan van aanpak Integraal beheer rondom luchthaven Schiphol

Aanpak bedreiging vliegveiligheid door Grauwe ganzen rond Schiphol in 2009

Soorten: Grauwe gans In al zijn vormen (dus incl. verwilderde exemplaren en hybriden)

Waar: Zone 10 km rond start- en landingsbanen, waarbij natuurlijke grenzen zijn gevolgd, voorzover gelegen binnen Noord-Holland (NB: binnenkort wordt met de provincies en FBE's van Utrecht en Zuid-Holland overlegd). In weidevogelgebieden binnen de 10km zone wordt in de broedtijd terughoudend opgetreden zodat weidevogels niet verstoord worden.

Wie voeren uit: WBE Haarlemmermeer, incl. Westeinderplassen
 WBE Amstelland
 WBE Spaarnwoude
 WBE Wijkermeer
 WBE Zaanstreek
 Staatsbosbeheer
 Landschap Noord-Holland
 Recreatieschap Spaarnwoude
 Amsterdamse Bos
 Rijkswaterstaat
 LTO

Wat: In broedgebied: - nesten zoeken behandelen
 - paarvorming tegengaan door afschot
 In alle mogelijke gebieden: populatiebeheer door afschot
 Vangen van grauwe ganzen in de ruitijd (door gespecialiseerd bedrijf) bleek lastig in 2008. Onderzoek moet uitwijzen waar er kansrijke plekken zijn.

Hoeveel:

Gebied	Nesten	Afschot		
		tegen gaan paarvorming	populatiebeheer	totaal
Haarlemmermeer	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Westeinderplassen	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Oosteinder Poel	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Amstelland	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Amsterdamse Bos	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Spaarnwoude	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Wijkermeer	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Zaanstreek*	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
TOTAAL	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

* Excl. Guisveld

Knelpunten:

- Wat is er nodig bij partijen om gevolg te geven aan de benodigde acties?
- Meer overleg in de probleemtijd (juli t/m sept) om sneller bij te kunnen sturen.
- Meer inzicht (maandelijks) in de behaalde resultaten.
- Het ministerie van LNV en Justitie is erg terughoudend in het toestaan van het gebruik van dempers. Ook de Provincie Noord-Holland ziet naast winst ook risico's verbonden aan het gebruik van dempers en veelvuldig gebruik van kogelbuks (zonder deelmantel munitie)
- Hoe is de administratieve last te verlichten?

Financiën:

Vergoedingen:

Per nest : € 4,50

Per geschoten grauwe gans : € 5,--

Opgave door secretariaat WBE of TBO.

Coördinatie en uitbetaling door de FBE

Ontheffing:

Aanvraag door FBE (belangrijk goede motivatie)

Per WBE (via de FBE), per maatregel.

Op basis van artikel 68 FFwet.

Voor Westeinderplas en mogelijk nog andere locaties (i.v.m. vele particulieren) art. 67 FFwet.

Gebruik lokmiddelen toegestaan.

Uur voor zonsopgang en uur na zonsondergang.

Preventieve middelen niet verplicht.

Lichtbak niet toegestaan, behoudens daar waar het i.v.m. recreatie noodzakelijk is (moet wel goed gemotiveerd). Niet in broedgebieden weidevogels.

Onderzoek:

Schiphol en provincie

- Tellingen uit ganzenmeetnet evt meenemen van Sovon en WBE tellingen
- Onderzoek naar herkomst foeragerende grauwe ganzen (halsbanden en/of zenders)
- Eigen waarnemingen Schiphol
- Proef radar Schiphol met TNO
- Hoe effectiever op te treden is in de populatie grauwe ganzen (dempers ander hagelgeweer/patronen etc).
- Kuiken/jongdieren telling voor de ruitijd. Succes indicatoren van nestbehandeling
- Gewaskeuze in Haarlemmermeer

Communicatie:

Schiphol en provincie

Handhaving:

Provincie

Slotopmerkingen:

Hoewel afgesproken dat dit project zich zal beperken tot grauwe ganzen vormen nijlganzen ook een probleem voor de vliegveiligheid. Rondom Schiphol zal daarom ook voor nijlganzen een aanwijzing verstrekt worden.